

Добре
керування
в Одесі.

Реалізація проекту

ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА
ГОСПОДАРЧА ПАЛАТА

Institute for Private Enterprise
and Democracy

СОВЕТ
ПРЕДПРИНИМАТЕЛЕЙ
ОДЕССЫ

ПОБУДОВА СПІВПРАЦІ НУО З МІСЦЕВОЮ ВЛАДОЮ

Canada

польська допомога

Фондація солідарності і розвитку

Проект реалізується у рамках Польсько-Канадської Програми Підтримки Демократії співфінансованої з програми польської співпраці на користь розвитку Міністерства закордонних справ РП та канадського Міністерства закордонних справ, торгівлі та розвитку (DFATD)

ПОБУДОВА СПІВПРАЦІ НУО З МІСЦЕВОЮ ВЛАДОЮ

Публікація, що становить підсумок проекту "Добре керування в Одесі. Побудова співпраці НУО з міською владою" № 38/PKWD/2016.

Автори:

Мечислав Бонк
Пауліна Беднаж
Інна Кравчук
Максим Ловінський (з редакторським колективом)
Анна Щесняк

Координатори проекту:

Анджей Дрозд – Польсько-Українська Господарча Палата
Марта Гжесяк – Фондація "Інститут Досліджень Демократії та Приватного Підприємництва"
Інна Кравчук – Рада Підприємців Одеси

Варшава, 2016

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ДОСВІД ВЗАЄМОДІЇ МІЖ НЕУРЯДОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ТА МІСЬКОЮ ВЛАДОЮ ОДЕСИ 6	
1.1. Відносини Міської Ради Одеси з неурядовими організаціями, що вимагають покращення.....	10
1.1.1. Партнерська діяльність. Модель підтримки розвитку НУО.....	10
1.1.2. Відсутність взаємодії (ігнорування).....	11
1.1.3. Конфронтація. Модель «Боротьби з противником» і модель «Громадянського супротиву»	11
1.2. Діючі інструменти співпраці між НУО та органами міської влади м.Одеси	16
1.2.1. Координаційна Рада керівників громадських та благодійних організацій при Одеському голові.....	16
1.2.2. Координаційна рада козацьких організацій Одеси	18
1.2.3. Координаційна рада з питань патріотичного виховання дітей і молоді при Одеському міському голові.....	20
1.2.4. Тимчасові робочі групи	21
РОЗДІЛ 2 СФЕРИ, ЩО ВИМАГАЮТЬ НАБУТТЯ НОВИХ ВМІНЬ АБО ПІДВИЩЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ НУО.....	23
2.1. Підвищувати ступень довіри до активістів громадських організацій, та до самих організацій і їх діяльності.....	29
2.2. Формування громадської активності мешканців Одеси та оптимальне виокристання її потенцілу	31
2.3. Можливості зміцнення співпраці між структурами локального самоврядування та НУО. 32	
2.4. Побудова якісних каналів інформації, покращення співпраці НУО і ЗМІ, а також створення власного медіа-простору	33
2.5. Створення образу організації	34
2.5.1. Участь у конференціях.....	35
2.5.2. Портфоліо	36
2.5.3. Використання і просуванні громадськими організаціями сучасних технологій у повсякденну діяльність.....	36
2.6. Інструменти, які впливають на прозорість та відкритість організації	37
2.6.1. Добровільний річний звіт	37
2.6.2. Звіти, що подаються до ознайомлення широко загалу	38
2.6.3. Аудиторський звіт громадської організації	39
2.7. Пошук фінансових ресурсів для організацій	39

РОЗДІЛ 3	НАСТАНОВЧІ РЕКОМЕНДАЦІЇ У СФЕРІ КОНСУЛЬТАЦІЇ, СТВОРЕННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ.....	42
3.1.	Принципи співпраці неурядових організацій і міської влади в сфері публічної політики .	44
3.2.	Поля співпраці неурядових організацій і міської влади у сфері публічної політики	51
3.3.	Положення ефективного партнерства між одеськими неурядовими організаціями та територіальним самоврядуванням.....	62
РОЗДІЛ 4	НАКРАЦІ ПРАКТИКИ СПІВПРАЦІ В ПОЛЬСЬКИХ ОДИНИЦЯХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	68
4.1.	Правові аспекти співробітництва польських неурядових організації та органів місцевого самоврядування.....	68
4.2.	Найбільш поширені види співпраці польських неурядових організацій та органів місцевого самоврядування.....	70
РОЗДІЛ 5	ПЛАН ДІЙ – СТРАТЕГІЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ МІЖГАЛУЗЕВОЇ СПІВПРАЦІ	95
	МЕМОРАНДУМ	97
РОЗДІЛ 6	ПІДСУМУВАННЯ ЕФЕКТИВ З РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ	105
6.1.	Знайомлення та ідея створення коаліції	105
6.2.	Аналіз потенціалу неурядових організацій в коаліції.....	106
6.3.	Пізнання ефектів реформи самоврядування в Польщі. Інспрація діяльності в Одесі.	121
6.4.	Встановлення відносин, інтеграція - основи співпраці одеських НУО та місцевого самоврядування.....	144
6.5.	Поширення соціального діалогу і необхідність більш тісної співпраці місцевих органів влади з громадськими організаціями.	148
6.6.	Розробка пропозицій сфер співпраці місцевого самоврядування з НУО.....	151
6.6.1	Відновлення і професіоналізація дії Інформаційного пункту для жителів Одеси.	152
6.6.2	Запроєктування та організація кампанії протидії корупції і розробка морального кодексу ддя Уряду міста Одеси.....	153
6.6.3.	Підготування детальної програми співпраці міської влади Одеси з неурядовими організаціями і розробка нових публічних завдань орпераючись на процедуру польського бюджету.	155
	Річна програма співробітництва міської влади Одеси на 2017 рік з неурядовими організаціями міста	157
ДОДАТОК №1	165
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	192
СПИСОК WWW	192

ВСТУП

З великою приємністю передаємо у Ваші руки спеціально підготовлену Польсько-Українською Господарчою Палатою, Фондацією “Інститут досліджень над Демократією та Приватним Підприємництвом” і Радою Підприємців Одеси публікацію, яка має слугувати підтримкою у процесі створення громадянського суспільства в Одесі та подальшого розвитку неурядових організацій, що там діють.

Публікацію створено в рамках проекту “Добре керування в Одесі. Побудова співпраці НУО з міською владою”, що фінансувався з ресурсів Польсько-Канадської Програми Підтримки Демократії, а реалізувався вище зазначеними партнерами.

Створення громадянського суспільства є довготривалим процесом, що вимагає величезних сил, знань, досвіду та близькості до європейських соціальних цінностей. Він не міг би відбуватися без безперервної активності неурядових організацій, які є носіями очікувань та намірів локальної спільноти і одночасно посередниками в діалозі між нею та місцевою державною владою та самоврядуванням. Успіх такого діалогу залежить від багатьох факторів, з яких найважливішим є вільна воля сторін для його початку, напрацювання відповідних механізмів комунікації та максимальна активізація тієї частини суспільства, якій найбайдужа доля їм малої батьківщини та майбутнє наступних поколінь.

Бажанням авторів було створення певного *va detesum* знань на тему самоврядувальництва, який включав би найбільш практичний список порад та рекомендацій, що мали б допомогти НУО в їх щоденній громадській діяльності.

У рамках брошури вичерпно обговорено відповідні теми, але головний акцент зроблено на практичні питання, конкретні відповіді та поради, які мають допомагати в оптимізації діяльності організацій.

З безпосередніх спостережень, що проводились під час кожного етапу реалізації проекту, виникає, що в Одесі діє багато неурядових організацій, що ведуть різну діяльність, характеризуються великим потенціалом і цілеспрямованістю у процесі будівництва громадянського суспільства. Спільні заняття, що проводилися для представників цього сектору та органів місцевого самоврядування, показали, яким важливим є вміння випрацювання спільної позиції щодо реалізації публічних потреб та повного вираження інтересів мешканців міста.

У період політичної трансформації, що реалізується владою та суспільством України, реформа самоврядування та активізація локальних спільнот є пріоритетом і обов'язковим фактором позитивних змін, що відбуваються протягом останніх років у цій державі. Жодна система юрисдикції, навіть найбільш досконала, не буде ефективною без активної громадської позиції, що виражається у тому числі за посередництвом неурядових організацій, тобто обов'язкової складової кожної демократичної країни, а також без глибоких змін в ментальності чинновницьких кадрів і репрезентантів міської влади, які в соціальному діалозі повинні вбачати шанс, а не загрозу.

Покладаємо надії на те, що брошура під назвою "Побудова співпраці НУО з міською владою", яку ми мали приємність підготувати, буде корисною для учасників проекту й інших зацікавлених осіб, а також сприятиме більш ефективній реалізації їхньої місії, а перед усім покращенню співпраці одеських неурядових організацій з органами місцевого самоврядування.

Авторський колектив

РОЗДІЛ 1 ДОСВІД ВЗАЄМОДІЇ МІЖ НЕУРЯДОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ТА МІСЬКОЮ ВЛАДОЮ ОДЕСИ

Право на свободу об'єднання (асоціацій) передбачено і гарантовано Конституцією та законодавством України, Загальною декларацією прав людини, Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, Конвенцією Міжнародної організації праці "Про свободу асоціацій і захист права на організацію". Відповідно до ст. 20 Загальної декларації прав людини, ст. 20 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, ст. 11 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами. Ніхто не може бути примушений вступати до будь-якого об'єднання. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням за винятком тих, що прямо встановлені законом. Згідно зі ст. 36 Конституції України, громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей. Ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання громадян чи обмежений у правах за належність чи неналежність до політичних партій або громадських організацій. Усі об'єднання громадян рівні перед законом. Статті 36 Конституції України відповідають стаття 314 Цивільного кодексу України, стаття 7 Закону України «Про об'єднання громадян».

Основним законодавчим актом, який регулює діяльність громадських організацій, є прийнятий в 1992 році Закон України «Про об'єднання громадян». Даний законодавчий акт визначає правовий статус громадських організацій, встановлює загальні принципи їхньої діяльності, формулює основні принципи взаємодії громадських організацій та держави, обмеження, які встановлюються в діяльності громадських організацій, врегульовує порядок створення громадських організацій,

вимоги до їхніх статутних документів, процедуру легалізації громадських організацій, закріплює майнові та немайнові права громадських організацій, загальні засади нагляду за діяльністю громадських організацій та їхньої юридичної відповідальності. Також, Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні».

На регіональну рівні м.Одеси діє Устав міста, який має наступні положення по взаємодії.

РОЗДІЛ IV ФОРМИ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ УЧАСТІ ЧЛЕНІВ МІСЬКОЇ ГРОМАДИ ТА ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ЗДІЙСНЕННІ МІСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 30. Взаємодія інститутів громадянського суспільства з органами міського самоврядування.

1. Органи та посадові особи міського самоврядування схвалюють та підтримують участь членів міської громади у вирішенні питань місцевого значення, формуванні і функціонуванні органів самоорганізації населення, організацій співвласників багатоквартирних будинків, громадських організацій, профспілок та інших інститутів громадянського суспільства.

2. Органи міського самоврядування в межах своєї компетенції сприяють розвитку інститутів громадянського суспільства в місті Одесі.

3. Органи міського самоврядування спільно з організаціями роботодавців та професійними спілками є учасниками соціального партнерства в сфері соціально-трудова і пов'язаних із ними економічних відносин та вирішення соціально-трудова конфліктів.

4. Завданнями соціального партнерства є:

- забезпечення реалізації соціально орієнтованої економічної політики;

- створення ефективного механізму регулювання соціально-трудова

і пов'язаних з ними економічних відносин;

- проведення колективних переговорів, взаємних консультацій, укладення колективних договорів та угод;

- запобігання виникненню колективних трудових спорів (конфліктів) і сприяння вирішенню соціально-трудова конфліктів;

- вдосконалення місцевого нормативного регулювання та правозастосовної діяльності в сфері соціально-трудова і пов'язаних із ними економічних відносин.

5. Основною формою соціального партнерства є консультації, які проводяться з метою попереднього вивчення та з'ясування позицій, а також вироблення спільних рішень з питань регулювання соціально-трудова і пов'язаних із ними економічних відносин.

6. Міська рада використовує механізм соціального замовлення для залучення громадських, волонтерських та благодійних організацій, органів самоорганізації населення до розв'язання пріоритетних соціальних проблем.

7. Механізм соціального замовлення реалізується на конкурсних засадах в порядку, визначеному Положенням про соціальне замовлення, яке затверджується міською радою.

Стаття 31. Консультації з громадськістю та інше.

Населення країни відчуває нагальну потребу в публічній політиці. Прагнення до розуміння того, що відбувається у владі, в політиці, економіці, соціальній і духовній сферах, в країні в цілому має не тільки традиційні, цілком звичні, підстави, але і вагомі причини. Сучасна Україна зіткнулася з безпрецедентними проблемами. Під питання поставлено її майбутнє як суверенної держави. Діяльності органів влади в даних умовах стає явно недостатньо. Нові політичні реалії, загальна, еволюція політичної системи вимагають все більшої самовіддачі всіх акторів політичного процесу, в тому числі різноманітних громадських організацій.

Громадські організації як суб'єкти публічної політики це реально існуючий фактор конструктивної взаємодії з органами влади та суспільством. Висловлюючи в організованих формах права і інтереси різних соціальних, професійних, вікових, національних та інших груп населення вони є партнерами органів влади в реалізації суспільно значимих проектів і програм. Ефективність їх взаємодії з органами влади залежить, в тому числі, від їхнього ставлення до політичного режиму, ідейно-політичних установок і орієнтацій, політичної ваги, залежних ресурсів і людського потенціалу. І як показує практика, саме від політичної волі міського голови м.Одеси залежить ця взаємодія та відносин. Але на справді саме це регулювання повинно виконуватися згідно законодавчого регулювання та нормативних документів міської ради. Політичні обставини не повинні мати такий великий вплив, який він має на сьогодні.

Без участі громадських організацій в політичному процесі публічна політика починає стискатися, спрощуватися, втрачає свій зміст, що до кінцевому підсумку може (і привела місто) призвести до утвердження авторитарного свавілля. Участь громадських організацій у політичному житті суспільства забезпечує функціонування і розвиток представницької демократії, що виражається в забезпеченні балансу

інтересів сторін конфлікту суспільства, переводячи політичну боротьбу в сферу, чітко врегульовану законом. Разом з тим участь громадських організацій у публічній політиці має недоліки законодавчого забезпечення даного процесу, невідповідністю ряду законів . Ситуації, що складається в країні та в регіонах; незацікавленістю українських еліт і апарату державної і муніципальної служби в інформаційному обміні з населенням; відсутністю моніторингу виявлення та обліку негативних тенденцій в суспільстві і владі, непередбачених загроз, ризиків, джерел нестабільності.

Громадські організації м.Одеси як суб'єкти публічної політики використовують у своєму арсеналі різноманіття форм, способів для взаємодії з органами влади щодо реалізації громадських інтересів і при цьому впливають на політичний процес через різні канали: державних службовців, законодавчі і виконавчі органи, суди, засоби масової інформації, партії, міжнародні інститути. При цьому рівень впливовості тієї чи іншої громадської організації знаходиться в прямій залежності від того, в якій мірі їм сприяє політична система, якими «входами» в коридори влади мають у своєму розпорядженні громадські організації, як в суспільстві розподілена влада в цілому. Ефективне вираза суспільно значущих інтересів у публічній політиці багато в чому визначається типом і діяльністю громадських організацій, їх умінням застосовувати різноманітні форми, засоби та способи у взаємодії з органами влади.

Зростаюче різноманіття громадських організацій в м.Одеса та Україні в цілому які поєднанні з різноманітністю моделей місцевої, регіональної влади вимагає впорядкування відносин і взаємодії органів влади та громадських організацій на основі принципів соціального партнерства, взаємної вигоди і взаємної відповідальності. Природно, це висуває в число першорядних завдань необхідність розробки і впровадження нових технологій узгодження інтересів різних професійних, соціальних груп і прошарків, пошуку нових рішень назрілих соціальних і економічних проблем.

Таким чином, взаємодія органів влади з громадськими організаціями як суб'єктами публічної політики реалізується як з метою підвищення ефективності соціально-економічних реформ і національних програм, так і з метою розвитку загальнонаціональних цінностей, демократизації та консолідації суспільства на основі всебічного врахування різноманітних соціальних інтересів, забезпечення соціальної справедливості .

Але на практиці не виконуються норми які прописані у законодавчому порядку. Наприклад для того, аби бути присутнім на сесії Одеської міської ради, необхідно заздалегідь подати заявку до департаменту внутрішньої політики Одеської міської ради та отримати дозвіл.

Після завершення «Революції гідності», яка відбулася в Україні у 2014 році і вплинула на створення нових проукраїнських об'єднань, ціллю і метою яких є боротьба із корупцією та очищення влади можливо побачити, що саме ці організації ідуть на участі у сесіях міської влади без попередження, таким чином примушуючи місцеве самоврядування виконувати норми Конституції України щодо вільного доступу.

Співпраця між органами міського самоврядування може бути як партнерською, яка передбачає рівність (в певному сенсі) сторін і взаємодії, побудованому на домінуванні, аж до повного підпорядкування однієї зі сторін. Які види використовує Одеська міська рада і з якими організаціями ця співпраця більш партнерська, а з якими ні.

1.1. Відносини Міської Ради Одеси з неурядовими організаціями, що вимагають покращення

1.1.1. Партнерська діяльність. Модель підтримки розвитку НУО

Органи міського самоврядування при проведенні «партнерської взаємодії» приймають нормативні акти, що сприяють появі та розвитку напрямків роботи «партнерських організацій», як основи спільного розуміння та поваги, і роблять конкретні дії по підтримки розвитку таких організацій(надають приміщення та сприяють їх роботі).

Партнерська модель, при якій місцеві органи розуміють важливість «партнерських організацій» і намагаються ними керувати, або брати повністю під свій контроль, залучають їх до участі у різних формах діалогу з владою, у вигляді «переговорних майданчиків» та інших форм. Важливим критерієм для існування подібної моделі є розуміння відповідальними представниками органів влади важливості самого феномена підконтрольного громадського контролю.

Організації громадянського суспільства формують публічну політику, пропонуючи порядок денний, а також вирішення певних проблем, обговорених заздалегідь з представниками органів міського самоврядування пропонують і беруть участь в реалізації реформи конкретних інститутів міської влади, беруть участь у створенні нових органів державної влади, навчають і виховують чиновників державних структур. Така форма взаємодії можлива лише для тих організацій, які підконтрольні Міському Голові.

1.1.2. Відсутність взаємодії (ігнорування)

Модель ігнорування, коли органи Одеського міського самоврядування не помічають більшості НУО, не заважає, але і не допомагає їх діяльності. Така модель реалізовується міською владою по відношенню до громадських об'єднань міста які займаються висвітленням інформації щодо корупційних зловживань владою, аналізами доходів чиновників, контролю щодо розподілу міського бюджету. Найкраща позиція влади не надавати будь якої реакції чи коментарів, тому що всі дані є обґрунтовані і відповіді могли би спровокувати ще більш. Тому, така позиція як «ігнорування» аналітичних та експертних організацій є розповсюдження останні декілька років. Даним організаціям не надають приміщення, не запрошують до участі у міських та громадських обговореннях, не надають можливості участі у міських програмах чи заходах.

1.1.3. Конфронтація. Модель «Боротьби з противником» і модель «Громадянського супротиву»

В рамках цієї моделі «Боротьби з противником» представники Одеської міської влади бачать в особі незалежних неурядових організацій, які не бажають «вбудуватися» в модель підпорядкування, вбачають небезпеку для своєї влади, і намагаються ускладнити їх діяльність або навіть їх закрити. При цьому фінансування з міжнародних фондів трактується як перетворення такої організації в «агента іноземного впливу».

В умовах порушення владою цивільних прав людини і політичних свобод ряд громадських організацій обирає тактику «громадянської непокори» - участі

в несанкціонованих мітингах, пікетах, інших діях, що викликають репресивні дії влади, переходячи тим самим уже в фактично вже в площину політичної боротьби. Право на громадянське непокори в ряді робіт розглядається як одне з важливих політичних прав

Важливо відзначити, що в реальній ситуації завжди існує поєднання декількох видів подібних моделей, проте в більшості випадків можна виділити переважну модель. Така модель застосовується для організацій які не розділяють політику міської влади, займаються антикорупційними проектами та співпрацюють разом із прокуратурою та поліцією. До цієї моделі входять більшість громадських об'єднань які увійшли до коаліції в рамках проекту.

Міське самоврядування має на увазі не тільки управлінський вплив, а й організаційне співробітництво Одеської міської влади і громадських організацій, що забезпечує цілеспрямований і ефективне функціонування муніципальних утворень та рішень місцевого значення. Головним напрямком є управлінський вплив. У НУО на перше місце висуваються моменти співпраці та взаємодії, ініціативи знизу, сприйняття і результативність прямих зв'язків, обговорення та консультації з ними. В системі міського самоврядування, важливе місце і значення повинно мати оптимальне поєднання прямих і зворотних зв'язків, пошук компромісів та взаємної вигоди для мешканців і міста у цілому, а не самокористь та корупційні схеми.

Взаємодія НУО та місцевого самоврядування у його результативному сенсі повинний мати на увазі, що вони як партнери, по меншій мірі, рівні по відношенню до головного об'єкта управління, і воно здійснюється заради досягнення спільної мети - підвищення рівня і якості життя населення кожного регіону і країни в цілому.

Проблема взаємодії НУО з органами місцевого самоврядування мала і має місце практично на всіх етапах розвитку одеського громадського середовища як і в Україні, так в інших країнах світу. Законодавство України закріпило організаційну відособленість місцевого самоврядування від НУО, але на практиці ефективне управління в усіх сферах життя суспільства неможливо без чітко налагодженого механізму їх взаємодії. Більшість наших невдач в економіці, соціальній сфері пов'язано саме з тим, що цей механізм дає збої або взагалі не працює. Це чітко відслідковується по прийняттю рішень міської радою та якісними звітами незалежних громадських організацій. При поєднанні

можливо б було створити якісний соціальний продукт або розробляти більш якісні аналітичні і експертні висновки, проводити навчання як громадських об'єднань міста там і органів міського самоврядування.

Очевидним є той факт, що питання місцевого значення невіддільні від питань громадських об'єднань які працюють у місті і які потребують співпраці.

У становленні і розвитку громадського руху Одеси велику роль відіграють місцеві органи влади. Їх взаємодія в значній мірі визначає ефективність здійснення регіональної політики - вирішення економічних, політичних і соціальних проблем розвитку муніципальної освіти і суб'єкта в цілому. З іншого боку, така взаємодія забезпечує результативність муніципальної політики, сприяючи через вирішення питань місцевого значення реалізації державних завдань: зміцнення основ народовладдя, створення умов для забезпечення життєвих інтересів населення, проведення заходів щодо соціального захисту населення, стабілізація політичної системи, підготовка кадрів для муніципальних органів.

Визнання громадських організацій як частину розвитку міста означає, що міська влада бачить в них якийсь соціальний інститут, який є головною складовою між різними верствами населення та владою, саме НУО спільно із владою спроможні побудувати демократичне перетворення та розвинути довіру громади до змін які зараз проходять у державі. Децентралізація управління шляхом передачі частини повноважень громадським організаціям - це спосіб не просто збереження цілісності та розуміння, але і ефективного захисту суспільства і громадян, гармонійного розвитку духовних, культурних, економічних зв'язків між усіма учасниками управління (міським самоврядуванням – організаціями – громадянами).

З метою гармонізації взаємин необхідний комплексний нормативний правовий підхід, наприклад-нормативний документ по регулюванню взаємовідносин громадських організацій міста Одеси та місцевого самоврядування. Він встановлював би загальні принципи даної взаємодії для ефективного вирішення питань державного і місцевого значення, управління процесами економічного і соціального розвитку суб'єкта і муніципальних утворень в інтересах населення.

Даний документ повинен закріпити основні принципи взаємодії громадських організацій і муніципальних органів, форми їх взаємодії. У ньому особливо повинні регламентуватися громадські консультації при витратах міського бюджету відносно між органами влади, організаційне та інформаційну взаємодію. У документі повинні бути визначені предмети ведення НУО і місцевого самоврядування, питань, що вимагають їх спільного вирішення, порядок наділення громадським організаціям державними повноваженнями. Тут обов'язково повинен передбачається принцип передачі матеріальних і фінансових коштів для здійснення окремих соціальних завдань та функцій та процес здійснення ними цих повноважень, підстави та порядок їх припинення.

Уточнення повноважень НУО і органів місцевого самоврядування з питань, що вимагають спільного рішення з урахуванням економічних, соціальних та інших особливостей муніципальних утворень, відповідно до документу може бути здійснено спеціальним договором (угодою). Його сторонами виступають громадські організації та органи місцевого самоврядування в межах закріплених за ними повноважень, предметом договору можуть бути конкретизація питань, які потребують спільного вирішення, умови і порядок їх здійснення, форми взаємодії і співпраці при виконанні договору, а також інші пов'язані з ним питання. Ефективність взаємодії органів Одеської влади та громадських організацій міста залежить від наявності громадських структур та інститутів, які сприятимуть створенню конструктивної взаємодії між владою і суспільством в процесі становлення і розвитку публічної політики. В цілому в Одесі створені умови для формування і розвитку таких суспільних структур та інститутів. До них відносяться: Громадська рада при Одеському міському голові, департамент внутрішньої політики Одеської міської ради.

Дієвим суб'єктом публічної політики серед громадських структур, що забезпечує взаємодію громадян і їх громадських організацій з органами влади є Департамент внутрішньої політики Одеської міської ради. Аналіз його діяльності показав, що, взаємодіючи з органами влади, він веде активну роботу по реалізації основних напрямків публічної політики, сприяє залученню громадських організацій до її реалізації; висунення і підтримку громадських ініціатив, що мають значення і спрямованих на реалізацію конституційних прав, свобод і законних інтересів громадян

та їх громадських організацій; надання інформаційної, методичної та іншої підтримки, а також громадським організаціям за багатьма напрямками розвитку громадянського суспільства. Питання лише в тому, що допомога надається тим організаціям, які працюють у «партнерських відносинах» із місцевою владою, підтримують її політику та готові висловити свій захист щодо дій міської влади. Організації які є незалежними від влади, але працюють на користь місцевій громаді не можуть долучитися до тих процесів.

Виявлено, що функціонально громадські організації можуть впливати на розвиток органів місцевого самоврядування шляхом реалізації серед населення послідовних етапів: інтеграції, відтворення зразка, проведення досліджень та адаптації. Громадські об'єднання інтегрують активне населення процеси самоорганізації та місцевого самоврядування; надають важливі смислові значення самодіяльності населення у вирішенні питань місцевого значення; сприяють досягненню поставлених цілей в процесі самоорганізації, задоволенню життєво важливих потреб; адаптують суб'єкти самоорганізації процесів до подальшого перетворення соціального середовища.

На прикладі громадських об'єднань які ходять до коаліції – це відноситься організація якісних лобі компаній щодо висвітлення головної проблематика у місті. Робота із засобами масової інформації і у першу чергу донесення цілей до звичайних громадян міста, які зазвичай не аналізують ситуацію і розглядають всі новини із приватних телеканалів органів міського самоврядування, де надається та інформація, яка є найбільш вигідною для них.

З огляду на значний потенціал громадських організацій, які увійшли в Одеську коаліцію у вирішенні місцевих проблем, органи місцевого самоврядування повинні бути зацікавленими в налагодженні ефективної взаємодії з ними. Тим самим знижуючи для себе соціальну напруженість в політичній сфері, можуть економити бюджетні кошти за рахунок передачі громадським організаціям деяких адміністративних функцій, залучаються додаткові (від вітчизняних зарубіжних благодійних фондів) джерела фінансування шляхом створення силами громадських організацій соціально значущих проектів та програм і отримання грантів на їх реалізацію, використання ресурсів і потенціал волонтерської діяльності.

Соціально - управлінські механізми впливу громадських організацій на розвиток місцевого самоврядування полягають в: інформуванні населення про способи і шляхи захисту своїх інтересів; формуванні незалежної системи самоврядування; підвищення ступеня довіри як до органів міського самоврядування так і до громадських об'єднань.

Ці громадські організації є "активним ядром" розвитку громадянського простору у м.Одеса та можуть реалізувати свій потенціал на практиці; використовувати і просувати сучасні технології в повсякденній діяльності та ін.

1.2. Діючі інструменти співпраці між НУО та органами міської влади м.Одеси

1.2.1. Координаційна Рада керівників громадських та благодійних організацій при Одеському голові

У Одеській міській раді є діючий орган який був створений міським головою розпорядженням від 27 лютого 2007 року № 106-01р «Про створення Координаційної ради керівників громадських та благодійних організацій при Одеському міському голові». Очолює Координаційну раду, директор департаменту внутрішньої політики Одеської міської ради - Жильцов Олександр Сергійович.

До складу ради входять наступні організації:

ГО «Пересипчанка»; благодійна організація «Об'єднання неурядових організацій Одеської області «Разом за життя» ; благодійна організація «Благодійний фонд «Життя і люди»; ГО «Українська ліга сприяння розвитку паліативної та хоспісної допомоги»; благодійний фонд «Дон Боско»; ГО «Товариство інвалідів Суворовського району м. Одеси»; ГО «Молодіжний центр розвитку»; громадська молодіжна організація «Клуб взаємодопомоги «Життя+»; ГО «Мати і дитина»; благодійне товариство «Співвітчизник»; громадська організація «Правозахисна спілка військовослужбовців, ветеранів військової служби та учасників бойових дій «Наша військова справа»; благодійний фонд «Планета добрих людей»; ГО «Союз громадян Одеси»; благодійний фонд соціального захисту старості громадян «Наше майбутнє»; благодійний фонд «Відродження життя в Україні»; організація роботодавців Автомобільного транспорту

Одеської області; громадська організація «Об'єднання творчої інтелігенції «Асамблея»; громадська організація «Ера милосердя»; Асоціація ветеранів культпросвітробороти м. Одеси; ГО «Творча спілка Казанова»; благодійний фонд «Можливість»; благодійний фонд «Вітрила дитинства»; благодійний фонд «АВЕ»; ГО «Діва»; благодійний фонд з реабілітації та соціальної адаптації громадян без визначеного місця проживання «Шлях додому»; громадська організація «Сонячне коло»; ГО «Жителі блокадного Ленінграда»; товариство інвалідів Всеукраїнської організації інвалідів «Союз організацій інвалідів України»; Одеський обласний фонду допомоги інвалідам війни ім. маршала Г.К. Жукова; «Комітет захисту громадян»; ГО «Ілля Муромець»; благодійна організація «Благодійний фонд «Бджілка»; благодійний фонд «Веселка»; благодійний фонд «Спадщина»; ГО «Товариство багатодітних сімей Суворовського району»; благодійна організація «Сім'я»; ГО «Центр захисту дітей»; громадський рух «Віра, надія, любов»; благодійний фонд «Міжнародна допомога «Добрий Самарянин» ; ГО «Медична правда»; ГО «Інший формат»; благодійний фонд «Реформація».

Ця рада створена для організації взаємодії з органами місцевої виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємствами, організаціями, установами та попереднього розгляду матеріалів, проектів нормативно-правових актів та інше, що надійшли до Ради, Рада утворює робочу групу з делегованих представників від громадських та благодійних організацій, які діють на території міста Одеси.

Метою діяльності Ради є консолідація Організацій стосовно реалізації державних, міських соціальних програм у галузі покращення діяльності об'єднань громадян та участь у розробленні, здійсненні та аналізі державної та міської політики відносно об'єднань громадян.

Предметом діяльності Ради є всі питання, які стосуються державної та міської політики в усіх галузях (політичній, економічній, соціальній, культурній, освітній, міжнародній тощо).

Основними завданнями є надання рекомендацій, внесення пропозицій стосовно діяльності Організацій, органів місцевого самоврядування з питань предмету діяльності

Ради. Розроблення пропозицій щодо фінансування й матеріально-технічного забезпечення роботи Організацій.

- Активізація участі громадян міста у вирішенні актуальних проблем територіальної громади в духовній, суспільній, освітній, культурній сферах тощо.

- Сприяння поширенню толерантності та злагоди у місті.

- Регулярне інформування органів місцевого самоврядування та засобів масової інформації м. Одеси стосовно предмета діяльності Ради.

- Розгляд пропозицій стосовно тематики наукових досліджень з питань предмета діяльності Ради та підготовка висновків для здійснення відповідних дослідницьких проектів.

- Рада може виконувати інші завдання, які не суперечать цьому Положенню та відповідають предмету діяльності Ради.

Таким чином, громадські організації які входять до складу цієї ради здебільш (близько 80%) є благодійними організаціями чи такими які займаються у сфері допомоги соціально не захищеним верствам населення. Вони не виконують контролюючу та дослідницьку функцію, як організації які є членами коаліції.

1.2.2. Координаційна рада козацьких організацій Одеси

Відповідно до статті 42 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, з метою консолідації та координації дій козацьких організацій, які діють на території м. Одеси, з діями органів місцевого самоврядування м. Одеси у розбудові суверенної держави – Україна на звичаєвих засадах козацтва – доброї волі, рівноправності, самоврядування, законності та гласності, знання та поваги до історії України, мови і культури українського народу, терпимості, забезпечення демократії, стабільності й злагоди в територіальній громаді, посилення ролі громадськості у житті міста створена Координаційна рада козацьких організацій м. Одеси.

Координаційна рада козацьких організацій м. Одеси є координаційно-консультативним дорадчим органом, створеним на добровільних й рівноправних

засадах, на підставі єдності інтересів козацьких об'єднань для спільної реалізації членами організацій своїх прав та свобод.

Координаційна рада у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, законодавчими та нормативно-правовими актами: Президента України та Кабінету Міністрів України, рішеннями Одеської міської ради, розпорядженнями Одеського міського голови, з урахуванням Програми діяльності Кабінету Міністрів „Назустріч людям”, затвердженої постановою Верховної Ради України від 04.02.2005 р. № 2426-IV, а також Законом України - „Про місцеве самоврядування в Україні”, Указом Президента України - „Про національну програму відродження та розвитку Українського козацтва” від 15.11.2001 р. №1092/2001, Указом Президента України - „Про Раду Українського козацтва” від 14.6.2005р. №916/2005, а також іншими законодавчими й нормативно-правовими актами, які діють на території України та в межах міста Одеси та цим Положенням.

До постійного складу Координаційної ради входять члени організацій, які наділені відповідними повноваженнями на підставі рішення керівних органів цих організацій, та які у відповідності до Статуту організації козаків мають право вирішувати питання стосовно делегування своїх представників до складу Координаційної ради та надання їм відповідних повноважень від імені організації: виступати, приймати рішення, ініціювати, звертатися, підписувати та інше.

Уповноваженим представником організації є особа, яка:

-має громадянство України;

- являється членом організації, повноваження якої, підтверджені витягом із протоколу засідання керівного органу організації, який підписано керівником та засвідчено печаткою організації.

Координаційна рада - орган відкритий для всіх козацьких організацій.

Головною метою діяльності Координаційної ради є – консолідація та координація дій козацьких організацій, які діють на території м. Одеси з діями органів місцевого самоврядування м. Одеси у розбудові суверенної держави - Україна на звичаєвих

засадах козацтва-доброї волі, рівноправності, самоврядування, законності та гласності, знання та поваги до історії України, мови і культури українського народу, терпимості.

1.2.3. Координаційна рада з питань патріотичного виховання дітей і молоді при Одеському міському голові

Координаційна рада з питань національно-патріотичного виховання дітей і молоді при Одеському міському голові є постійно діючим колегіальним консультативно-дорадчим органом, створеним з метою організаційно-методичного забезпечення реалізації міської Програми національно-патріотичного виховання дітей і молоді м. Одеси «Я – одесит» на 2016-2020 роки, сприяння постійному вдосконаленню роботи з національно-патріотичного виховання, узгодженості дій виконавчих органів Одеської міської ради, підприємств, установ, організацій, військових формувань у вирішенні питань, пов'язаних з національно-патріотичним вихованням дітей і молоді в місті Одесі.

Основними завданнями Ради є:

- Організаційно-методичний супровід та здійснення моніторингу стану виконання Програми.
- Підготовка та подання пропозицій щодо вдосконалення роботи з національно-патріотичного виховання дітей і молоді в м. Одесі.
- Координація діяльності виконавчих органів Одеської міської ради, навчальних закладів, підприємств, установ, організацій, військових формувань з питань національно-патріотичного виховання дітей і молоді в місті Одесі.
- Організація і проведення консультацій з громадськістю з питань національно-патріотичного виховання та сприяння врахуванню Одеською міською радою, її виконавчими органами громадської думки при формуванні та реалізації міської політики у сфері національно-патріотичного виховання дітей і молоді в місті Одесі.
- Участь у плануванні та проведенні загальноміських заходів, присвячених державним, регіональним, міським, професійним святам та пам'ятним датам.

До складу ради входять: представники громадських організацій, департаментів, органів міського самоврядування, викладачі, депутати.

1.2.4. Тимчасові робочі групи

Для взаємодії у міській раді або при департаменті можуть бути створені обочі групи по заяві громадського об'єднання. Наприклад робоча група з питань взаємодії з громадськими організаціями учасників антитерористичної операції. Відповідно до статті 42 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», з метою єдиного підходу в роботі громадських організацій учасників антитерористичної операції та налагодження співпраці з виконавчими органами Одеської міської ради, враховуючи звернення керівника громадської організації «Ветерани десантних військ «Союз десантників Одеси» Павлишена Миколи Миколайовича. Серед інших робочих груп можна згадати про робочу групу з питань реалізації Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням міського голови від 17.06.2013 р.

Тому можна сказати, що надаються інструменти співпраці між громадськими організаціями міста та місцевою владою у більшій кількості тих які або довгий час працюють із містом та не мають чітко виражених політичних інструментів, яким байдужий рівень корупції у владі. Ті організації, які відображають чіткі проукраїнські та проєвропейські тенденції як правило не бажають вести діалог із владою яка запламувала себе у корупції, має тиск на рішення громадських об'єднань, не відображає відкритість внутрішніх процесів і приймає рішення без якісного впровадження громадських слухань та консультацій.

Для таких організацій, більшість з яких входить до складу коаліції у першу чергу важлива власна репутація серед інших громадських об'єднань та громади міста. Вони є більш публічними та відкритими у своїй діяльності, ведуть регулярні звіти щодо виконаних результатів та намагаються публічно висловлювати свої думки та пропозиції щодо усіх питань, які вирішуються у місті.

Одеській владі необхідно створити хоча б умови для реалізації свого права усім громадським об'єднанням без виключення, тому що саме прогресивні організації, які бачать своєю місією розвиток міста в європейському напрямку, проведення очищення влади від корупційних чиновників, які створюють додаткові бар'єри на розвитку і іміджу міста, які співпрацюють з міжнародними організаціями. Бо саме ці організації спроможні вивести адміністративний розвиток міста у прогресивному та сучасному напрямку.

РОЗДІЛ 2 СФЕРИ, ЩО ВИМАГАЮТЬ НАБУТТЯ НОВИХ ВМІНЬ АБО ПІДВИЩЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ НУО

Взаємодія НУО та органів місцевого самоврядування м.Одеси повинна будуватися на основі принципів:

- Законності;
- Поєднання інтересів міського самоврядування і НУО з врахування інтересів громади міста;
- Самостійності органів місцевого самоврядування в межах їх повноважень;
- Взаємної згоди громадських організацій та органів місцевого самоврядування при виробленні спільного рішення;
- Забезпеченості фінансовими і матеріальними ресурсами при реалізації питань, які потребують спільного вирішення;
- Добровільності укладення договорів і угод;
- Взаємної відповідальності,
- Гласності.

Для якісного розвитку ГО необхідно:

Сфера	Ціль	Методи
1. Підтримка існуючих НУО в їх діяльності і розвитку.	- <i>Збільшення кількості громадських організацій, допомагаючи їм при створенні;</i>	- Підготовка реєстраційних і нормативних документів, статутів; - Юридичні та фінансові Консультації; - Доступ до ресурсів

		адміністрації.
	<i>- Посилення організаційного потенціалу нових суб'єктів.</i>	-Освітні тренінги; -організаційний коучинг; -допомога в пошуку партнерів; - допомога при підготовці Грантових проектів; -підготовка кадрів до Самостійного написання апікацій на до фінансування, інше.
	<i>-Створення простору для співпраці між громадськими організаціями міста.</i>	-організація дискусій, семінарів; -організація форумів для обміну досвідом; - створення проектних Партнерств.
2.Співпраця з адміністрацією міста.	<i>- Збір і передача місцевій адміністрації пропозицій, рекомендацій та ініціатив;</i>	-Проведення зустрічей з НУО міста; -створення бази громадських проектів.

	-Участь в громадських консультаціях;	<ul style="list-style-type: none"> -Створення єдиної бази розсилки громадським організаціям міста; -Запрошення громадських організацій до участі в консультаціях за напрямками їх діяльності.
	-Розробка пропозицій місцевій владі.	<ul style="list-style-type: none"> -Участь у засіданнях комісії міської ради; -Розробка нормативних документів; -Участь у спільних засіданнях.
3.Публічне висвітлення роботи	- Розробка PR стратегій;	<ul style="list-style-type: none"> -Допомога у наданні консультантів; -Втілення напрацювань у публічній сфері; -Обмін досвідом між НУО.
	-Популяризація діяльності місцевих НУО;	<ul style="list-style-type: none"> -Розміщення інформації щодо заходів НУО на місцевих сайтах; - Створення єдиної бази громадських організацій міста; - Надання приміщень міською

		владою для проведення прес-конференцій.
	-Спільні проекти.	-Проведення спільних проектів між НУО та органами міського самоврядування; -Надання єдиних інформаційних прес-релізів, що допоможе залучити більшу кількість ЗМІ.

Зміст і характер повноважень регіональної влади дозволяє на їх основі визначити основні напрями взаємодії між НУО:

- правове регулювання організації і діяльності місцевого самоврядування і контроль виконання відповідного законодавства;
- розробка і прийняття регіональних програм розвитку місцевого самоврядування;
- вдосконалення правил взаємодії органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань міста Одеси;
- забезпечення фінансово-економічної основи НУО;
- сприяння збереженню і розвитку історичних та інших місцевих традицій;
- захист прав громадян.

Взаємодія органів місцевого самоврядування м.Одеси та НУО здійснюється в наступних основних організаційних формах:

- 1) по-перше, головними взаємодіючими структурами є самі організації та органи місцевого самоврядування;

- 2) по-друге, для вирішення разових спільних питань створюються спільні тимчасові групи і комісії;
- 3) по-третє, для вирішення питань потребують постійної взаємодії створюються постійні робочі групи і комісії;
- 4) по-четверте, з питань, що стосуються всіх муніципальних утворень даного регіону, можлива спільна робота через асоціації муніципальних утворень, для чого їм надається необхідний статус.

Вирішення існуючих проблем взаємодії, а також багатьох інших, вимагає чіткого розмежування компетенції між організаціями і місцевим самоврядуванням, визначення питань спільного ведення і перелік повноважень, переданих один одному на основі добровільно укладеної угоди.

Для більш ефектної взаємодії громадських організацій з органами місцевого самоврядування м.Одеси можна розробити сім напрямів діяльності:

- 1) досконалість механізмів участі громадських організацій у виробленні рішень органами державної влади і місцевого самоврядування;
- 2) розробка та прийняття нормативної і правової бази, що регулює взаємодію громадських і некомерційних організацій з органами місцевого самоврядування;
- 3) розвиток міської інфраструктури по роботі з громадськими організаціями;
- 4) розвиток механізмів взаємодії громадських організацій із засобами масової інформації;
- 5) розробка та впровадження сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій в практику роботи громадських об'єднань і некомерційних організацій;
- 6) підвищення ефективності управління громадськими організаціями та вдосконалення економічних механізмів її забезпечення;
- 7) кадрове забезпечення діяльності громадських об'єднань і некомерційних організацій, підвищення рівня професійної компетентності керівників громадських організацій, а також фахівців органів державної влади та місцевого самоврядування.

Для посилення позицій Одеських громадських організацій необхідно оптимізувати соціально-управлінський механізм впливу на розвиток місцевого самоврядування.

НУО повинні на постійній основі залучатися до прийняття рішення на місцевому рівні. Використовувати існуючі інструменти взаємодії НУО та органів міського самоврядування. Приймати участь у засіданнях депутатських комісіях, колегіальних рад та громадських радах. Самостійно ініціювати проведення громадського обговорення чи громадських консультацій.

Варто включатися до проведення громадських слухань на міському рівні. Адже, згідно Закону « Про місцеве самоврядування в Україні» громадські організації мають право проводити громадські слухання, зустрічатися з депутатами місцевої ради та посадовими особами міського самоврядування, причому під час цих заходів громадські організації можуть заслуховувати депутатів і посадовців, порушувати питання місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування та вносити пропозиції щодо них.

НУО повинні здійснювати громадський контроль за міською радою та її органами, а також на постійній основі контролювати дотримання ними нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання та протидію корупції, забезпечення участі громадськості у вирішенні питань місцевого значення.

При постійній взаємодії органів міського самоврядування та громадських організацій міста покращується механізм управління та якість прийнятих рішень. Впливовість організацій громадянського суспільства м.Одеси в процесі вироблення спільної локальної політики прямо залежить від авторитету цих організацій, довіри влади та наявності брати участь у підготовці й ухваленні рішень, їхньої організаційно-ресурсної спроможності.

Тиск громадських об'єднань під час вироблення спільної політики на місцевому рівні передбачає рішучу та енергійну дію, що спрямована на врахування їхніх інтересів при творенні політики. Особливо такий тип активності проявляється на стадії внесення питання до порядку денного. Ця діяльність передбачає вибір форм декларування своїх вимог і мобілізації людей на їхню підтримку.

Контроль якості своєї роботи у лобіюванні спільних інтересів та вироблення місцевої думки передбачає наявність зворотного зв'язку від органів міського самоврядування що потребують вирішення можливих суперечностей або розв'язання чи втручання.

Громадським організаціям потрібно пам'ятати, що окрім діючих Законів України існує Устав міста, який регулює дані процедури і на який можна послатися при написання листів до органів міського самоврядування.

Аби міжсекторні співпраця могла пробігати якісно, необхідно задіяти і зміцнити роль НУО в реалізації публічної політики. Необхідно піднести рівень довіри до активістів НУО, а не тільки до самих організацій та їх діяльності. Нижч представляємо інформацію, придатні всім неурядовим організаціям у створенні простору співпраці з міською владою.

2.1. Підвищувати ступень довіри до активістів громадських організацій, та до самих організацій і їх діяльності

При наявності довіри до громадських організацій, підвищиться автоматично рівень впливу на органи міського самоврядування. Це пов'язано з тим, що чим більше представників громадськості підтримують НУО, тим більше можливостей до прийняття необхідного рішення чи організації лобі компанії.

Що ж сприяє зростанню довіри до некомерційної організації у будь-якого представника зовнішнього середовища - клієнта, партнера або донора?

- Пізнаваність бренду: спрацьовує рекламний ефект - почув в черговий раз назву вашої організації, людина починає думати, що ви заслужено знамениті або, принаймні, що він раніше стикався з вашою діяльністю. Тому, громадським організаціям м.Одеси потрібно як можна більше виступати публічно та формувати позитивний імідж та пізнаваність.

- Професійні перемоги і досягнення: визнання в кругу професіоналів заслуг громадської організації надає людині впевненості в тому, що вас «вже хтось перевірів» і, отже, вам можна довіряти.
- «Ореол» навколо особистості, що представляє організацію: довіру до репутації шанованої людини переноситься автоматично на всю організацію.
- Прозорість діяльності: діяльність цих організацій повинна бути доступною. Готовність надати будь-яку інформацію про свою діяльність говорить про фінансову добросовісність і допомагає розібратися, що, заради кого і з яким успіхом ці організації працюють.
- Відповідність стандарту: незалежно від того чи існує такий еталон в суспільній свідомості, співвіднесення основних принципів діяльності з критеріями, виробленими певним експертним співтовариством, не залишає сумнівів у компетентності громадських організацій.
- Порука шанованих людей або структур: треба віддавати собі звіт в тому, що і до кого рекомендація і протекція залишаються найбільш дієвими способами заручитися довірою потрібних людей.
- Особисте знайомство з організацією: якщо у людини є позитивні враження від діяльності організації, то він сам собі відповідь на всі питання, що стосуються її професіоналізму і чесності.

Це все можна втілити в життя за допомогою деяких наборів інструментів, домагаючись того чи іншого ефекту для завоювання довіри ваших стейкхолдерів. Однак важливо розуміти, що якщо за всіма цими ефектами не буде «правди» - дійсної компетентності, чесності, націленості на добро для реальних цілей, то всі дії по завоюванню довіри громадського сектору приречені на провал.

2.2. Формування громадської активності мешканців Одеси та оптимальне виокристання її потенцілу

Коли громадська організація вирішує свої статутні завдання, необхідно залучати кожного раду більше простих громадян, які у свою чергу повинні розуміти діяльність та шлях розвитку організації. Формувати базу « активного ядра» та запрошувати при організації великих заходів.

Одним із шляхом до залучення активістів в організацію чи однодумців є проведення дня відкритих дверей.

День відкритих дверей - це день, коли будь-який бажаючий, будь то партнер, колега, потенційний клієнт, один, волонтер або випадковий перехожий, може прийти в громадську організацію і отримати відповіді на всі хвилюючі його питання, починаючи: «Чим займається ваша організація і кому ви допомагаєте? »і закінчуючи:« Чи можете Ви вирішити таке питання? »

Користі для організації від дня відкритих дверей багато, це:

- презентація роботи організації і її успіхи;
- залучення нових членів та прихильників;
- поліпшення іміджу і зміцнення позиціонування організації як відкритої, прозорої НУО з ясними цілями, видами діяльності та місією;
- створення інформаційного приводу для засобів масової інформації;
- залучення «активного ядра» організації, які можуть бути корисними майбутньому.

Інформацію про день відкритих дверей обов'язково потрібно розміщувати на інформаційних носіях, сайті та можливо шляхом персональних розсилок поштою.

Персональні розсилки поштою є також важливим інструментом для розширення бази прихильників та « активного ядра» організації.

Громадські організації для свого розвитку повинні на постійній основі використовувати електронні розсилки поштою. Це важливо для того, аби члени організації та прихильники були проінформовані щодо актуальних питань діяльності організації та заходах.

В електронну розсилку можна включати так « потенційних прихильників», які через новини можуть долучитися до діяльності організації у майбутньому. НУО через розсилку може надавати :

- звіти організації(річні, щоквартальні);
- новини щодо запланованих заходів, або звіти про проведені заходи;
- прес-релізи та прес-анонси;
- проводити анкетувати та збирати експертну думку;
- розміщувати публікації;
- надсилати посилки на виступи у телевізійних передачах та круглих-столах інше.

2.3. Можливості зміцнення співпраці між структурами локального самоврядування та НУО

Побудувати якісну взаємодію можливо лише при існуванні нормативного документу, який би чітко регламентував діяльність і відповідальність сторін.

Адже громадський контроль – інструмент громадської оцінки виконання органами влади та іншими об'єктами їхніх соціальних завдань, він – невід'ємна складова системи публічного управління та незамінний ефективний чинник соціального розвитку і умовах розбудови демократичної, соціальної, правової держави.

Участь в роботі органів, що приймають рішення - це можуть бути як експертні ради при органах законодавчої або виконавчої влади муніципального, регіонального або всеукраїнського рівня, так і консультативні ради, робочі групи, коаліції створені самими НУО. Інформацію такого роду варто включати в інформаційні буклети та іншу презентаційну продукцію організації, а також в резюме співробітників і членів організації, які безпосередньо беруть участь в цій роботі.

2.4. Побудова якісних каналів інформації, покращення співпраці НУО і ЗМІ, а також створення власного медіа-простору

Для якісної роботи громадських організацій у м.Одеса необхідно завжди велику увагу приділяти інформаційному наповненню діяльності та звітуванню по неї. Так у першу чергу найбільш ефективним є робота із засобами масової інформації (ЗМІ). У м.Одеса близько 10 телевізійних канали, які ведуть регулярну трансляцію по м.Одеса та Одеській області. Саме через телевізійні канали одесити мають змогу дізнатися про життя та діяльність громадських організацій. ЗМІ були і залишаються важливою силою, що впливає на мислення основної маси людей. Постійна участь у телевізійних проектах на екрані або сторінках ЗМІ залишається головним інструментом для знайомства широкої публіки з громадським сектором у місті.

Як завоювати довіру та інтерес журналістів?

1) Громадським організаціям потрібно створити базу даних журналістів, які працюють з їх тематикою, і регулярно нагадувати їм про себе: запрошуйте на заходи, відсилати спеціально підготовлені інформаційні матеріали, вітати їх зі святами.

2) Необхідно навчитись готувати професійні тексти для: прес-релізи, прес-пакети, листи питань і відповідей. Вони повинні містити лише найважливішу інформацію, яку організації хочуть донести до читачів, але при цьому стилістично повинні бути орієнтовані саме на журналістів. Поширювати їх можна як на заходах які проводять НУО, так і за їх межами. Для початку краще пройти навчання по написанню текстів або попросити вже знайомого журналіста допомогти та скласти алгоритм.

3) Необхідно постійно створювати інформаційні приводи (виставки, презентації роботи, круглі столи, конференції, заходи присвячені професійним святам організації і т. д.), на які можна запросити представників ЗМІ.

4) Можливо спеціально влаштувати захід громадської організації, куди запросити тільки журналістів і цілеспрямовано попрацювати з ними: прес-конференцію, поїздку для журналістів, брифінг і т. д.

Якщо подібну роботу робити добре і якісно, то з часом журналісти самі будуть дзвонити в пошуках «свіжих новин» і пропонувати написати про діяльність НУО.

2.5. Створення образу організації

Наступний шлях до розвитку організацій у м.Одеси та Одеській області – це розробка та друк презентаційних матеріалів. Презентаційні матеріали - це візитна картка організації. У найзагальнішому вигляді матеріали, поширювані від імені організації з PR-метою, можна класифікувати за типом сприйняття інформації людиною на наступні групи:

- друковані рекламні матеріали (візитки, листівки, флаєри, календарики, наклейки, квитки, купони, плакати);
- візуальні матеріали великих форм (банери, білборди, рекламні щити);
- сувенірна продукція (ручки, кружки, папки, пакети, календарі, футболки, бандани, толстовки, бейсболки, іграшки і т. д.).

Для економії коштів організації можливо об'єднати свої PR-зусилля з іншими, подібними за профілем організаціями і таким чином розділити витрати на всіх.

- друковані інформаційні матеріали для читання (пам'ятки, програми, буклети, інформаційні листки, брошури, каталоги, газети і журнали, книги і т. д.);
- аудіоматеріали (радіоролики, інтерв'ю, аудіодиски і т. д.);
- візуальні матеріали (відео-ролики, презентації, фотоматеріали, CD, інсталяції і т.д.).

Розглядаючи мережеві ресурси НУО, можна зробити висновок, що основу привабливості ресурсу становлять цікавий зміст і динамічний web-контент (форуми, соціологічні опитування, конкурси). Для ефективності сайту некомерційної організації бажано наявність інтерактивного компонента.

Успіх просування ресурсу в мережі багато в чому визначається вибором і реєстрацією зручного доменного імені. Крім того, інформація про новий ресурсі може бути розміщена на спеціалізованих серверах, дошках оголошень, в конференціях. І не

забувати про таку просту опцію, як банеро обмін, коли ви обмінюєтеся перехресними посиланнями на сайти з партнерськими організаціями або структурами.

Які недоліки притаманні більшості сайтів некомерційних організацій?

- складність навігації;
- невиразна структура;
- несвоєчасне зняття застарілої інформації;
- недостатнє просування;
- слабкий зв'язок з сайтами інших НУО або їх дублювання;
- дрібні шрифти;
- відсутність інструкцій для початківців користувачів.

Переваги сайтів НУО:

- змістовна ємність;
- оперативність;
- наявність зворотного зв'язку;
- повнота, професіоналізм;
- часте оновлення інформації, її різноплановість і корисність, універсальність і корпоративність.

2.5.1. Участь у конференціях

Інший інструмент для популяризації діяльності організації – це участь, а тим більше перемоги в конкурсах, змаганнях, виставках, фестивалях та інших заходах без великих спеціальних PR-зусиль переконують ваших колег, партнерів, донорів, клієнтів у тому, що рівень кваліфікації громадської організації та професіоналізм досить високий як з точки зору критеріїв конкурсного відбору, так і в аспекті конкуренції організації. Однак не забувати про те, що не всі ті, чия довіра важлива, фізично були присутні на

вищезазначених заходах, і обов'язково розміщувати завойовані дипломи і грамоти в тих містах, де вони будуть кидатися в очі, зрозуміло, ненав'язливо.

2.5.2. Портфоліо

Грамотно складений перелік реальних результатів проектів, які провела організація, а також найбільш значущих досягнень, може за мінімальний час розповісти про діяльність більше, ніж усі буклети або звіти. Справи організації повинні говорити самі за себе.

2.5.3. Використання і просуванні громадськими організаціями сучасних технологій у повсякденну діяльність

Організаційний механізм впровадження сучасних технологій у свою діяльність повинен забезпечити облік думок всіх прямо або побічно зацікавлених структур і в той же час створити умови для узгодженого вжиття заходів щодо стимулювання інновацій. Суб'єктами інноваційної політики можуть виступати органи місцевої влади, підприємства та організації громадського сектора, самостійні господарюючі формування, самі науковці та інноватори, змішані освіти. Це може бути, наприклад розробка програм щодо закупівлі громадським організаціям проекторів, екранів. Навчання громадського сектору в роботі сучасних програм та ресурсів, створення сучасних кластерів громадського сектору на території м.Одеси, інше.

При використанні сучасних технологій у своїй діяльності, громадські організації м.Одеси спроможні зробити:

- знизити рівень соціального песимізму в суспільстві за допомогою орієнтування активності населення на позитивні зміни в громадському секторі та його результатах;
- залучити широкі верства населення до громадського життя і самоврядування району;

- активізувати молодь для впровадження соціально-значущих ініціатив на території м.Одеси;
- реалізувати громадські ініціативи і прями інтереси населення;
- формувати перспективу бюджетну політику підтримки громадських ініціатив;
- підвищити рівень поваги до громадського сектору.

Ще одним напрямком щодо сучасних тенденцій може бути розвиток соціального підприємництва у громадському секторі.

2.6. Інструменти, які впливають на прозорість та відкритість організації

Поняття прозорості дуже близьке до поняття відкритості. Прозора НУО - це організація, яка готова надати будь-яку інформацію про свою діяльність всім бажаючим і яка спеціально піклується про те, щоб ця інформація була доступна не тільки фізично, а й інтелектуально: щоб будь-яка людина без спеціальної підготовки була здатна зрозуміти, як влаштована організація, чим живе і наскільки ефективно працює. Бажання і готовність не приховувати внутрішню інформацію, а навпаки, робити її доступною і зрозумілою можуть сильно підвищити кредит довіри до організації. Ефект прозорості зовсім необов'язково прагнути поширити свою прозорість на широкі маси населення. Наприклад, при використанні такого інструменту прозорості, як публічний річний звіт, зовсім не потрібно друкувати його тиражем 10 тис. примірників. Досить, написати зовсім невеликий тираж і надавати його «з нагоди» або адресно тим, хто його чекає: наприклад, вашим донорам, а також покласти в вільному доступі для цікавляться (на сайт, на стійку для брошур в організації або на виставках і т. д.).

2.6.1. Добровільний річний звіт

Дуже часто нові люди - будь то потенційні донори, органи міського самоврядування або прості люди, які хочуть скористатися послугами організації - не готові довго слухати розповіді про те, яка чудова організація. Крім того, існує ризик, що подзвонить людина,

а керівника або співробітника, який може розповісти про організацію, не буде на місці, або у нього не буде часу, а з річним звітом, вивішеному сайті, кожен бажаючий зможе ознайомитися в будь-який час.

Річний звіт організації виконує дві важливі функції.

1. Наявність річного звіту є важливим елементом організаційної культури. Звіт є інструментом аналізу і оцінки діяльності організації. По суті справи, його написання – привід зібрати воєдино розрізнену інформацію і проаналізувати на основі зібраних фактів зроблене, побачити сильні і слабкі боку роботи, намітити нові орієнтири розвитку.

2. Звіт багато в чому виконує функцію презентаційного матеріалу про діяльність НУО, але на відміну від буклету він повніше розкриває поточний стан справ.

Крім того, якщо організація регулярно випускає річні звіти, це є одним з показників її стабільності і надійності. Це особливо важливо для потенційних ділових партнерів і донорів. Річний звіт робить організацію також більш доступною і зрозумілою для клієнтів і місцевої громади.

[2.6.2. Звіти, що подаються до ознайомлення широко загалу](#)

Вони мають більш просту структуру, ніж річні звіти, і покликані показати ефект діяльності НУО. У першу чергу це відноситься до великих публічних заходів і проектам, з великою кількістю учасників і масовим піаром. Такі звіти поширюються в першу чергу з допомогою інструментів мас-медіа. Основна задача таких звітів - підтримка інтересу прихильників до справах організації і підвищення рівня їх прихильності. У сучасному світі такі звіти можливо публікувати на сторінках громадських організацій у фейсбуці.

2.6.3. Аудиторський звіт громадської організації

Для організацій, зареєстрованих в організаційно-правовій формі, щорічний фінансовий аудит і публікація його результатів в засобах масової інформації є обов'язковими. Однак аудит може проводитися за рішенням керівництва організації і без будь-яких зовнішніх передумов або зобов'язань. Робиться це, як правило, з метою отримання об'єктивної оцінки діяльності НУО і грамотних рад, а також знаходження свіжого погляду на вирішення можливих проблем.

Аудит також допомагає:

- проаналізувати і згодом підвищити потенціал НУО в різних аспектах діяльності організації: стратегічне і оперативне управління організацією, фінансовий менеджмент, планування і оцінка програм і ін .;
- підвищити рівень прозорості та підзвітності НУО, що дасть можливість досягти відповідного рівня соціального довіри з боку бенефіціарів, держорганів, донорів, ЗМІ, партнерів;
- проаналізувати відповідність діяльності НУО стандартам національного трудового і податкового законодавства для підвищення авторитету організації.

Оформлена для публічного ознайомлення анотація результатів фінансового аудиту демонструє вашим партнерам і донорам вашу відкритість, відповідність законодавству, готовність до розвитку та вдосконалення.

Таким чином, при застосуванні відкритої та прозорої діяльності громадські організації м.Одеси зможуть швидше розвинути та знайти надійних партнерів.

2.7. Пошук фінансових ресурсів для організацій

В сучасних умовах посилюються тенденції перетворення і зміни інституційних форм організації суспільного сектора. Поряд з державними та муніципальними некомерційними установами громадські організації виконують роль виробника

і постачальника суспільних благ, а також беруть участь в реалізації благодійних програм. Для здійснення статутної діяльності неприбуткових організацій потрібні певні доходи. Вони можуть бути отримані з власних джерел, тобто як внески засновників і членів НУО. Велика частина коштів НУО надходить із зовнішніх джерел: від приватних корпорацій, держави, благодійників. У сучасній практиці багатьох країн для отримання доходів з зовнішніх джерел використовується фандрайзинг як форма фінансування НУО.

Громадські організації можуть шукати джерела фінансування : Світовий банк, програми Європейської Комісії, проекти розвитку ООН, агенції з міжнародного розвитку (Німеччини, США, Канади), програми малих грантів, фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні та інші. Для проектів місцевого характеру, як правило, залучають місцевих підприємців, відомих осіб, а також органи місцевої влади.

Крім того, в Одесі поширені також методи залучення коштів через розміщення у торгових точках (магазинах, супермаркетах, торгових центрах) спеціальних скриньок. Ці скриньки, зазвичай, використовують для збору благодійних внесків.

Ще одним інструментом для пошуку фінансування є спеціалізовані інтернет сайти, які дозволяють прихильникам переглянути оголошення в обмін на невеликі пожертви на благодійність. Інформація про проект розміщується на так званих «інтернет-платформах», кожен донор, або зацікавлена у проекті людина може переглянути її і цим самим зробити свій матеріальний внесок. Організація одночасно популяризує свою діяльність і збирає кошти на проект, захід або придбання чогось важливого для реалізації своєї Уставної діяльності. Цей інструмент стає з кожним днем найбільш популярний. В Одесі також працює подібна платформа « Моє місто».

Спонсорство є ще одним варіантом для громадських організацій, які можуть вказувати торгове ім'я спонсора на будівлі, транспортному засобі, рекламних матеріалах або в іншій формі, забезпечувати визнання в обмін на їх підтримку. Таким чином, організація підіймає соціальний імідж підприємця та проводить захід на належному рівні.

Таким чином, громадські організації залучаючи ці інструменти можуть просувати свої Уставні завдання належним чином, використовувати підтримку своїх прихильників,

налагодити роботу з міською адміністрацією. Тому що, робота в хаотичному руслі, яка найчастіше використовується об'єднаннями м.Одеси не спроможна вийти на якісний рівень діалогу та соціальних продуктів.

РОЗДІЛ 3 НАСТАНОВЧІ РЕКОМЕНДАЦІЇ У СФЕРІ КОНСУЛЬТАЦІЇ, СТВОРЕННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Одним з головних і найважливіших завдань проекту *„Добре керування в Одесі. Побудова співпраці НУО з міською владою”* є включення локальних організацій в процес планування і реалізації публічної політики, яку веде міська влада Одеси. Варто підкреслити, що третій сектор представляє потреби суспільства і без взаємодії з ним реалізація багатьох сфер публічної політики, що проводиться локальною владою, не завжди є ефективною. Створення підстав активного громадянського суспільства, підтримка місцевого підприємництва, антикорупційні заходи – усі зусилля, що прикладаються урядом та адміністрацією України не будуть ефективні без активної участі неурядових організацій, які мають можливість моніторингу ситуації “від низу” і боротьби з корупцією у місцях її зародження.

Співпраця партнерів повинна опиратися на певну модель, яка базується на конкретних принципах і правилах, які уможливили б ефективне спільне керування містом, активізуючи всі наявні ресурси і координуючи дії кожної зі сторін.. Як виникає з вищезгаданого, особливо з **Розділу 1.**, до цього часу ще не вдалося опрацювати стандартизованих процедур та механізмів громадських консультацій і діалогу з місцевою владою, які б створили умови для українських НУО для реального впливу на рішення, що приймаються місцевою державною владою та органами місцевого самоврядування. Ситуація в цій сфері в різних областях України складається по-різному, в залежності від реального бажання влади йти на діалог, а також від кількості та рангу діючих організацій. Одеса на фоні інших українських міст знаходиться на не найкращій позиції. З метою покращення існуючої ситуації, опрацьовано настановчі рекомендації для ефективною спільної діяльності міської влади Одеси та локальних НУО на кожному етапі створення та реалізації публічної політики. Запропонована модель базується на проекті *„Модель співпраці публічної адміністрації і неурядових*

організацій – напрацювання і розповсюдження стандартів співпраці”.¹ Модель, що успішно вже випробувано в Польщі, зосереджується на ключових формах співпраці неурядових організацій з органами самоврядування і був опрацьований на потреби обох партнерів співпраці – як неурядових організацій, так і локального самоврядування.

Необхідно зауважити, що умовою співпраці між НУО і місцевою владою є, з одного боку, вміння виражати свої потреби та очікування, а з іншого, брати їх під увагу в роботі окремих відділів адміністрації. Для досягнення цієї мети, необхідною є комунікація поміж двома партнерами, за яку відповідальна буде особа, уповноважена до цього міською владою, і представник організацій (або ж їх коаліції на підставі підписного між ними Меморандуму співпраці між одеськими НУО). Самоврядування Одеси може спробувати “поділитися” владою, а організації більш свідомо пристосуватися до завдань, що реалізуються на локальному чи регіональному рівні. Одночасно варто усвідомлювати, що реалізація публічної політики ставить перед самоврядуванням особливі вимоги. Самоврядування має фінансові ресурси, можливість ініціювати і формувати правні регуляції, а також створювати процедури.

Така модель є пропозицією побудови співпраці між двома секторами, яка своє втілення може знайти в законодавстві України, що в даний момент переживає процес адаптації та пристосування до європейських стандартів. Актуальний порядок правний, що регулює діяльність та функціонування неурядових організацій (**Закон України „Про громадські об’єднання”** від 1992 року² та **Закон України „Про благодійну діяльність та благодійні організації”** від 2012 року³) не накладає на публічний сектор обов’язків співпраці з НУО, а тим самим залишає самоврядуванню розв’язані руки в процесі вибору партнерів, які не завжди в стані розгледіти реальні потреби мешканців міста та запропонувати їм ефективні способи вирішення проблем. Завданням даної моделі, а також цілого проекту, що реалізується в Одесі є переконання одеського

¹Порадник модельної співпраці публічної адміністрації і неурядових організацій, порадник з’явився в результаті реалізації системного проекту під назвою „Модель співпраці публічної адміністрації і неурядових організацій – напрацювання і розповсюдження стандартів співпраці”, співфінансованого ЄС з Європейського Соціального Фонду в рамках Операційної Програми Людський Капітал, Варшава 2012.

²Закон України „Про громадські об’єднання” на: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>, доступ: вересень 2016.

³Закон України „Про благодійну діяльність та благодійні організації” на: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>, доступ: вересень 2016.

самоврядування до співпраці з НУО, демонструючи, що це вигідно обом партнерам, а результатом ефективних дій для спільного блага буде затишне для життя сучасне європейське місто.

3.1. Принципи співпраці неурядових організацій і міської влади в сфері публічної політики

Кожна ефективно діюча система керується своїми правилами і ставить умови, виконання яких є необхідним для отримання необхідного результату. Співпраця поміж одеським самоврядуванням і неурядовими організаціями мусить опиратися на принципи, які б свідчили про її зрілість і розуміння потреби проведення спільних дій. Ці принципи мусять визначати взаємні обов'язки партнерів і бути зрозумілими й прийнятними для кожної зі сторін. Нижче пропонуємо список принципів, якими слід керуватися одеським НУО та місцевої владі, що частково базуються на польському **Законі “Про суспільно-корисну діяльність і волонтерство”**⁴ і загальних принципах соціального співіснування.

Принцип допомоги (субсидіарності) означає, що локальні проблеми повинні вирішуватися в місцях їх зародження. Якщо громадяни (родина, сусідство, місцева спільнота) мають потенціал самостійно вирішити їх, то локальній владі не слід втручатися. Як правило, кожна влада має відігравати службову роль щодо громадян і не повинна втручатися в суспільне життя, якщо таке втручання не виправдане відповідними обставинами. Принцип субсидіарності передбачає, що публічні проблеми вирішуються на тому рівні, на якому виникають. Це створює найкращі умови для ефективної діяльності.

Згідно з вище зазначеною інтерпретацією принцип допомоги означає, що:

- Громадяни і групи громадян не повинні бути позбавленні можливості виконання того, що можуть зробити самі. Кожен громадянин повинен мати право самому

⁴Закон “Про суспільно-корисну діяльність і волонтерство” , на: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140001118>, доступ: вересень 2016.

задовольняти свої потреби. Публічна інтервенція є виправданою лише тоді, коли громадянин не в змозі сам їх задовольнити або не в змозі йому допомогти особи з його найближчого оточення (родина, сусіди, локальна неурядова організація, локальне самоврядування, а лише на кінці органи вищого рівня – регіонального, центрального, урядового);

- Локальні публічні інституції повинні нести перед усім „допомогу для самопомоги”, тобто підтримувати в тому, чого особа або соціальна група не в стані сама зробити, але рівно стільки, щоб дати змогу самостійно задовільнити свої потреби;
- „Допомога для самопомоги” повинна служити особам та групам, що потребують допомоги, стати самостійними, а після одержання цього ефекту повинна бути припинена.

У процесі співпраці органи самоврядування повинні:

- Передавати реалізацію завдань з необхідними для цього засобами неурядовим організаціями, у разі якщо вони в стані виконати ці завдання згідно зі встановленими стандартами;
- Підтримувати реалізацію громадських ініціатив в ситуації, якщо допомога самоврядування є необхідною;

Натомість неурядові організації повинні:

- Вдаватися до таких дій, які в стані виконати із суспільною користю для місцевої спільноти;
- Підтримувати громадські, неформальні ініціативи мешканців в ситуації, коли така допомога є необхідною;
- Діяти таким чином, аби підтримувати мешканців в процесі прийняття рішень про свої справи і самостійному функціонуванні в суспільстві.

Принцип суверенності говорить про те, що партнери співпраці зберігають незалежність у взаємних відносинах. У взаємодії між самоврядуванням та НУО це означає, що:

Самоврядування повинно:

- Шанувати незалежність дій НУО як у сфері їх власних рішень, так і доручених їм і профінансованих;
- Шанувати і поважати незалежність неурядових організацій у сфері реалізації статутних завдань, програмних цілей, їх відносин з іншими суб'єктами.

Неурядові організації мусять:

- Зберігати незалежність в процесі співпраці з місцевим самоврядуванням;
- Поважати компетенції самоврядування.

Принцип суверенності забезпечує обом партнером право до:

- Взаємного конструктивного обміну думками, включаючи критичні погляди. Це не повинно обмежувати їх взаємної співпраці;
- Власної репрезентації (що означає, що сторони виступають в рамках отриманих компетенцій і від імені осіб, яких репрезентують);
- Зміцнення своїх організаційних структур для збагачення потенціалу для ефективної діяльності.

Принцип партнерства передбачає взаємодію суверенних партнерів, що діють з метою реалізації ключових завдань для розвитку місцевої спільноти і блага громадян. Вони докладають спільних зусиль, будучи переконаними, що завдяки поєднанню ресурсів і компетенцій отримають кращі результати. Партнерство передбачає, що всі сторони співпрацюють, спираючись на співучасть, спільне прийняття рішень і спільне несення відповідальності. Практична реалізація принципу партнерства вимагає виконання багатьох умов, починаючи від наявності в партнерів відповідних вмінь та кваліфікацій, закінчуючи наявністю необхідних ресурсів: організаційних, фінансових, логістичних. Сторони партнерської співпраці повинні спільно вибирати організаційні та

правові форми, в яких буде проявлятися партнерство (наприклад –коаліції, мережі, публічно-правні партнерства). Їх форма повинна виникати з партнерського договору поміж сторонами. Реалізацію принципу партнерства полегшує систематичне створення і вдосконалення зрозумілих та високих стандартів співпраці. Завдяки їм, наявні та майбутні учасники співпраці можуть легко включитися в спільну діяльність і відігравати креативну роль.

Партнерство у відносинах між самоврядуванням і неурядовими організаціями в Одесі мусить виражатися в:

- Спільному ідентифікуванні локальних проблем і проектуванні адекватної до ситуації публічної політики;
- Спільному визначенні стандартів публічних завдань;
- Пошануванні правила, яке говорить, що співпраця опирається на добрій волі, рівності партнерів і спільно встановлених правилах дій;
- Пошануванні правила, яке говорить, що співпраця опирається на поділі ресурсами, відповідальності, коштами та користю, а в її наслідку здобувається додана синергія.

Принцип ефективності вимагає від партнерів постійного підвищення потенціалу для правильного виконання публічних завдань; вони мусять реалізовуватися на підставі правила економії (заощадження), створення максимальної кількості за умов обмежених ресурсів і шанування публічних ресурсів.

Сторони співпраці повинні брати під увагу:

- Високу якість і корисність пропонованих рішень реалізації конкретних цілей;
- Господарність, вміння планувати (економічний рахунок);
- Використання показників вимірювання ефективності або встановлених стандартів надаваних послуг;
- Вимірювання економічних і соціальних ефектів, коротко- та довгоперіодичних;
- Відмінність у вимірюванні ефективності стандартних та інноваційних дій;

З принципом ефективності перегукується **принцип стандартизації**, що розуміється як спільне та організоване визначення всіх важливих мір та параметрів даної послуги/завдання разом із зацікавленими та задіяними в її/його реалізацію суб'єктами. Самоврядування Одеси повинне забезпечити необхідні умови для проведення процесу учасницької стандартизації, дбаючи про постійну участь всіх важливих для даної послуги/завдання партнерів, а також про правильний перебіг процесу. Стандартизація має відбуватися згідно з вимогами: адекватності – відносної згідності поміж потребами визначених груп клієнтів та сферою і якістю пропонованих послуг/завдань; еластичності – застосуванням методів, технік і способів заспокоєння потреб у залежності від існуючої ситуації, у межах, які б гарантували збереження первинного значення і мети завдання/послуги, що реалізується; обмеженості – що означає, що в процесі заспокоєння потреб існує можливість використовувати лише відповідний набір норм та нормативів (зі встановленими розмахами), які дозволяють діяти ефективно для конкретного клієнта або групи клієнтів; згідності – кореляції рішень, прийнятих і задіяних на різних рівнях керування соціальними сферами.

Принцип чесної конкуренції передбачає, що всі відповідно підготовленні суб'єкти мають рівні шанси конкурувати за можливість виконувати публічні завдання. Базуючись на принципі чесної конкуренції, можна знайти найефективнішого реалізатора таких завдань.

У зв'язку з цим, самоврядування повинно:

- ставитися до організацій як до суб'єктів, що підлягають оцінюванню згідно з принципом ефективності;
- протидіяти монополістичним тенденціям;
- протидіяти конфлікту інтересів пов'язаних з об'єднанням публічних та суспільних функцій;

У свої чергу локальні неурядові організації в Одесі повинні:

- Могти об'єднувати свої інтереси і своїх підопічних з інтересами спільноти;
- Протидіяти монополістичним тенденціям;
- Спільно брати участь у визначенні принципів чесної конкуренції (спільно опрацьовувати явні критерії недискримінації, які б стосувались кожного учасника співпраці і всіх секторів).

Принцип чесної конкуренції показує, що всі неурядові організації повинні мати рівний доступ до співпраці. З огляду на це, такий принцип не може суперечити також важливому для третього сектору **принципу солідарності**, який характеризує громадську діяльність почуттям спільного добра, вартості взаємодії, компромісу, а навіть консенсусу.

Принцип відкритості передбачає, що партнери навзаєм надають повну та правдиву інформацію на тему галузей своєї діяльності, що можуть бути важливими для створення високої якості партнерства. Даний принцип виникає з потреби будування взаємної довіри.

Інформація повинна надаватися в адекватних формах (можливість доступу, відповідні формати), повинна бути адекватною з точки зору змісту (важливі елементи потрібні для адресата, високий рівень ясності передачі інформації).

Принцип рівних можливостей виходить з переконання, що соціальні нерівності та дискримінація є фактом. Дискримінація означає всілякого роду розрізнення, виключення або обмеження з огляду на стать, вік, походження (расове, етнічне), національність, релігію, переконання, сексуальну орієнтацію чи соціально-економічний статус, у результаті чого утруднюється або унеможливується доступ до ресурсів, прав і свобод у політичному, економічному, суспільному, культурному чи громадському житті. Ознака, яка може стати передумовою до нерівного трактування, сама в собі є нейтральною, але стає вартісною у соціальному контексті (цінованою або знеціненою) і перекладається на привілеї або обмеження. Принцип рівних можливостей є універсальним, що означає, що він передбачає рівне значення кожного

дискримінованого випадку – не творить ієрархії важливості поміж меншинами і дискримінованими, не розрізняє передумов нерівного трактування.

Важливим елементом принципу рівних можливостей є практичне застосування ідеї зміцнення меншин та дискримінованих груп. Дана практика полягає на прикладанню особливих зусиль до залучення дискримінованих груп та меншин до безпосередньої реалізації публічних завдань, направлених до них. Тим самим, їхня реальна здатність до прийняття рішень систематично росте. Задіяння дискримінованих та виключених із соціуму осіб у процес формування, реалізації та оцінки публічної політики вимагає певних компетенцій. Їх стратегічний розвиток у рамках самоврядування є ключовим для реалізації принципу рівних можливостей.

Список вищезгаданих принципів не є закритий і може розширюватися на більш детальні принципи, що формують суспільне життя, такі як: **принцип інноваційності** (як один з основних громадських компетенцій, якими характеризуються дії неурядових організацій) або **принцип громадського контролю** (погодження самоврядуванням контрольної ролі неурядових організацій, особливо тих, що спеціалізуються в стратегічній діяльності).

Вищезгадані принципи повинні становити фундамент тривалої системи співпраці поміж одеськими неурядовими організаціями та місцевою владою, в якій:

- норми та процедури стоять на охороні прав та обов'язків мешканців міста в стосунку до спільноти та спільноти (з її інституціями) в стосунку до мешканців міста,
- а діяльність, направлена на реалізацію спільно визначених цілей, дозволяє будувати довіру і віру в добрі наміри.

Реалізація вищезгаданих принципів вимагає від українського суспільства, враховуючи й одеське, продовження розпочатої в рамках реформи самоврядування еволюції від моделі представницької демократії, в якій усі локальні дії зосереджені навколо вибраних представників і місцевої адміністрації, до моделі безпосередньої демократії. У випадку другої моделі береться під увагу весь людський потенціал, що

корениться в спільноті, і різні способи задіяння громадян у локальні справи. Можливість утворення “громад” – територіальних одиниць в Україні, в яких мешканці можуть самі приймати рішення у справах, що безпосередньо стосуються їх спільноти, – розпочала перехід до такої моделі, але цей процес ще носить загального характеру. Важливим, натомість, є факт, що початок співпраці між одеськими неурядовими організаціями та територіальним самоврядуванням перегукується з поточною політикою української держави, що направлена на включення локальних спільнот до спільного керування місцевостями й передачу їм більших компетенцій та фінансових ресурсів. Такий процес знаходить своє обґрунтування в щораз більшій складності проблем, з якими зустрічається самоврядна спільнота. Самостійне здійснення влади самоврядуванням стає мало ефективним, необхідно до неї запросити різного роду громадські та господарські суб’єкти: неурядові організації, підприємці, профспілки, наукові осередки і тд., адже щораз частіше саме вони мають значні ресурси, завдяки яким - у поєднанні з ресурсами органів самоврядування – можна ефективніше керувати місцевою спільнотою. Це не означає нівелювання значення представницької демократії, а лише зміну способу здійснення влади, в якому принцип партнерства має ключове значення. Учасницький спосіб керування місцевою спільнотою вимагає нових вмінь (застосування відповідних інструментів), старанного планування часу (рішення приймаються в довшому процесі), поділу завдань між партнерами та планування витрат (за участь треба платити). Це є процес, який підлягає різним змінам і вимагає постійного вдосконалення. Модель співпраці черпає користі з цінності суспільного задіяння, вказуючи на рішення, скеровані в цьому напрямку.

3.2. Поля співпраці неурядових організацій і міської влади у сфері публічної політики

Завданням територіального самоврядування локального рівня є керування загалом справ населеного пункту, приймаючи важливі для мешканців рішення. Для ефективного виконання свої завдань, він наділений повноваженнями створення та реалізації **публічної політики** – суми системних та впорядкованих дій, скерованих на вирішення найважливіших проблем, що стосуються місцевих мешканців. До

компетенцій органів самоврядування належить стратегічне планування розвитку населеного пункту, прийняття місцевих нормативно-правових актів, виконання конкретних дій, що мають на меті реалізацію обов'язкових, так званих власних, завдань, що служать спільноті, включаючи витрати публічних коштів. Самоврядування диспонує також ресурсами, які служать реалізації прийнятих планів, як правно-інституційними, так і людськими та фінансовими.⁵ Закладаючи, що основною метою діяльності самоврядування є забезпечення якнайкращих умов життя мешканцям населеного пункту, найближчим його партнером мають бути неурядові організації – добровільні об'єднання, що діють з чітко визначною метою і представляють цілу спільноту, розуміючи її потреби та проблеми.

Фундаментом такої співпраці має бути **соціальний діалог** та **спільне добро громадян**, ефективне забезпечення якого буде можливе при взаємодії одеських НУО та самоврядування та трьох полях:

- Співпраця при створенні публічної політики;
- Співпраця у сфері реалізації публічних завдань;
- Інфраструктура співпраці, створення умов для громадської активності;

Співпраця органів місцевого самоврядування Одеси і неурядових організацій у сфері створення публічної політики

Проектування і реалізація локальної політики передбачає виконання діяльності, яка є систематичною, упорядкованою і базованою на об'єктивних знаннях (тобто на результатах досліджень і аналізів). Така діяльність мусить теж спиратися на партнерство, адже багато сучасних проблем в окремих сферах політики є неабияк важкими, і для їх вирішення потрібно об'єднати знання і ресурси різних суб'єктів. У партнерстві самоврядування відіграє ключову роль з огляду на свій мандат і фінансові можливості. Партнерство – це важлива форма діяльності в публічній політиці, тому що партнери здатні зміцнювати потенціал для креативної та ефективної співпраці так, аби кожен міг зробити свій якнайбільший внесок у вирішення проблем. Партнерство є особливо значущим в реалізації такого виду публічної політики, які стосуються

⁵Співпраця з місцевим самоврядуванням. Навчальні матеріали для майстерні спільного добра, Томаш Шіманек, стор.1.

найбільш складних проблем. Створюючи таке партнерство одеським НУО та місцевому самоврядуванню слід звернути увагу на результати проведених досліджень, які говорять про те, що найбільший виклик для партнерської взаємодії становить так звана “м’яка” політика: соціальна, політика розвитку, екологічна, освітянська, працевлаштування.

Неурядові організації повинні бути задіяні в процес створення планів, програм і стратегій задоволення потреб мешканців та вирішення соціальних питань на якомога ранньому етапі (діагностиці соціальних потреб, ініціювання створення конкретної політики). Це підвищує шанси на підготовку такої локальної політики, яка буде більш адекватною щодо проблем різних груп мешканців. Політика, що створюється в партнерстві, пробуджує зацікавлення серед населення участю в її плануванні та реалізації.

Побудова локальної політики в Одесі повинна опиратися на прагнення до консенсусу, яке б задоволювало потреби якомога найбільшої частини населення. Припускається, що окремі соціальні групи виражають і стримують свої інтереси заради спільного блага всієї локальної спільноти. Важливо одночасно дотримуватися принципу рівних можливостей, що бере під увагу інтереси тих груп, чий голос рідко репрезентується в процесі створення політики.

Одеські неурядові організації, беручи участь у створенні публічної політики, можуть співпрацювати з НУО на шістьох напрямках:

- *Співпраця органів самоврядування і НУО під час аналізу локальних проблем і викликів:*

Створення вірогідного аналізу стану місцевого населення в найважливіших сферах життя є ключовим завданням. Він мусить становити підставу ефективної побудови публічної політики в Одесі. Аналіз є потрібним, щоб показати проблеми, які стосуються окремо взятих одеських соціальних груп. Він допоможе усвідомити також усі труднощі та бар’єри на шляху до їх всебічного розвитку. Сприятиме розумінню напруги визначених проблем, а також загроз, пов’язані з можливістю їх накопичення. Створить картину населення Одеси, його активи та пасиви, сильні та слабкі сторони, а також

зобразить шанси на розвиток спільноти і сфери їх реалізації. Такий аналіз охоплюватиме діагностику локальних ресурсів і можливостей їх креативного використання. Йдеться як про матеріальні ресурси, так і людські, культурні, соціальні. Усі вони є факторами, що обумовлюють шанси покращення якості життя мешканців. Важливим є співставлення місцевих локальних ресурсів з потребами розвитку, а також виявлення ресурсів, які вимагають зміцнення.

- *Взаємне інформування локального самоврядування і неурядових організацій про плани, наміри і напрямки діяльності:*

Створення та реалізація локальної публічної політики, а також щоденна практика співпраці вимагає налагодженого обігу інформації. Тому партнери в Одесі мусять створити таку систему інформації, яка уможливить взаємне інформування про наміри та напрямки дій.

Обмін інформацією має охоплювати всіх зацікавлених, без висування жодних умов чи преференцій якогось з партнерів. Інформація повинна бути доступною якнайраніше, а її адресати повинні могли довільно нею користуватися.

Особливо важливим є спосіб представлення інформації. Викликом є, аби кожен локальний суб'єкт – індивідуальний чи груповий – міг нею користатися. Слід усвідомити собі різноманітність користувачів інформацією та їх інформаційні потреби. У різних ситуаціях та сама інформація мусить представлятися різним чином, в залежності від типу адресатів, до яких направляється (наприклад, молодь, літні люди, національні меншини).

- *Спільне створення стратегій та програм реалізації публічної політики й інституційних рішень:*

Професійне планування та реалізація локальної політики вимагає створення зрозумілої стратегії, яка буде представляти ключові цілі/результати та пріоритети діяльності. Стратегічне програмування вимагає використання знань, вмінь і досвіду локальних партнерів. Створюючи такі стратегії, одеське самоврядування за допомогою

неурядових організацій мусить опиратися на проведеному раніше аналізі проблем та викликів, який взяв би під увагу локальний контекст, а також передбачав би спільний пошук рішень, джерел фінансування, потенційних реалізаторів.

Стратегії повинні мати кілька ключових ознак. У зрозумілий спосіб визначати цілі та пріоритети діяльності. Описувати ключові локальні процеси в Одесі, включаючи процеси розвитку, які мають бути основою очікувань досягнення запланованих цілей. Мусять опиратися на реалістичних припущеннях, але одночасно повинні бути інноваційні у сфері способів проведення запланованої діяльності. Ясно визначати методи та ресурси, які є підставою діяльності, включаючи фінансові та інституційні ресурси (інституції, які будуть реалізовувати стратегії).

- *Обговорення положень і принципів проектів і нормативно-правових актів:*

Цінністю консультацій є те, що вони можуть стати істотною частиною процесу розвитку знань на тему локальних проблем і можливостей їх вирішення. Їх учасники можуть зауважити, як багато існує проблем і що для їх вирішення необхідно є співпраця. У результаті можна буде отримати повні знання про те, чи проекти діяльності одеської місцевої влади мають шанси покращити дану ситуацію, чи розв'яжуть проблеми, чи ні. Неурядові організації часто мають багато компетенцій в багатьох видах політики. Якщо їх допустити до участі в консультаціях, одеське самоврядування зможе скористатися їх знаннями, а цим самим поширити свої компетенції, зможе також допасувати свої проекти до вимог дійсності.

- *Співпраця самоврядування та неурядових організацій при здійсненні публічної політики:*

Реалізація публічної політики це складний неперервний процес публічної діяльності, кінцевим ефектом якого є конкретні публічні послуги для мешканців. Вона мусить бути ключовою сферою співпраці між самоврядуванням і неурядовими організаціями в Одесі. НУО мають ряд компетенцій, які дозволяють їм створювати пропозиції послуг у сфері соціальної інтеграції, освіти, спорту та відпочинку, культурних подій, підтримки дискримінованих груп.

Неурядові організації доповняють діяльність одеського самоврядування, особливо в тих сферах, в яких необхідною є специфічна модель діяльності, віддалена від формули чиновницької діяльності. Натомість, роль самоврядування має залишитися ключовою як інституції, яка є відповідальною за процес визначення найважливіших параметрів публічних послуг, включаючи потреби на їх різні категорії, їх відповідність до потреб місцевої спільноти, а також відповідає за їх фінансування.

Сфера публічних послуг мусить створюватися на основі локального аналізу проблем мешканців, а також стратегії, яка б передбачала прагнення, цілі/результати і пріоритети населення. Вище вказані документи будуть охоплювати публічні послуги, які слугуватимуть всебічному розвитку спільноти, а також підтримці тих мешканців, які того найбільш потребують. Також в програмах співпраці з неурядовими організаціями варто вказати, яким чином і які завдання будуть реалізовуватися в її рамках. Програмування і реалізація конкретних завдань повинні опиратися на партнерській співпраці, для якої одеське самоврядування та неурядові організації повинні застосовувати інституції партнерства та тематичні групи.

- *Участь неурядових організацій в оцінюванні реалізації політики і програм:*

Ефективна реалізація публічної політики вимагає, аби творці такої політики поважали всі фази в процесі створення політики, а відтак процес від аналізу локальних проблем і планування, включаючи реалізацію, моніторинг реалізації, аж до процесу її оцінки.

Це означає, що одеські НУО і органи місцевого самоврядування обов'язково мусять отримувати зворотну інформацію про те, як проходила реалізація політики (моніторинг) та яких результатів вдалося досягти (оцінка). Моніторинг має полягати на систематичному аналізі інформації на тему етапу виконання даної програми (розклад, показники реалізації, витрачені кошти і тд). Він повинен мати на меті забезпечення відповідності реалізації діяльності з положеннями, цілями та показниками, затвердженими в планових документах. Натомість, оцінка має надати інформацію про рівень реалізації запланованих результатів в політиці, про те, наскільки дана програма була доречною, тобто який вплив мала на вирішення соціально-економічних проблем.

Оцінка реалізації публічної політики є складним процесом. Неурядові організації повинні бути в ньому безпосереднім учасником. Промовляє за цим необхідність ународнення такого типу процесів, а також знання та досвід неурядових організацій у сфері оцінюваних проблем, а також близький їм зв'язок з бенефіціаром політики.

Співпраця неурядових організацій з місцевим самоврядуванням в Одесі у сфері реалізації публічних завдань

Реалізація публічної політики, представленої на першому полі, мусить відбуватися безпосередньо через реалізацію публічних завдань у трьох представлених нижче сферах, які мають можливість повною мірою використати потенціал партнерів. Однак, слід пам'ятати, що дана взаємодія мусить базуватися на основних принципах, взяття до уваги яких є ключовим для досягнення поставленої мети, тобто реалізації публічних завдань якомога ефективніше, забезпечуючи рівний доступ до пропонованих публічних послуг. Формальною підставою для співпраці в даній галузі мають бути багаторічні та річні програми співробітництва, які визначають сфери, в яких одеське самоврядування та НУО планують співпрацювати та які форми цієї співпраці передбачають.

Співпраця НУО з самоврядуванням у сфері реалізації публічних завдань, через які реалізується публічна політика, може здійснюватися в трьох напрямках:

- *Реалізація публічних завдань з використанням фінансових форм:*

Реалізація публічних завдань одеськими неурядовими організаціями, згідно з принципом допомоги, є елементом процесу децентралізації української держави. Самоврядування з одного боку повинно підтримувати діяльність організовану громадянами у сферах публічних завдань, яка направляється на заспокоєння локальних потреб, створюючи процедури і використовуючи юридичні інструменти для розвитку діяльності, яка проводиться безпосередньо мешканцями. З іншого боку, одеська міська влада, реалізуючи принцип допомоги, повинна відмовитися від безпосередньої

активності в тих сферах, в яких завдання можуть перейти неурядові організації. Передача завдань мусить бути пов'язаною з переказом ресурсів на їх реалізацію, а також забезпеченням відповідної якості та ефективності їх реалізації. Передача завдання для реалізації не буде, однак, звільняти самоврядування від відповідальності за його виконання.

Виходячи з ефективності реалізації публічних завдань, необхідно брати під увагу не тільки ціну (тобто, не тільки найнижчі кошти реалізації), але також ефективність реалізації передбачених цілей завдання і їх вплив на покращення якості життя мешканців. Тому з точки зору ефективності, ключовим є правильна дефініція цілей, а також стандартизація реалізації публічних завдань. Самоврядування та неурядові організації при реалізації завдань можуть використовувати наступні види отримання коштів: конкурсні, позаконкурсні і закупівля послуг.

Реалізація завдань повинна опиратися на багаторічних договорах, які забезпечать з одного боку непереривність діяльності, а з іншого – дадуть можливість запланованої реалізації завдань, використовуючи більшу кількість методів, що значно вплине на їх ефективність.

- *Реалізація публічних завдань з використанням нефінансових форм:*

Нефінансова співпраця відіграє істотну роль при реалізації публічних завдань. У практиці цей тип співпраці часто недооцінюється і не помічається як публічними партнерами, так і неурядовими, хоча й має важливе значення для розвитку партнерської співпраці і зменшення коштів реалізації публічних завдань.

Згідно з принципом ефективності реалізація публічних завдань повинна відбуватися з використанням як матеріального, так і особового потенціалу кожного з партнерів. Одеське самоврядування повинно напрацювати процедури, які дозволять використати комунальні ресурси при реалізації публічних завдань, наприклад, правила найму приміщень чи допомоги самоврядувальників. Ці ресурси повинні бути доступні кожній організації, яка хоче проводити діяльність, що має на меті задоволення потреб мешканців. Це вимагає напрацювання загальнодоступних процедур, які б забезпечували рівний доступ до ресурсів партнерів кожному зацікавленому суб'єкту.

Неурядова організація, що користується комунальним майном, повинна бути зобов'язаною використовувати ці ресурси, співпрацюючи з іншими неурядовими партнерами.

Нефінансова форма співпраці передбачає також можливість створення, на підставі принципу партнерства, координаційних груп при реалізації конкретних публічних завдань. Створення таких груп дозволить отримати ефект синергії поміж суб'єктами, що реалізують завдання. Роллю групи буде обмін інформацією і координація дій при реалізації публічних завдань. Тому створення груп має реалізуватися при таких органах самоврядування, які відповідають за дане завдання, наприклад, при центрі соціальної допомоги у сфері соціальної допомоги або при департаменті освіти у сфері освіти. Створення груп має відбуватися на основі принципу добровільності, шануючи окремість та незалежність партнерів.

- *Проектне партнерство в реалізації публічних завдань:*

Партнерство при реалізації публічних завдань має особливе значення для заспокоєння потреб мешканців. Така форма співпраці між самоврядуванням та неурядовими організаціями розуміється як співпраця при реалізації конкретних проектів з метою виконання публічних завдань (так звані проектні партнерства). Такі заходи повинні мати стисло визначені цілі та часові межі реалізації. Співпраця, згідно з принципом ефективності, має призвести до ефективного використання особових та речових ресурсів партнерів, створюючи ефект синергії.

Партнерська співпраця опирається на принципі суверенності сторін, що означає, що основою співробітництва має бути договір, який визначає права та обов'язки сторін, не обмежуючи статутних завдань партнерів. Право ініціації партнерства опирається на принципі допомоги і слугує зміцненню партнерів. Підставою створення проектного партнерства мусять бути відкриті правила їх створення, які б базувалися на умовах конкуренції, а також пов'язані з цим процедури, які були б відомі зацікавленим сторонам. Також факт створення і діяльності партнерства між одеськими неурядовими організаціями і самоврядуванням повинен бути відкритим, аби кожен зацікавлений міг ознайомитися з ціллю і завданнями партнерства.

Інфраструктура співпраці, створення умов для громадської активності

Співпраця одеського самоврядування з НУО у сфері спільного створення публічної політики і реалізації публічних завдань вимагає підготування відповідних умов – таких умов, які б сприяли громадській активності, полегшуючи мешканцям висування суспільних ініціатив, створення неурядових організацій, вираження своєї позиції, перейняття реалізації публічних завдань та послуг, а також участь в керуванні локальним розвитком.

Співпраця самоврядування і неурядових організацій у сфері так визначеної мети може відбуватися на трьох напрямках:

- *Система підтримки ініціатив громадян та неурядових організацій:*

Підтримка місцевого громадянського суспільства, що складається з неурядових організацій та ініціатив на низовому рівні громадян, має бути комплексною. Для цього необхідно розробити і впровадити в Одесі систему, яка б пропонувала різноманітним суб'єктам підтримку з урахуванням їх специфічних потреб, можливостей, і перш за все – цілей їх діяльності. Система має полягати в підтримці існуючих організацій і неформальних ініціатив громадян, а також у створенні умов для зародження неурядових організацій та ініціатив, в тому числі таких, які до сих пір не мали можливості репрезентувати свої інтереси в громадській сфері.

У межах одеської системи повинні бути передбачені інструменти, які б забезпечували ефективну підтримку неурядових організацій і ініціатив, розширюючи каталог пропозицій розвитку, а також створюючи необхідну для цих цілей інфраструктуру. Вони також повинні активізувати місцеву громадськість до висування ініціатив на низовому рівні, забезпечуючи рівні шанси використання запропонованої допомоги всім самоорганізованим групам. Необхідно напрацювати, опублікувати та впровадити явні процедури реалізації місцевих ініціатив, які повинні знайти своє місце в програмах співпраці.

Підтримка процесів інтеграції сектору неурядових організацій:

Однією з цілей співпраці самоврядування з неурядовими організаціями в Одесі мусить бути підтримка процесів, направлених на інтегрування третього сектору, напрацьовуючи ряд методів, включаючи створення репрезентації (наприклад, федерації, коаліції, ради організацій), органів діалогу і тд. Інтегроване середовище локальних неурядових організацій є найбільш корисним партнером самоврядування, адже ефективніше впливає на вигляд публічної політики, а також на реалізацію довірених завдань та послуг, стаючи уповноваженим представником груп організацій у відносинах із самоврядуванням. Інформація про активних у середовищі локальних суб'єктів, їх діяльності та потенціалі сприяє укладанню з ними різноманітних угод і партнерств для реалізації спільних завдань. Інтеграція неурядових організацій в Одесі дозволить елімінувати дублювання реалізації завдань, обмежувати випадки конкуренції між різними суб'єктами, а також повною мірою використовувати наявні ресурси та інструменти.

Локальне партнерство:

Фундаментом співпраці одеського самоврядування з неурядовими організаціями, а також іншими локальними суб'єктами (наприклад, з підприємствами) у сфері публічної політики та завдань має бути локальне партнерство – об'єднання ресурсів, знань, досвіду – співучасть, співвирішення, співвідповідальність за стан місцевої спільноти. Локальне партнерство дозволить об'єднати ресурси партнерів в Одесі, збільшуючи цим самим ефективність їх використання.

Інструменти, що ініціюють та підтримують створення й діяльність партнерств, повинні забезпечувати створення таких партнерств, які реально будуть приносити суспільну користь і сприяти ефективному використанню локальних ресурсів (публічних і непублічних). Реалізації цієї мети слугує багато механізмів. Функціонування локальних партнерств часто регулюється програмним документом (наприклад, програмою співпраці самоврядування та неурядових організацій). Наступним елементом є укладання партнерських договорів, використовуючи напрацьований та

розповсюджений приклад партнерської угоди. Необхідно урегулювати (наприклад, у формі регламенту) спосіб виконання функцій представників партнерів (як самоврядування, неурядових організацій, так й інших) у партнерстві (наприклад, сфера функцій в органах партнерства, спосіб голосування, обов'язки інформування органів самоврядування про функціонування партнерства та його діяльність і тд.).

Партнери мусять вдаватися до самооцінки власного задіяння в діяльність партнерства. Рекомендується теж час до часу проводити зовнішню оцінку – тобто, незалежним від членів партнерства суб'єктом.

3.3. Положення ефективного партнерства між одеськими неурядовими організаціями та територіальним самоврядуванням

Аналізуючи рівень співпраці між одеськими локальними неурядовими організаціями та самоврядуванням, колектив реалізаторів проекту опрацював ряд пропозицій щодо зміцнення зв'язків між двома секторами, які на даний момент епізодичні та не приносять бажаних результатів. Поради і рекомендації опираються на аналізованні попередніх спроб співпраці та конкретних потреб мешканців, представникам яких в діалозі з владою є НУО. Список рекомендацій, який початково вже був представлений в програмних документах проекту: **„Добре керування в Одесі. Побудова співпраці НУО з місцевою владою”**: *„Список професійних рекомендацій НУО у сфері вирішення локальних проблем”* і *„Список професійних рекомендацій у сфері вирішення локальних проблем з перспективи міської влади ”*, має на меті допомогти міській владі Одеси встановити ефективну співпрацю з місцевим третім сектором, що дозволить полегшити будівництво зв'язків з локальною спільнотою і ідентифікацію проблем, що вимагають покращення. Локальним НУО, у свою чергу, вдасться встановити ефективну співпрацю з міською владою, що дозволить організаціями розширити сфери своєї діяльності, одночасно здобуваючи додаткове фінансування на реалізацію публічних завдань.

Як вже згадувалося раніше, організації можуть взяти участь у процесі реалізації публічних завдань за принципом використання фінансових та нефінансових форм:

Серед таких можливостей співробітництва між NGOs і самоврядуванням, на нашу думку, в Одесі мусять опинитися наступні процедури, що дозволяють утворення вірогідного партнерства :

- доступ до речових та кадрових ресурсів самоврядування,
- надання інфраструктури самоврядування,
- дозвіл на користування мережею зв'язків самоврядування (в ЗМІ, у власних організаційних пунктах самоврядування, в інших самоврядуваннях),
- надання патронату на реалізацію публічних завдань,
- надання самоврядування змістової підтримки (інформація, поради, навчання),
- функціонування спільних колективів, які б координували та моніторували реалізацію публічних завдань у даній сфері (наприклад, конкурсні комісії, галузеві колективи, керуючі комітети).
- допуск неурядових організацій до реалізації публічних завдань у формі відкритого конкурсу ofert,
- допуск неурядових організацій до реалізації публічних завдань у спрощеній формі – на так званих малих дотаціях – що не вимагають конкурсу,
- підтримка реалізації публічних завдань у формі локальних ініціатив,
- надання організаціям, що реалізують публічні завдання позик та поручень,
- інформування про інші джерела фінансування, що походять з джерел публічних та приватних;

Цей каталог не закритий – якщо локально існують інші практики співробітництва, то варто їх розвивати, пам'ятаючи, що вони мусять бути відомі всім зацікавленим і опиратися на процедурі, яка в самоврядуванні є підставою діяльності.

Сфері I поля III передбачає **підтримку неурядових організацій і громадянських ініціатив** одеським самоврядуванням. Така підтримка може реалізуватися в різних проявах:

а) інституційна підтримка:

- явні процедури надання поміщень самоврядування;

- явні процедури використання інфраструктури органів місцевого самоврядування;
- створення карт громадської активності;
- процедура передачі під діяльність (або продаж) нерухомості необхідної для реалізації публічних завдань.

b) підтримка навчально-дорадча у сфері розвитку організацій та громадських ініціатив:

- програма інформаційної підтримки неурядових організацій під час реалізації публічних завдань;
- процедура надання дорадчих та навчальних послуг;
- навчально-дорадча допомога при створенні нових суб'єктів;;
- навчання лідерів;
- підтримка волонтерства;
- підтримка при пошуку коштів (допомога при написанню проектів, організація публічних зборів коштів).

c) підтримка аніматорства:

- програма підтримки аніматорства у сфері активізації мешканців;
- програма аніматорства локальних партнерств;
- аніматорство локальних ініціатив;
- підтримка при аніматорстві партнерських проектів.

d) інформаційно-рекламна підтримка:

- процедура підтримки самоврядуванням інформаційно-рекламних кампаній неурядових організацій і громадських ініціатив, використовуючи інструменти, що є в наявності у самоврядування (портал, рекламні матеріали);
- програма підтримки створення нових неурядових організацій;

- програма підтримки волонтерства та громадської активності;
- організація регулярних інформаційних зустрічей для неурядових організацій та громадських ініціатив;
- програма підтримки співпраці неурядових організацій та громадських ініціатив з бізнес-середовищем;
- правила обміну інформацією між самоврядуванням та неурядовими організаціями про виконану роботу.

е) фінансова підтримка:

- створення фонду позик та гарантування;
- створення фонду власних вкладів;
- мікро-гранти;
- інвестиційні дотації.

Можливою є також підтримка організації в сфері встановлення міжнародного співробітництва.

Надвичайно корисним буде утворення в Одесі осередку підтримки неурядових організацій і громадянських ініціатив, який може свідчити підтримку про інституційного, навчально-дорадчого, аніматорського, інформаційно-рекламного, фінансового й інфраструктурного характеру.

У сфері підтримки процесів **інтеграції сектору одеських неурядових організацій** варто порекомендувати наступне:

- ведення загальнодоступної бази даних про зареєстровані в Одесі неурядові організації, що містила б телеадресні дані й інформацію про діяльність організації;
- організацію зустрічей та навчань з проблемних питань (напр. культура, освіта, соціальна допомога, спорт, охорона здоров'я, рівність шансів і протидія дискримінації) і використання їх як форми інтеграційної діяльності і поля обміну досвідом, чи нагоди встановлення партнерств і співробітництва;
- організацію неформальних зустрічей (напр. балів, концертів, пікніків неурядових організацій), ціллю яких буде також інтеграція сектора;

- створення тематичних груп для вирішення проблем, використовуючи також інтернет-комунікацію (форуми, дискусійні групи), які будуть представляти свою позицію на тему певної проблеми.
- проведення групами неурядових організацій спільної рекламної діяльності (напр. спільний інформаційно-реklamний стенд експонований під час публічних подій: фестивалів, виставок чи ярмарків);
- дофінансування або/і організація самоврядуванням участі представників місцевих неурядових організацій у важливих подіях (напр. всеукраїнські, регіональні форуми неурядових ініціатив, важливі конференції, семінарії і тд.);
- надання самоврядуванням доступу інформаційних каналів (інтернет-сторінки, безкоштовного міського інформатора, прес-конференцій) для реклами локального третього сектору;
- організація пленарних (тобто, направлених до всіх організацій) зустрічей НУО (створення можливостей для обміну думками, знаннями та досвідом у неурядовому секторі);
- створення рад діяльності задля суспільного блага;

Аналізуючи ситуацію в Одесі і бажання місцевої влади до співпраці, реалізація вище зазначених положень в цьому місті буде можливою лише після виконання наступних умов:

- Вибрання, в межах утвореної коаліції, координатора, який буде уповноваженою особою до контакту з міською владою від імені організацій, що входить до коаліції;
- Призначення з боку влади міста Одеса особи відповідальної за безпосередній і постійний контакт з неурядовими організаціями. Особа буде відповідальна, між іншим, за надання відповідей на запитання і листи від неурядових організацій;
- Напрацювання кварталних розкладів консультацій між локальною владою та НУО, а також реалізація цих консультацій за участі обох сторін;

- Допуск представників НУО, у межах чинного законодавства, на сесії міської ради з можливістю представлення своєї позиції щодо формування публічної політики;
- Спільна консультація проектів нормативно-правових актів, що стосуються сфери суспільного служіння;
- Спільне опрацювання моделі ``учасницького`` бюджету, який брав би до уваги потреби, очікування і прагнення місцевої спільноти, представленої неурядовими організаціями;

Реалізуючи вище зазначені пропозиції та інструкції слід пам'ятати, що співпраця місцевої влади міста Одеса та локальних НУО чинить більш привабливими ті ж таки організації серед суспільства, даючи мешканцям відчуття співкерування і відповідальності за справи, що стосуються їх безпосередньо, тобто лежать в спільному інтересі громадськості. Допускаючи одеські НУО до спільного прийняття рішень про публічну політику, локальні потреби стають легші до ідентифікації, а довіра до місцевої влади росте. При такій співпраці твориться культура діалогу, в якому мешканець – не пасивний отримувач “послуг”, а активний суб'єкт змін. Таким чином, будується громадянське суспільство, відповідальне за демократичні зміни в Одесі, які базуються на прозорості та співвідповідальності за діяльність.

РОЗДІЛ 4 НАКРАЩІ ПРАКТИКИ СПІВПРАЦІ В ПОЛЬСЬКИХ ОДИНИЦЯХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Серед одних з найважливіших досягнень польської системної трансформації після 1989 року було створення місцевого самоврядування на рівні гміни, району і області. Надання громадянам можливості вирішувати свою долю на місці через вибрані органи місцевого самоврядування створило передумови для успішної демократизації, законності та постійного економічного розвитку цієї країни. Польща стала лідером в галузі місцевого самоврядування на колишньому соціалістичному просторі, створюючи умови як і для економічного розвитку, так і розвитку громадянського суспільства.

Завдяки реформі місцевого самоврядування 1990 року жителі отримали можливість спільно вирішувати про те, як мають виглядати їх найближчі околиці, можуть демонструвати, які мають потреби і виражати бажання щодо того, в який спосіб повинні бути розділені державні гроші. Поширеним явищем, яке практикується органами самоврядування став так званий громадський бюджет – передач містом частини бюджету для розпорядження мешканців, які у всілякий спосіб можуть робити висновок щодо реалізації завдань, які, на їх думку, є найбільш важливими для реалізації в їх містах чи околицях. З одного боку, це мобілізує місцеве співтовариство до участі в житті міста, а іншого боку, це конкретна пропозиція про висловлення недовіри, по відношенню до ради гміни, чиїм обов'язком є прийняття бюджету на даний рік.

4.1. Правові аспекти співробітництва польських неурядових організацій та органів місцевого самоврядування

Говорячи про успішну реформу місцевого самоврядування, слід назвати нормативно-правові, які регулюють їх діяльність, надаючи громадянам постійний доступ для участі у створенні і реалізації публічної політики.

- Закон від 24 квітня 2003 р. суспільно-корисну діяльність і волонтерство;
- Закон від 8 березня 1990 р. про місцеве самоврядування;
- Закон від 30 червня 2005 р. про фінансування публічне;
- Закон від 28 липня 2005 р. про державно-приватне партнерство;
- Закон від 29 січня 2004 р. про право державних закупівель;
- Розпорядження Міністра Праці і Суспільної політики від 23 березня 2011 р. з приводу річного звіту про діяльність суспільно-корисних організацій;

Ці документи регулюють не тільки питання організації та діяльності органів місцевого самоврядування, але, що найголовніше – співпрацю цих органів з неурядовими організаціями, що становить основу існування в Польщі низової демократії. Зокрема вони визначають: принципи ведення суспільно-корисної діяльності неурядовими організаціями і можливість використання цієї діяльності органами державного управління для виконання суспільних завдань, можливість одержання неурядовою організацією статусу суспільно-корисної організації, а також принципи функціонування громадської організації і здійснення контролю над веденням суспільно-корисної діяльності. Згідно з вищевказаними нормативними документами, органи державного управління виконують публічні завдання у співпраці з неурядовими організаціями, які, відповідно до територіальної сфери дії органів державного управління, здійснюють суспільно-корисну діяльність в обсязі, що відповідає завданням цих органів.

Сфера суспільних завдань у Польщі включає в себе дуже широкий спектр діяльності, у тому числі:

- Соціальну допомогу;
- Діяльність з соціальної та професійної інтеграції та реінтеграції незахищеним осіб;
- Протидія соціальному відчуженню;
- Благодійна діяльність;

- Навчання, середня та вища освіта, виховання.

4.2. Найбільш поширені види співпраці польських неурядових організацій та органів місцевого самоврядування

Для презентації колегам з Одеси широкого спектру можливостей для співпраці між НУО та місцевими органами самоврядування, ми представляємо опис найбільш успішних польських прикладів взаємодії цих секторів у певних формах фінансового та нефінансової співпраці, напрацьованих на основі публічно доступної інформації органів місцевого самоврядування окремих муніципальних утворень. Ця співпраця здійснюється згідно з моделлю і правилами, викладеними в попередньому розділі, і рекомендованими до застосування в Одесі, яка знаходиться на стадії ознайомлення з польським досвідом ефективної взаємодії громадського сектору та НУО та його аналізом.

Програми співпраці з неурядовими організаціями

Закон “Про суспільно-корисну діяльність і волонтерство” покладає на органи місцевого самоврядування обов'язок формування щорічних програм співпраці з неурядовими організаціями. Програма приймається рішенням ухвального органу (рада), а її проект обговорюється з неурядовими організаціями. Програма описує принципи фінансової та не фінансової взаємодії, визначає суб'єктів, відповідальних співробітництво органів місцевого самоврядування з неурядовими організаціями, пріоритетні завдання громадськості, визначає розмір коштів, що виділяються на реалізацію програми, спосіб створення програми, а також хід консультацій та оцінки реалізації програми. Додатково (але не обов'язково) місцеві органи влади можуть також прийняти багаторічні програми співпраці (до 5 років)

Катовіце

Більшість органів місцевого самоврядування має щорічні програми співробітництва з неурядовими організаціями, які відповідно до закону – готуються при обговоренні з неурядовими організаціями. Прикладом консультації проекту програми

співробітництва можуть бути консультації проведені Адміністрацією Міста Катовіце. Вони опираються на загальнодоступному плані консультацій із зазначеними в ньому етапами і датами конкретних дій. Консультації включають в себе коментарі надіслані електронною поштою, і повідомляються через платформу консультацій з громадськістю, а також повідомляються на відкритих зустрічах з неурядовими організаціями. У рамках цього плану проводиться консультація нормативно-правових актіву справах здоров'я та захисту навколишнього середовища, соціальної політики, спорту і туризму, освіти, інфраструктури, безпеки, цивільних справ і бізнесу.⁶

Подібні щорічні програми, що охоплюють різноманітні форми співробітництва пропонуються також органами місцевого самоврядування **Варшави**. Крім щорічних програм передбачається програма розвитку співробітництва міста Варшави і громадських організацій до 2020 року, який є багаторічною операційною програмою, в якій визначаються напрямки співпраці між Містом і III сектором на найближчі кілька років.⁷

Домброва-Гурніча

Багаторічні програми, що передбачають співпрацю з організаціями у довшій перспективі схожі на варшавський, є однак менш поширеними. Ще одним прикладом багаторічного планування співпраці може бути прийнята у 2007 році Міською Радою міста Домброва-Гурніча „Програма Розвитку Громадянського Суспільства в Домброві-Гурнічій 2008-2013 рр.". Програма пов'язана зі "Стратегією Розвитку Міста: Домброва-Гурніча 2020". Результатом реалізації програми є, зокрема, Домбровський Форум Неурядових Організацій, Рада Суспільно-корисної Діяльності Міста Домброва-Гурніча та Офіс НУО разом з Інкубатором Громадського Підприємництва. Багаторічна програма також полегшує планування річних програм співпраці Міста з неурядовими організаціями.⁸

⁶<http://www.katowice.eu/konsultacje>;

⁷<http://ngo.um.warszawa.pl> ;

⁸www.ngo.dabrowa-gornicza.pl;

Спільні інформаційні кампанії

У багатьох місцевих громадах співпраця органів місцевого самоврядування та громадських організацій полягає також у прийнятті спільних інформаційних заходів, що стосуються діяльності неурядових організацій або конкретних проблем чи питань, важливих для місцевої спільноти. Місцеві органи влади в цих діях можуть використовувати доступні їм канали комунікації, наприклад, інтернет-сторінки публічних установ, а також і міські комунікатори та різноманітні публічні місця.

Гдиня

Прикладом спільної інформаційної діяльності, що слугують громадським організаціям, є кампанія „Маленький відсоток, велика справа”, яка вже кілька років реалізується в Гдині. Кампанія допомагає інформувати про можливість передачі 1% з податків на діяльність неурядових організацій. Даний проект реалізується Адміністрацією Міста Гдині у співпраці з неурядовими організаціями. У результаті щорічно майже на 50% гдинських платників податків, передає організаціям майже 5 мільйонів злотих. З точки зору Міста – це один з елементів більш широких заходів співпраці з неурядовими організаціями.⁹

Новий Томишль

Прикладом спільної діяльності, що служить поширенню інформації про конкретну проблему, може бути також спільна кампанія самоврядуванням Нового Томишля, неурядових організацій і установ культури "Заміни целофан на верболозу" Кампанія полягала на піднятті екологічної свідомості жителів Нового-Томишля і спонукала їх до використання при покупці плетених вербових кошиків замість одноразових целофанових пакетів. До речі, це була також форма реклами новотомишльської лози і самого Нового Томишля, який є неофіційною столицею лозоплетіння. Кампанія тривала протягом року з грудня 2008 року по січень 2010 року, а певні дії, пов'язані з кампанією, проводилися кожного дня. Для реалізації кампанії був створений колектив, що складається з 12 осіб - представників Відділу Розвитку та Просування

⁹www.gdynia.pl;

Адміністрації Міста, Асоціації Польського Лозоплетіння, Асоціації Торговельників Нового Томишля, культурних установ міста, шкіл, влади району.¹⁰

Центр підтримки НУО

З 2010 року згідно з законом "Про суспільно-корисну діяльність і волонтерство" органи місцевого самоврядування в Польщі можуть створювати центри підтримки НУО. Такі центри виникали, втім, і раніше, найчастіше за ініціативи громадських організацій. Одним з перших був Гдинський Центр неурядових організацій. В даний час по всій країні працює вже кілька десятків таких центрів, причому частина з них діє в рамках органів самоврядування, а частина довірена неурядовим організаціям.

Жори

Прикладом центру, що функціонує в рамках органу місцевого самоврядування, може бути Жорський Центр Неурядових Організацій, створений Радою Міста Жори, 1 травня 2007 року. Основною метою діяльності Центру є підтримка неурядових організацій, що діють на території міста Жори. Джерелом ресурсів для існування Центру є кошти, отримані з бюджету міста, а також кошти, отримані від реалізації проектів. На потреби своєї діяльності Центр отримав від влади міста офіс у колишній школі. У будівлі Жорського Центру свої офіси має ще декілька організацій, такі як: Університет III століття, Художня Асоціація Жорські Пленери, Клуб "STER", Асоціація Місцевих Ініціатив "Прогрес". Неурядові організації можуть розраховувати на допомогу Центру в різних сферах – наприклад – навчання, консультації, безкоштовне надання приміщень або технічної бази.¹¹

Глівіце

Глівіцький Центр Підтримки НУО (GCOP) працює з 2002 року, підтримуючи неурядові організації та неформальні групи, що здійснюють діяльність на благо жителів міста Глівіце. Структура GCOP - це, окрім головного офісу, кілька філій, що спеціалізуються на конкретній тематиці:

- Центр волонтерства,

¹⁰www.plecionkarze.pl;

¹¹www.cop.zory.pl;

- Центр організації культурних заходів „Перлінка”,
- Інкубатор соціальної підтримки,
- Центр активної молоді,
- Бюро проектів.

Пропозиція GCOP дуже широка і базується на двох основних напрямках: практична підтримка та інфраструктурна. GCOP займається консалтингом і навчанням неурядових організацій щодо допомоги в поточній діяльності, написання заявок на грант, калькуляції проектів, залучення спонсорів, і т. д. Проводить також спеціалізовані юридичні та бухгалтерські консультації, зокрема, щодо реєстрації громадської організації, а також займається просвітницькою діяльністю у школах та вузах, проводить семінари на тему соціальної економіки або волонтерської роботи. Організовує зустрічі та інші заходи, що забезпечують інтеграцію сектора і обмін інформацією. Займається просуванням волонтерства серед жителів міста і неурядових організацій, що діють в Глівіцах. Серед цієї діяльності є також комплексна підтримка організацій культурного профілю, організаційна допомога для галузевих груп (тобто груп організації зі схожим профілем діяльності), а також забезпечення приміщень і обладнання, необхідного доведення діяльності.

Завдяки підтримці GCOP неурядові організації мають гарантовану можливість динамічного розвитку. Освітня та рекламна діяльність впливає крім того, на підвищення громадської активності жителів міста.¹²

Ольштин

Прикладом центру, ведення якого було доручено громадській організації може бути Ольштинський Центр Неурядових Організацій. Центр був створений завдяки зусиллям Ради Громадських Організацій Міста Ольштин і в даний час керується Союзом Громадських Об'єднань "Разом!", а фінансується з бюджету Адміністрації Міста. Центр забезпечує доступ до інформації про ольштинські неурядові організації, надає

¹²www.gcop.gliwice.pl;

підтримку та консультації, проводить навчання, надає приміщення для громадських організацій.¹³

Краків

У процесі побудови громадянського суспільства та реалізації соціальних послуг, стратегічним партнером місцевого самоврядування є неурядові організації. Спочатку співпраця органів краківського місцевого самоврядування була зосереджена, насамперед, на фінансовій підтримці завдань, що реалізуються НУО. Практика співпраці цих партнерів вказала на необхідність активізації дій на підтримку третього сектору. Було відзначено, що особливо важливим є створення сприятливих умов для підвищення ефективності та професіоналізму діяльності неурядових організацій. Не вистачало реальної і постійної підтримки муніципалітету у сфері надання соціальних послуг, інтеграції навколишнього середовища та поліпшення якості соціальної комунікації. Було прийнято ініціативу створення професійного центру співробітництва. Виразом підтримки Адміністрації для діяльності як новостворених, так і існуючих громадських організацій стала організація Міського Центру Підтримки Громадських Ініціатив у Кракові (MOWIS), в якості платформи для співпраці між муніципальною владою та організаціями третього сектору.

Діяльність центру служить формуванню громадської свідомості через розвиток діалогу та громадських консультацій між представниками I і III сектору. У той же час Центр є реальною підтримкою громадських організацій, які в безкоштовно наданих приміщеннях центру здійснюють власну діяльність, реалізують соціальні проекти і надають інформаційну допомогу для жителів Кракова. MOWIS безкоштовно надає приміщення для організацій, для бюро для ведення проектів, а також конференц-зал та комп'ютерний зал. Таке співробітництво слугує активізації населення, при одночасному раціональному витрачанні державних коштів. Кожна організація, що реалізує завдання в MOWIS, одночасно використовує субсидії з бюджету Міста Кракова або інші джерела фінансування із зовнішніх джерел. Надання організаціям можливості ведення проектів в MOWIS сприяє ефективному витрачанню державних коштів.¹⁴

¹³www.ocop.olsztyn.pl;

¹⁴www.mowis.krakow.pl, www.mskip.org.pl, www.krafos.ngo.org.pl;

Місцеві партнерства

Це угоди, які укладаються між місцевим самоврядуванням і громадськими організаціями, іноді також місцевими підприємцями, які слугують розвитку місцевого співтовариства. Це можуть бути партнерства, що забезпечують розвиток певної сфери, наприклад партнерства в цілях працевлаштування, або партнерства для підтримки багатогранного розвитку спільноти.

Ілава

Прикладом одного з найширших партнерств є Партнерство для Ілавського Повіту, до складу якого входить понад 30 органів місцевого самоврядування, громадських організацій, публічних установ з терену ілавського повіту. Місією „Партнерства для ілавського повіту” є підвищення якості життя населення та постійний розвиток ілавського повіту. Партнерство є відкритою платформою для обміну інформацією і досвідом, планування та реалізації спільних заходів, з використанням ресурсів партнерів, а також інструментом для розвитку кожного з них. Партнерство має добровільний характер, партнер вступаючи в нього, зобов'язаний прийняти Карту Партнерства для Ілавського Повіту, який визначає основні принципи, форми і процедури співробітництва. Партнерство має свою Раду і Правління, Секретаріат і тематичні робочі проектні групи. Партнерство забезпечило прийняло основні напрямки діяльності на кілька наступних років. Результатом роботи партнерства є, насамперед, краще ознайомлення партнерів, створення поточних каналів обміну інформацією про реалізовану діяльність, координація діяльності, а також додаткові ресурси, які членам партнерства вдається отримати.¹⁵

Партнерство Кашавських Гір і Передгір'я

Прикладом співпраці в інтересах постійного розвитку є Партнерські Групи, яких діє в Польщі декілька десятків. Одним з них є Партнерство Кашавських Гір і Передгір'я, до складу якого можуть входити не тільки гміни, але і округи, лісництва, школи, інститути, бізнес і неурядові організації. Партнерство охоплює 11 гмін на території 4 районів.¹⁶

Перемисьль

¹⁵<http://partnerstwo-ilawa.pl>;

¹⁶www.kaczawskie.eko.org.pl;

Серед успішних прикладів створення місцевого партнерства, варто відмітити модель співпраці влади міста Перемишля з неурядовими організаціями. Він заснований на посиленні діяльності організації та розробці й удосконаленні постійного спілкування між організаціями і владою міста. Завдяки багаторівневої співпраці, вдалося створити стабільну систему спільної роботи, в якій центральним елементом є принцип партнерства. Важливою частиною проекту була розробка і реалізація багаторічної програми співробітництва - Карти Співпраці.

Першим кроком стало проведення у 2005 році зустрічей, на які були запрошені представники всіх організацій, що діють у місті. Під час них визначено кількість активних організацій і сферу їх діяльності. Виявилось, що з десятків неурядових організацій можна виділити організації, діяльність яких поширюється на подібні сфери суспільного життя, наприклад, соціальної допомоги, спорту або культури. У зв'язку з цим було запропоновано створення кількох Робочих Груп, які б зосереджували організації з подібними цілями. Перші зустрічі Груп підготувала Міська Адміністрація, наступні проходили вже без сторонньої допомоги, незалежно. Кожна Група представляє пропозиції своїх завдань, які потім підлягають оціненню різними Відділами Адміністрації і після схвалення реалізуються. Будь-які документи (постанови, директиви та регламенти) про співпрацю, розроблені і погоджені з організаціями. Кожна зустріч записується, а підтримка Офісу полягає в ініціюванні зустрічей, розсиланні запрошень та надання залів на зустрічі.

Щоб співпраця була реалізована в спосіб, який задовільнить обидві сторони, призначено Консультаційну Групу, до складу якої входять представники окремих Робочих Груп, ветеранів, Президента Міста, Міської Ради та окремих Відділів Адміністрації, які щодня, працюють з організаціями, а також Координатора з питань співпраці з неурядовими організаціями (спеціально створена посада в Міській Адміністрації). До основних завдань Груп входить висловлення пропозицій щодо реалізації публічних завдань і щорічна оцінка реалізації політики міста щодо неурядових організацій, а також направлення її разом з висновками Президентів міста та Міській Раді. Ці звіти, розміщені на сайті Міської Адміністрації, яка є доступною неурядовим організаціям. Вдалося створити „єдине вікно" для організації, де ви

можете знайти всю інформацію (постанови, розпорядження, програми співпраці, новини, оголошення, конкурси тощо).

Налагоджена система співпраці дозволяє задіяти у співробітництво практично кожну організацію, яка може висловлювати свої ідеї та пропозиції щодо реалізації публічних завдань. Завдяки цій системі неурядові організації все частіше використовують різні форми юридичної допомоги і практичної підтримки у відділах Міської Адміністрації. Видно також все більше зацікавлення можливістю залучення фінансових коштів з вітчизняних і зарубіжних програм, з року в рік більше і більше організацій бере участь у національній програмі "Фонд Громадських Ініціатив". Співпраця з неурядовими організаціями має особливе значення для побудови місцевої демократії та є елементом стратегії розвитку міста Перемишля.¹⁷

Ради неурядових організацій при органах самоврядування

Виконавчі органи (війти, бурмістри, президенти, управління повітів і воеводств), а також ухвальні органи (ради) можуть створювати консультативно-дорадчі органи, у тому числі які складаються з представників громадських організацій. Це можуть бути ради, які надають консультації в конкретних питаннях, наприклад, ради зі справ спорту або культури, чи представляють конкретні середовища, наприклад, ради жінок, молоді або літніх людей. У цій другій групі містяться також ради неурядових організацій, які в даний час найчастіше призначаються на підставі закону "Про діяльність суспільно-корисну діяльність і волонтерство" в якості ради суспільно-корисної діяльності. Ці ради у випадку Польщі – відповідно до закону – можуть створюватися від березня 2010 року і половина їх складу становлять представники громадських організацій. Ради мають досить широкі консультативні повноваження, зокрема, у сфері створення місцевих нормативно-правових актів, проектів стратегії розвитку міст.

Поліци

Прикладом такої ради є Гмінна Рада Суспільно-Корисної Діяльності в Поліцах створена розпорядженням бурмістра Поліц у 2011 році на підставі рішення Міської Ради щодо питань визначення організації та режиму роботи Гмінної Суспільно-Корисної

¹⁷www.przemysl.pl, www.pkps.org.pl;

Діяльності в Поліцах і порядку призначення її членів. До складу ради входять: 5 представників Міської Ради у Поліцах, 5 представників визначених бурмістром Поліц і 10 представників неурядових організацій та суб'єктів, зазначених у ст. 3. п. 3 закону, що здійснюють діяльність на території гміни Поліци та представляють різноманітні сфери публічної діяльності. Досі Рада оцінила, зокрема: проект річної програми співпраці з неурядовими організаціями, ідею розробки багаторічної програми співробітництва, проект створення фондів: позики і гарантії, поручительства для організацій, що здійснюють діяльність на території гміни Поліци, проект гмінної Програми протидії наркоманії.¹⁸

Іншим прикладом є Районна Суспільно-Корисної Рада Діяльності в Тчеві. Рада складається з: 4 представників громадських організацій, 2 представника Районної Ради Тчева, 2 представників адміністрації Тчевського Району.¹⁹

Уповноважені з питань співпраці

У багатьох самоврядуваннях є уповноважені з питань співпраці з неурядовими організаціями. Їх роль полягає в підтримці поточних контактів з організаціями, представленні інтересів організації в структурах органів місцевого самоврядування, координації дій адміністрації, спрямованих на НУО. Уповноважений є часто важливим союзником неурядових організацій у взаєминах з муніципальною владою. В даний час працює неформальна платформа для співпраці Уповноважених під назвою Загальнонаціональний Форум Уповноважених з питань співпраці з неурядовими організаціями. Уповноважений з співпраці, для ефективного завершення проекту "Побудова співпраці НУО з міською владою Одеси", повинен бути створений також у рамках Міської Ради Одеси для координації спільної роботи самоврядування з третім сектором.

Лодзь

Прикладом може служити уповноважений Президента Міста Лодзі (місто, з місцевим самоврядуванням якого, представники одеської влади та громадських

¹⁸<http://bip.police.pl>;

¹⁹<http://ngo.powiat.tczew.pl>;

організацій мали можливість ознайомитися під час поїздки в Польщу 09.10-14.10.2016, передбаченої в рамках проекту) з питань співпраці з неурядовими організаціями має досить широкі повноваження – окрім стандартних завдань, він представляє також Президента Міста Лодзі в питаннях співпраці Міста з неурядовими організаціями щодо інших відомств, установ і організацій, керує роботами Лодзинської Ради Суспільно-Корисної Діяльності і виступає в ролі консультанта та медіатора в питаннях формування відносин між містом Лодзь та неурядовими організаціями.²⁰

Дарлово

Трохи інший спектр завдань Уповноваженого бурмістра з питань співпраці з неурядовими організаціями в Дарлові. Він відповідає в першу чергу за поточні контакти з неурядовими організаціями, а також за підготовку договір і розрахунок фінансових коштів, наданих у вигляді грантів для громадських організацій, а також за ведення банку даних про неурядові організації, що діють на території міста Дарлово.²¹

Соціальне учасництво

Важливою формою співпраці є також участь неурядових організацій і незорганізованих громадян у формуванні рішень, прийнятих органами місцевого самоврядування, зокрема, в питаннях, важливих для жителів. Цьому служать, передусім, громадські слухання та інші форми поточних контактів.

Краків

Прикладом частих громадських консультацій з місцевими жителями, які стосуються різних сфер їх життя і приймають різні форми можуть бути консультації в місті Краків. Консультації, які стосуються міських інвестицій, проводяться на базі сервісу - Соціальний Діалог, який не лише інформує жителів про поточні та заплановані інвестиції, але є також інструментом для проведення консультації.²²

Гнів

Проект „Активний Гнів” - це інноваційна форма підходу для стимулювання та підтримки діяльності неформальних груп і невеликих організацій. Його ідея виникла

²⁰<http://uml.lodz.pl>;

²¹<http://um.darlowo.ibip.pl>;

²²www.dialogspoleczny.krakow.pl;

у 2008 році серед членів асоціації Центр Активних - Гнев, після ознайомлення з програмою Польського Фонду Дітей та Молоді під назвою Сателіти. Ця програма передбачала стимулювання низових ініціатив серед молоді шляхом організації для них конкурсів міні-грантів. Саме цю гарну практику було вирішено перенести на ґрунт гміни Гнев, поширивши її на інші групи та громадські організації. І так, з 2009 року Асоціація Центр Активних - Гнев, реалізуючи публічні завдання гміни під назвою „Організація і поширення культури" у рамках одержуваних з гміни грантів, організовує конкурси міні-грантів направлені для організації третього сектору і неформальних груп.

Завдяки цьому рішення гміна отримала серйозного партнера, який дешевше і ефективніше реалізує одну з основних завдань якої є популяризація культури, одночасно створюючи умови для максимально широкої участі в цій задачі окремих жителів. У результаті цього, на території муніципалітету Гнев відбувається значно більша кількість культурних заходів, які, крім того, в повній мірі відповідають потребам мешканців. Ще однією перевагою для гміни Гнев в результаті реалізації гмінного конкурсу міні-грантів є розвиток соціального капіталу на даній території. Організації та неформальні групи отримують тут перший досвід в процесі здобуття зовнішніх ресурсів. Можна сказати, що гмінний конкурс міні-грантів-це дитячий садок для організацій і груп, які заохочені успіхами на цьому рівні стараються успішно здобути більші кошти, тим самим сприяючи розвитку всієї гміни.²³

Забезув

Прикладом участі городян у формуванні бюджету органів місцевого самоврядування може бути гміна Забезув. Влади гміни формують бюджет в процесі консультацій з різними групами жителів, а потім намагаються поширювати положення бюджету та інформацію, яка є найбільш важливою для жителів. Робиться це з допомогою різних підручних засобів: дошок в адміністрація та публічних установах, місцевої газети, що виходить у Забезові (щомісячний журнал „Znad Rudawy"), регіональної преси, проінформованої за ініціативою адміністрації про хід роботи над бюджетом. Громадський контроль виконання бюджету здійснюється через інформування преси, спеціально призначеним працівником адміністрації, про важливі інвестиції та терміни наступних сесій. До кінця березня звіт про виконання бюджету

²³www.gniew.pl;

направляється в Комітет з питань аудиту Гмінної Ради Забезува і в Регіональну Розрахункову Палату.²⁴

Познань

Цікавим прикладом учасництва є консультації, що проводилися методом деліберативного опитування в місті Познань. Мета консультацій полягала в тому, щоб зібрати інформацію про переваги мешканців щодо управління стадіоном Леха Познань, який перебуває у власності Міста, після завершення Євро-2012. У деліберативному опитуванні громадяни отримували інформацію і знання, необхідні для раціональної оцінки можливих рішень, вони також мали можливість ознайомитися з різними думками в справах, що були винесені на обговорення.²⁵

Варшава

Формулою, яка дає громадянам не тільки можливість висловлення у справі самоврядних рішень, але також внесення заяв про справи, що вимагають прийняття такого рішення, є громадянська ухвальна ініціатива. Прикладом може бути Статут міста Варшави, який передбачає можливість звернення до Ради Міста з ініціативою прийняття ухвали або призначення на посаду групою, що складається щонайменше з 15 тисяч мешканців Варшави.²⁶

Фінансові інструменти

На основі польського закону "Про суспільно-корисну діяльність і волонтерство" передбачений позаконкурсна форма передачі можливості здійснення публічних функцій громадським організаціям, що створює шанс й інструмент активізації малих неурядових організацій у вигляді подачі заявки на „малий грант" в місті. Крім того, вона передбачає можливість підтримки органами місцевого самоврядування місцевої ініціативи, тобто дій неформалізованих груп жителів.

²⁴www.zabierzow.org.pl;

²⁵<http://ps2012.pl>;

²⁶<http://bip.warszawa.pl>;

Тихи

Прикладом використання обох цих інструментів можуть бути Тихи. У Департаменті Соціальних Справ і Охорони Здоров'я, який координує співпрацю міста з неурядовими організаціями, були розроблені детальні інструкції, а також зразок заяви на отримання субсидії у спрощеному порядку. У квітні 2010 року. внесено зміни до бюджету міста, щоб забезпечити фінансові кошти на субсидії, що надаються в режимі „малих грантів", а надання першого „малого гранту" мало місце в травні 2010 року. Місто розробило також і прийняло в резолюції Ради Міста та постанові Президента Міста спосіб підтримки місцевих ініціатив, пропозиції яких подаються мешканцями. Вже в наступному році було подано 73 заявки на реалізацію публічних завдань в рамках місцевої ініціативи, в рамках яких реалізовано 49 завдань.²⁷

Острів Великопольський

Прикладом трисекторної співпраці може бути Грантовий Фонд Добросусідства для Острова Великопольського. У 1996 році місто, приватні партнери і UNDPпрограма організації Об'єднаних Націй у Польщі створили фонд, який через малі і великі гранти підтримує сьогодні різні проекти, реалізовані НУО. Для багатьох організацій це єдина можливість отримати кошти на реалізацію своїх ідей²⁸

Ястшенбе Здруй

Закон “Про суспільно-корисну діяльність і волонтерство” забезпечує в даний час можливість надання неурядовим організаціям органами місцевого самоврядування позик або гарантій стосовно реалізації суспільно-корисних завдань. У Польщі десяток органів місцевого самоврядування відкрили кредитні лінії для організацій, одним з перших був Ястшенбе Здруй, який надає кредити на проекти, що реалізуються організаціями, на преференційних умовах. Максимальна сума кредиту для однієї організації-60 тисяч злотих протягом року.²⁹

²⁷www.umtychy.pl

²⁸<http://www.funduszgrantowy.pl>;

²⁹www.jastrzebie.pl;

З метою представлення конкретних рішень, механізмів і досвіду в області створення інтенсивного співробітництва між сектором місцевого самоврядування і неурядових організацій, представимо кілька вибраних прикладів спільних дій в освітній та соціальній сфері. Ці приклади опрацьовані на основі матеріалу **"Добрі практики моделі співпраці громадських організацій та органів місцевого самоврядування"**³⁰, розробленого в рамках праць Робочої Групи з питань моделі співпраці громадських організацій та органів місцевого самоврядування, в який увійшла група експертів, як представників та представниць органів місцевого самоврядування, так і задіяних активістів і активісток третього сектору.

Неурядові організації на території Гміни Міста Пулави³¹

Загальний опис співпраці:

Гміна Міста Пулави протягом багатьох років співпрацює з неурядовими організаціями. Спочатку Пулавські НУО зустрічалися два рази в рік з уповноваженим з питань співпраці – зустрічі ці мали, швидше, звітно-інформаційний характер. Пізніше зустрічі почали набирати навчального характеру, почала збільшуватися їх частота. Представники громадських організацій почали спільно проектувати бюджет міста у сфері, що стосується реалізації суспільно-корисних. В 2010 році завдяки кільком пулавським організаціям створено Раду Суспільно-корисної Діяльності, яка регулярно збирається на засіданнях. У Пулавській Раді працюють представники Ради Міста Пулави (2 людини), Президента Міста Пулави (2 особи) та неурядових організацій (6 осіб).

Юридичні аспекти співпраці:

Співпраця між Містом і органами місцевого самоврядування здійснюється на підставі закону "Про суспільно-корисну діяльність волонтерство" і ґрунтується на правових засадах партнерства, ефективності, субсидіарності та суверенітету сторін, гласності заходів, що проводяться, а також законності і здійснюється у формах: здійснення суспільних завдань, взаємного інформування про плановані напрями діяльності, консультацій проектів нормативних актів та створення спільних робочих

³⁰Катажина Патерен, *Добрі практики співпраці неурядових організацій та органів місцевого самоврядування*, w: <http://www.premd.org.pl/>, доступ: жовтень 2016.

³¹<http://www.pulawy.powiat.pl/>;

груп. До співпраці запрошуються завжди всі організації, що працюють на благо жителів муніципалітету.

Самоврядування гміни взаємодіє з третім сектором на основі Програми співпраці з неурядовими організаціями, діяльність, передбачена в якій, спрямована на **поліпшення взаємодії органів місцевого самоврядування з неурядовими організаціями**, які підтримують самоврядування для **кращого і більш ефективного виконання громадських завдань**, мають можливості для **кращого моніторингу соціальних проблем і потреб** і вказують на способи їх усунення.

Напрямки співпраці:

Співпраця між пулавськими неурядовими організаціями і місцевим самоврядуванням здійснюється в таких галузях: співробітництво з об'єднаннями органів місцевого самоврядування, водного порятунку, боротьби з наркоманією, протидії алкоголізму, соціального захисту, культури, освіти, просвіти та виховання, розвитку фізичної культури і спорту, туризму, екології та захисту тварин, а також захисту природної спадщини, а також співробітництва з зарубіжними країнами.

Як вже зазначалося, протягом декількох років проходять зустрічі пулавських громадських організацій з уповноваженим з питань співробітництва. Спочатку це були дві зустрічі в рік, відповідно до вимог прийнятої рішенням Ради Міста Пулави Карти співпраці гміни Міста Пулави з неурядовими організаціями та іншими суб'єктами, що не зараховуються для сектору державних фінансів. Пізніше, на прохання Пулавських громадських організацій, збільшилася частота цих зустрічей. Змінився і характер. Зустрічі, що спочатку були звітно-інформаційні, набрали більш навчального характеру. На заяву організацій з'явилися безкоштовні тренінги для осіб, які працюють в організаціях. Окрім інформаційного характеру, ці зустрічі служили також інтеграції неурядового середовища в Пулавах і відбувалися як в міській адміністрації так і гостинних офісах об'єднань. Крім того, діючі на території Пулави організації із задоволенням використовують можливості безкоштовного розміщення інформації про свою діяльність на міському інтернет-сайті і дошках оголошень в адміністрації міста.

Дуже хорошою практикою, використаною у побудові соціального діалогу є спільне створення бюджету міста на наступний рік у сфері, що стосується реалізації

суспільно-корисних завдань. Щороку, у вересні, Пулавські неурядові організації висувають пропозиції суспільно-корисних завдань у формі спрощеного запиту, що містить опис проекту, кошторис і дані суб'єкта, який реалізує, що дозволяє виявити потреби ринку пулавських організації і краще спрогнозувати бюджет. Висновки обговорюються як в середовищі громадських організацій, так і пулавських самоврядувань. У 2010 році кілька пулавських об'єднань виступили з пропозицією до Президента Міста Пулави створити Раду Суспільно-корисної Діяльності (PRDPP). На початку 2011 року були проведені вибори до неї. У Пулавській Раді працюють представники Ради Міста Пулави (2 людини), президента міста Пулави (2 особи) та неурядових організацій (6 осіб). PRDPP зустрічається систематично на засіданнях. Представники пулавських неурядових організацій беруть участь у роботі комісій з присудження нагород за досягнення в області художньої творчості, поширення та захисту культури і кожного разу в комісіях, що оцінюють проекти у відкритих конкурсах та тендерах.

Крім того, пулавські неурядові організації використовують безкоштовно приміщення адміністрації міста, мають можливість презентації своєї діяльності під час публічних заходів, що проводяться в місті, а також на міському сайті WWW. Охоче співпрацюють при реалізації спільних проектів.

Найважливіші результати:

Співпраця міста Пулави із середовищем неурядових організацій не тільки оцінюється за допомогою щорічних звітів про реалізацію програми співпраці, але також піддається оцінці зовнішніх суб'єктів й установ. "Ключ до успіху" - це не одна знаменна подія або дія, це **систематична співпраця**. Як представники пулавського місцевого самоврядування, так і неурядових організацій виходять з переконання, що не можна припускати, що було зроблено все, що можна було зробити; слід припустити, що всі зацікавлені безперервним розвитком і збагаченням відносин на лінії НУО – самоврядування. Найбільш важливим результатом такої співпраці є прояви взаєморозуміння двох таких різних секторів. Самоврядування намагається зрозуміти потреби неурядових організацій, організації починають розуміти, що можливості бюджету обмежені, і всі повинні діяти на підставі загальних правил.

Представники обох сторін співпраці, відзначають, що, безумовно, **варто співпрацювати, а не виручати!** Цей девіз стосується обох секторів, він має постійно створювати почуття партнерства і гармонійно його розвивати. Варто забезпечити організаціям поточний доступ до інформації та можливості реальної участі у прийнятті рішень у сфері, що стосується співробітництва.

Асоціація „З Освітою в Майбутнє” в Кожечнику і співпраця з гміною: Функціонування початкової школи в Клодаві завдяки Асоціації „З Освітою в Майбутнє”³²

Загальний опис співпраці:

З початком нового навчального року в 2004 році опіку над початковою школою перейняла Асоціація. Це сталося після того, як гміна оголосила про ліквідацію установи. Батьки, а також жителі гміни були проти закриття школи, влаштовували збори, брали участь в сесіях Ради Міста, представляючи свої побажання та пропозиції рішень. За ініціативою бурмістра почалася підготовка до передачі школи в руки Асоціації: за рік до цього батьки та вчителі брали участь в навчальних поїздках в місця, якими керують місцеві неурядові організації. Після ліквідації школи, будівлю було передано у безоплатне користування Асоціації "З Освітою в Майбутнє". Починаючи з 2005 року також функціонує неpubлічний дитячий садок, який спочатку складався з однієї групи, а сьогодні вже має три групи. Вже майже 9 років, Асоціація та органи місцевого самоврядування працюють на благо школи і спільно розробляють рішення, прийнятні для обох сторін. Це стосується, наприклад, договорів оренди будівлі чи питань перевезення учнів до школи.

Юридичні аспекти співпраці:

- Закон „Про систему освіти” (надає можливість передачі шкіл в опіку іншим суб’єктам ніж органам місцевого самоврядування).

³²<http://korzecznik.eu/>;

- У 2004 році була створена програма функціонування початкової школи під опікою Асоціації „З Освітою в Майбутнє”, так як батьки учнів та місцева спільнота були проти закриття школи. Для них важливо було, аби школа і далі знаходилася близько місця проживання дітей, натомість, менш важливим було, хто буде нею завідувати. Організовано батьківські та місцеві збори, проводилися зустрічі з владою гміни.

Напрямки співпраці:

Асоціація "З Освітою в Майбутнє" завідує школою від 01.09.2004 року. В даний час її відвідують учні з чотирьох гмін (двох воєводств). Школа намагається впроваджувати нові методи, наприклад, пунктована система оцінювання в класах IV–VI, додаткові заняття, які проводяться методом проектів, всебічна підтримка учнів з особливими освітніми потребами. За більш ніж 8 років роботи на території школи реалізована кілька проектів, спрямованих в першу чергу до дітей і підлітків, але й також до місцевої спільноти.

Бурмістр гміни за рік до закриття школи організував для вчителів і батьків виїзд (навчальний візит) до неpubлічних шкіл, якими завідують місцеві неурядові організації. Після прийняття рішення про ліквідацію установи передав будівлю школи в безплатне користування асоціації. Асоціація прийняла рішення про створення школи і зобов'язалася нею завідувати.

З перспективи багатьох років можна сказати, що перші роки це було спільне розроблення різних рішень, які б задовольняли як Асоціацію, так й органи місцевого самоврядування. Прикладом може бути спільне розроблення фінальної форми договору оренди будівлі або перевезення учнів так званими загальними маршрутами: в одну сторону учні їдуть у гімназію, якою завідує самоврядування, а в іншу – у початкову школу.

Школа отримує дотації від самоврядування, однак сума дотацій дорівнює субсидій, отриманих органами місцевого самоврядування від Міністерства Освіти і не створює додаткових витрат.

Найважливіші результати:

- початкова (непублічна) школа, що функціонує з 2004 року, і лічить в середньому 60 учнів;
- відкритий в 2005 році непублічний дитячий садок, що складався спочатку з однієї групи, а з часом розширився до трьох, і лічить в середньому 50 дітей.

У 2004 році завідування школи неурядовою організацією було великою проблемою, та ще й сьогодні в багатьох гмінах це дуже складно реалізувати і вимагає активного задіяння багатьох людей. Це власне люди – лідери, які вірять у те, що вдасться, є гарантією успіху у подібних починаннях.

Рекомендації, які дають представники обох сторін у галузі створення міжсекторної співпраці, є наступними:

- як НУО, так і органам місцевого самоврядування потрібні знання на тему функціонування школи; у нових умовах неурядовим організаціям потрібні лідери і люди, які будуть їх підтримувати.
- важливим є відкритість кожної із сторін та спільне вирішення проблем, що виникають; оптимізм і віра в успіх вжитих заходів допоможуть впоратися з труднощами.

Асоціація Допомоги Дітям „Гніздо”: Завідування осередком денної підтримки дітей та молоді в рамках власних завдань гміни у сфері профілактики алкогольних проблем й інших видів залежності, а також протидії насильства в сім’ї

Загальний опис співпраці:

У Мронгово багато дітей в небезпеці соціального змаргіналізування через те, що виховуються в неблагонадійних родинах, знаходяться під опікою Місцевого Осередка Соціальної Допомоги (MOPS). Місто вже не має власних ресурсів, щоб охопити турботою всіх потребуючих дітей в рамках роботи спеціально для цього призначених інституцій місцевого самоврядування. У 2003 р. Асоціація Допомоги Дітям (SPD) "Гніздо" висунуло ініціативу створення осередка денної підтримки, поза власним офісом у Варшаві. Завдяки цьому була створена і працює сьогодні організація "Гніздо"

в Мронгово. У 2004-2012 роки будувалися чергові подібні осередки. Використано ресурси місцевої спільноти у вигляді порожніх приміщень у залах призначених для катехез у плебаніях. Основою співробітництва є договір на підтримку реалізації власних завдань гміни. Місцеве самоврядування та НУО спільно утворюють локальну систему по догляду за дитиною і сім'єю, обговорюють річні програми співробітництва, просувають один одного на веб-сторінках та у місцевих газетах. Ці гарні зразки співробітництва рекламуються під час локальних та понадлокальних конференцій та зустрічей. Вартість такої діяльності покривається частково за рахунок коштів місцевого самоврядування, частково з коштів, отриманих за НУО з інших джерел. Така співпраця місцевого самоврядування з НУО дає більше шансів на раціональне використання ресурсів і розширення пропозиції на благо місцевої спільноти.

Юридичні аспекти співпраці:

Договір передбачає функціонування осередка підтримки денної для дітей і підлітків в рамках реалізації власних завдань муніципалітету у сфері профілактики алкогольних проблем та інших видів залежності і боротьби з насильством у сім'ї.

Напрямки співпраці:

З аналізу локального середовища, проведеного MOPS в Мронгово виникає, як багато дітей виховується в сім'ях, охоплених соціальною підтримкою, серед яких є неблагополучні сім'ї, які стоять під загрозою соціальної ізоляції. На території Мронгово функціонують три спеціальні інституції опіки, які підлягають самоврядуванню і своєю підтримкою охоплюють групу приблизно зі 100 дітей. Через обмежену кількість місць не всі діти мали можливість брати участь у заняттях, що проводяться такими інституціями.

У 2003 р. Товариство Допомоги Дітям "Гніздо" (з офісом у Варшаві) висунуло ініціативу створення осередка денної підтримки, тобто кімнати опіки "Гніздо" поза Варшавою. Завдяки цьому була створена (чинна до сьогоднішнього дня) кімната опіки "Гніздо" в Мронгово. В 2004-2012 роки будувалися подібні осередки, більшість з яких була локалізована в будівлях плебаній (вільне місце після занять з катехези).

У цих осередках:

- систематично проводяться виховні та профілактичні години, а також заняття з саморозвитку, театральні та художні предмети;
- рекламується здоровий спосіб життя (заняття спортом і активний туризм, тобто екскурсії, сплави на байдарках, велосипедні забіги);
- організовуються конкурси, турніри, ігри та розваги;
- проводяться компенсаційні заняття, надається також допомога дітям у вивченні різноманітних наук;
- проводяться інтеграційні заходи та святкування (святвечір, андріївський вечір і т. д.), а також благодійні та екологічні мироприємства („Прибирання Світу”, Збір Продуктів харчування і т. д.);
- забезпечується дітям і підліткам літній відпочинок (дитячі табори та інтеграційні заходи);
- в рамках „співпраці поколінь” традиційно організовуються регулярні зустрічі з літніми людьми (спогади про війну, наближення історії і традицій);
- спільно планується святкування "Дня Родини" (Адміністрації Міста, парафії, асоціації) – фестивалі, зустрічі, виставки і т. д.;
- справжні та сурогатні сім'ї підтримуються у виконанні функції виховання (індивідуальні зустрічі з батьками, групи підтримки прийомних дітей);
- забезпечуються спеціалізовані консультації (педагог, логопед, психолог) для дітей і батьків;
- реалізується співпраця між поколіннями (діти, молодь, літні люди), організовуються зустрічі з нагоди Великодня і Різдва (співпраця з МОПС);
- організовуються тренінги, що підвищують компетентність батьків у вихованні („Чому варто дбати про розвиток маленької дитини, і як це робити”), а також профілактичні конференції;
- організовуються зустрічі з відомими людьми, у тому числі Уповноваженою з Прав Дитини, відомою актрисою Аліною Яновською-Заблоцькою;

- пропагується ідея волонтерства (Конкурс 8 Чудових, Молодіжна Група Підтримки).

Крім співпраці при створенні локальної системи догляду за дитиною і сім'єю, спільна міжсекторна діяльність полягає в обговоренні річної програми співпраці самоврядування/НУО та залученні позабюджетних коштів на заходи, спрямовані на дітей і сім'ї, а також на взаємну рекламу самоврядування/НУО (сайт місцевого самоврядування/ локальні газети, пропаганда хороших прикладів під час місцевих та міжрегіональних конференцій і зустрічей).

Найважливіші результати:

Протягом 10 років співпраці на території вармінсько-мазурського воєводства виникло 5 місць денної підтримки (2 в Мронгово, 1 в Славкове, 1 в Рибні, 1 в Шестні).

Серед факторів успіху сторони співпраці перераховують:

- продемонстрування можливостей (працевдатність і надійність) НУО у сфері організації в локальному середовищі діяльності, спрямованої на реалізацію інтересів дітей і сімей без фінансової підтримки місцевого самоврядування;
- співпраця з різними суб'єктами/інституціями, а також з особами, відомими і авторитетними в локальному середовищі;
- реклама своєї діяльності і досягнутих результатів (газети НУО, місцеві ЗМІ, участь у зборах мешканців);
- запрошення органів місцевого самоврядування для участі у важливих заходах, організованих НУО.

Представники органів місцевого самоврядування Мронгово і неурядових організацій зазначають, що співпраця органів місцевого самоврядування з НУО дає більше шансів на раціональне використання ресурсів і пошук додаткових джерел фінансування діяльності, спрямованої на реалізацію інтересів дітей і підлітків. Впровадження передових, інноваційних методів спричиняє поширення пропозиції на благо цілої місцевої спільноти.³³

³³<http://www.stowarzyszeniegniazdo.pl>;

Говорячи про гарні практики співпраці між польськими неурядовими організаціями та місцевими органами влади, не слід забувати, що, на жаль, немає готових рецептів вдалої співпраці, все залежить від місцевої специфіки, людей, традицій, місцевих ресурсів, досвіду. Те, що програма співпраці з неурядовими організаціями одного району включає в себе конкретні форми співробітництва, не означає, що програма в іншому районі, повинна їх також передбачати. Однак, незалежно від місцевої специфіки, варто звернути увагу на кілька елементів, які стають у нагоді при кожній співпраці.

Незалежно від того, які форми набуде співробітництво, її основою і відправною точкою є **взаємне спілкування**. Обмін інформацією дозволяє познайомитися одне з одним і зрозуміти мотиви, наміри і можливості дій обох сторін. Дозволяє перевірити різні стереотипи, які часто знеохочують співпрацювати. Дозволяє, в кінці кінців, виявити **реальні можливості** діяльності органів місцевого самоврядування і громадських організацій, а також сфери потенційної взаємодії.

Хоча з точки зору неурядових організацій, часто важливою є підтримка з боку органів місцевого самоврядування, не слід забувати про те, що роль організацій полягає й у представленні інтересів жителів, також у рішеннях, прийнятих місцевими органами влади. Тому дуже важливі різні форми громадського учасництва, перш за все, **громадські консультації**.

Взаємні відносини також варто будувати в **інтерперсональному** вимірі, людському. У взаємних відносинах беруть участь конкретні люди, від їхньої відкритості, доброзичливості, компетентності багато в чому залежать відносини інституцій, які ці люди представляють.

Основою партнерства є **загальне благо** жителів даної місцевості, добро - яке об'єднує партнерів і дозволяє працювати разом, незважаючи на відмінності між ними. Тому партнерство вимагає розуміння, що існує спільний публічний простір, наприклад, громада, за який відповідають всі ті, хто його використовує: місцеві жителі і їх організації, місцева влада, державні установи, підприємці. І лише спільна діяльність всіх їх дає шанси на повне задоволення соціальних потреб мешканців цієї ж таки громади.

Співпраця вимагає **спільних цілей**, що стосуються загального блага, важливі для обох сторін. Це вимагає іноді коригування власних цілей і прагнень, для того, щоб спільно реалізувати цілі, які є важливими для місцевого співтовариства. Партнерство означає спільні рішення й діяльність, взаємну відповідальність, внесок кожного з партнерів і користь, яку кожен з партнерів надає.

РОЗДІЛ 5 ПЛАН ДІЙ – СТРАТЕГІЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ МІЖГАЛУЗЕВОЇ СПІВПРАЦІ

У рамках реалізації проекту, опираючись на проведений аналіз, створено чіткий План Дій, якого цілю є покращення соціального діалогу в Одесі. В плані передбачено ряд ініціатив, завдяки яким встановлений соціальний діалог буде стабільним і приноситиме конкретні результати. Нижче знаходиться їх складова частина з обговоренням.

1. **Створення коаліції одеських НУО, підтверджене підписанням ними формального документу. Встановлення правил по співпраці партнерів в коаліції – визначення організації відповідальної за координацію і контакти з рештою коаліції, в рамках якої буде визначена відповідальна особа за здійснення вищезазначених цілей.**
2. Створення формальної коаліції було дуже важливим елементом створення спільного плану дій і вироблення спільної коаліційної позиції. В ефекті реалізації проекту підписано коаліційну угоду 13 організацій, що діють на терені Одеси (або в Регіоні Одеси), а саме: “Рада підприємців Одеси”, “Центр захисту одеситів”, “Кадрові ресурси України”, “Самодопомога”, “Самооборона”, “Об’єднання “Самодопомога” – місто Подільськ Одеської області, “Відкрите суспільство, “Інститут політичної інформації”, Громадська Рада Одеської області, “Одеські ініціативи”, “Фортеця”, Департамент зі справ зв’язків з громадськістю ОДА. На підтвердження створення коаліції був опрацьований Меморандум, який підписали уповноважені представники організацій, що утворили коаліцію.

Розмірковуючи про формальну структуру коаліції вирішили, що прийме вона формулу відповідну Соціальній Раді або Раді Суспільної Користі, в якій всі організації мають рівні права і обовязки, а рішення приймаються простою більшістю голосів. Всі коаліціанти в натуральний спосіб очікують, що координуючою організацією буде Рада Підприємців Міста Одеси, партнер проекту і ініціатор коаліції. Приставник Ради, в ході

роботи по функціонуванню коаліції запропонувала однак, що функція голови повинна бути змінною, так щоб кожна організація мала можливість її обійняти. В завершенні прийнято, що головування буде передано з кожним роком, протягом виборів всіх партнерів по коаліції. Застерігається також можливість скасування голови, в випадку грубого порушення правил функціонування, під час голосування всіх членів коаліції. Зміст підписаного меморандуму представленого нижче, є першим таким документом, безумовно який буде змінюватися в процесі реалізації запланованих заходів, а також з досвіду проведених робіт.

МЕМОРАНДУМ

Про створення коаліції громадських організацій м.Одеса

м. Одеса « ____ » _____ 2016г.

Громадські організації та об'єднання підприємців м.Одеси, вважають:

- Сьогодні з'явилася необхідність спільних дій по створенню сприятливих умов розвитку громадських організацій в місті; поліпшення якості їх роботи та взаємодії з органами місцевого самоврядування; підвищення соціальної відповідальності влади перед громадянами Одеси і надалі будувати свої відношення під гаслом «Влада і громадськість - партнери»;
- Необхідно направляти спільну діяльність на зміцнення взаємної довіри і розвитку суспільства; демократизацію суспільних відносин; формування здорового конкурентного середовища і підвищення громадського суспільства;
- Створювати нормативну та консультативну підтримку громадських організацій у вигляді розробки нормативного документа, проведення консультацій і тренінгів, формування спеціальних фондів підтримки та інш.;
- Вважають пріоритетами: патріотизм; чесність і відкритість; від-відповідальність; професійне ставлення до справи;
- Беруть участь у розробці та реалізації планів економічного і соціального розвитку м Одеси, а також програм з розвитку громадських організацій;
- Укладають Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво.

Стаття I

Мета і основні завдання.

1.1. Метою цього Меморандуму є: створення умов для активізації спільних дій спрямованих на подальший розвиток громадських організацій міста; взаємної поваги і толерантності; зміцнення демократії та громадянських свобод.

1.2. Основними завданнями Сторони вважають: побудова чіткої системи взаємовідносин міської влади з громадськими організаціями; формування прозорої регуляторної політики на місцевому рівні.

Стаття II

Сфера спільної діяльності.

2.1. Розробка нормативного документа з організації співробітництва між громадськими організаціями та органами місцевого самоврядування.

Стаття III

Зобов'язання сторін.

3.1. Сторони зобов'язуються на постійній основі інформувати і консультувати одна одну з питань своєї діяльності в рамках виконання даного Меморандуму.

3.2. Сторони підтверджують спільну участь в розробці і реалізації розробленого документа.

3.3. Сторони будуть активно сприяти взаєморозумінню і співпраці між собою.

3.4. Зобов'язуються неухильно дотримуватися законодавства України; вирішувати виникаючі суперечки в установленому законом порядку; бути соціально активними та відповідальними; підтримувати ініціативи учасників Меморандуму.

3.5. Брати участь в розробках документа (реголюючого співпрацю між громадськими організаціями та органами місцевого самоврядування).

3.5.1. Сприяти у лобіюванні щодо прийняття даного документа органами місцевої влади.

3.6 Консолідувати свої зусилля з метою створення умов рівноправного діалогу і соціального партнерства між учасниками.

3.6.1. Об'єднати інформаційні, матеріальні та інтелектуальні ресурси в процесі розробки і обговорення проектів регуляторних актів.

3.6.2. Сприяти підвищенню рівня знань та професійний навичок учасників Меморандуму.

3.6.3. Вести добросовісну конкуренцію.

Стаття IV

Права сторін

4.1. Учасники Меморандуму мають право брати участь в зборах робочих груп по розробці нормативного документа, регламентуючого роботу громадських організацій та органів місцевого самоврядування.

4.2. Беруть участь в засіданнях профільних комісіях міської ради по розгляду і прийняття документа;

4.3. Беруть участь в засіданні виконавчого комітету Одеської міської ради з розгляду документа;

4.4. Беруть участь в публічних та інформаційних компаніях з лобювання прийняття нормативного документа;

4.5. Поширювати інформацію про хід і процесі проведення підготовки і прийняття документа серед членів своїх організацій.

Стаття V

Управління та структура коаліції.

Управління коаліцією:

5.1. Керуючий комітет коаліції є керівною ланкою коаліції.

5.2. Він складається з представників всіх організацій, що входять до складу коаліції. Кожна організація має одного представника (один голос).

5.3. Керівний комітет приймає рішення простою більшістю голосів. До завдань Керуючого комітету входить контроль за роботою коаліції, в тому числі роботи робочих груп. Роботою комітету керує Координатор, який обирається з числа членів комітету на один рік, більшістю голосів.

5.4. Керівний комітет (КК) збирається не рідше одного разу на 2 місяці для підбиття підсумків роботи робочих груп. Або частіше на вимогу однієї з робочих груп коаліції. Зустрічі КК протоколюються.

5.5. Звіти про проведені засідання публікуються в місцевих засобах масової інформації;

5.6. Керуючий комітет призначає робочі групи, які працюють над завданнями, відповідно до програми діяльності коаліції і прийнятими пріоритетами.

5.7. У структуру управління коаліції входять робочі групи:

- Організаційна група (у складі 3-х чоловік)
- інформаційна група (у складі 3-х чоловік)
- Група з лобювання документа (в складі 3-х чоловік)

5.8. До робочих груп входить 1 представник від однієї громадської організації;

5.9. Збори робочих груп проводиться не рідше одного разу на місяць;

5.10. Зборів робочих груп супроводжуються протоколами зборів;

5.11. Звіти про хід проведення зборів публікуються в місцевих ЗМІ;

5.12. Результатами роботи коаліції і робочих груп є розроблення і прийняття нормативного документа з регулювання взаємовідносин громадських організацій та органів місцевого самоврядування;

5.13. Робочі групи вибираються більшістю голосів коаліції на термін дії Меморандуму;

5.14. Робочі групи можуть бути переобрані більшістю голосів коаліції в будь-який час дії Меморандуму.

Стаття VI

Термін дії.

6.1. Меморандум укладається строком на один рік (до ... 08. 2017р.) і вступає в дію з моменту його підписання всіма Сторонами.

6.2. За згодою Сторін в даний Меморандум можуть вноситися зміни і доповнення, які оформляються відповідними протоколами, підписаними уповноваженими представниками сторін.

6.3 У випадку, якщо коаліція не встигне за цей термін прийняття поставлених завдань, можливе продовження дії Меморандуму за згодою членів коаліції.

Меморандум підписаний в м.Одесі в __3__ примірниках.

3. Визначення компетенції і ресурсів НУО в галузі використання їх творчого внеску у створенні державної політики і визначення потенціалу.

Визначення репрезентативності НУО з точки зору їх участі в процесі виявлення потреб і переваг жителів. Зібрання досвіду і інформації про можливий успіх одеських НУО з точки зору просування інформаційних і рекламних дій, а також для визначення потенціалу організацій.

Визначення ресурсів і потенціалу організацій, що входять до коаліції є важливою частиною реалізації Плану дій, тому що це дозволило планувати завдання адекватно до їх компетенції відповідно до можливостей організації, що входять до складу коаліції. Діагностика потенціалу організації була зроблена головним чином з точки зору технічних і мериторичних ресурсів і співробітництва з місцевими органами влади міста Одеси. Зібрання детальної інформації про одеські НУО, як сформованої коаліції, їхнього досвіду і успіху було одним з ключових елементів зміцнення коаліції. Завдяки отриманню цих даних, появилась можливість обмінюватися інформацією про минулі успіхи і досягнення коаліції, їх потенціал, а також про можливість інформування інших НУО, щоб могли залучити їхній досвід підписавши меморандум, керуючись перевірним способом дій. Інформація про одеські НУО, що входять в коаліцію, дозволяє використовувати при співпраці з місцевими органами влади конкретні дані, яких обсяг визначають приставники соціальних груп і сила людей приналежних до організацій. Дозволяє це також на масштабну діяльність в області інформації і просування ідеї соціального діалогу та розуміння жителями Одеси, якою рушійною силою є неурядові органи влади і громада, якщо спільно діятимуть або будуть підтримувати ініціативи НУО. Збір інформації показує організаціям пов'язаними в коаліції, що всі вони мають значний потенціал і що вони можуть спільно реалізовувати амбітні заходи, тому що Разом вони сильніші і мають набагато більше можливостей.

З цією метою, у рамках консультації реалізованих в проекті, було розроблено опитування, що охоплювало вісім тематичних блоків: 1. Місія, бачення і статут; 2. Захист соціальних інтересів; 3. Людські ресурси; 4. Діяльність організації;

5. Інфраструктура; 6. Бюджет і фінанси; 7. Члени і представлені групи; 8. PR. Організації заповнювали анкету самостійно, а потім на підставі показань, були проведені глибокі інтерв'ю з їх представниками.

4. Суспільні та відкриті звернення до міської влади як коаліції одеських НУО з декларацією про співпрацю і запрошенням працювати над створенням програми/принципів співпраці між місцевим самоврядуванням та НУО. Це буде публічна заява з боку НУО, щоб підтримати місцеву владу у створенні кращого регулювання для жителів і підприємств Одеси.

В рамках цього пункту Плану дій був розроблений лист, що повідомляє про створення коаліції, яка поряд з повним списком організацій, які її складають, буде переданий в місцеві органи і органи державної влади. Це буде перший крок, щоб прийняти офіційне співробітництво в рамках офіційних структур Соціального комітету, який працює з Радою міста Одеси.

5. Підготувати пропозиції щодо програми / принципів співпраці між місцевим самоврядуванням та НУО і публічна передача його місцевим органам, яка містить:

- a) забезпечення місцевим самоврядуванням Одеси участі членів, які входять в коаліцію в сесіях міської ради та можливість представити позицію НУО з конкретних питань, що обговорюються Радою;
- b) вироблення угоди між місцевим самоврядуванням та НУО, щодо їх участі в міському бюджеті, що надає їм можливість реалізації статутних цілей і участь в заходах, організованих містом.
- c) визначення місцевим самоврядуванням міста Одеси порядку розгляду та відповіді на направлене внески НУО.

Партнери коаліції, за допомогою польських експертів, розробили "Річну програму співпраці між владою міста Одеси з неурядовими організаціями." Цей документ був підготовлений на основі польських прикладів програм співробітництва і адаптований до реалій України та міста Одеси. Програма була передана міській владі, щоб вона переглянула і перевірила записи, що містяться у програмі з можливостями і очікуваннями

місцевого самоврядування. Остаточний варіант програми повинен бути розроблений і прийнятий до кінця 2016 р. Детальна інформація про проект та програму доступна в розділі 6.6 даної публікації.

6. Початок співпраці на основі програмни / принципах співпраці органів місцевого самоврядування та НУО.

Це завдання передбачене реалізації з січня 2017 г. На підставі прийнятої «Річної програми співпраці між владою міста Одеси з НУО у 2017 році». Попередньо проведені переговори з представниками Департаменту внутрішньої політики міста Одеси підтверджують готовність влади до реалізації цієї дії.

7. Призначення груп або уповноваженого мера Одеси зі справ співпраці з НУО для кращого розуміння і сприяння контактам.

Це завдання передбачене реалізації з січня 2017 г. На підставі прийнятої «Річної програми співпраці між владою міста Одеси з НУО у 2017 році». Попередньо проведені переговори з представниками Департаменту внутрішньої політики міста Одеси підтверджують готовність влади до реалізації цієї дії.

8. Використання знання та навички активістів НУО, залучаючи їх до груп, які працюють при розробці політики і правил.

Це завдання передбачене реалізації з січня 2017 г. На підставі прийнятої «Річної програми співпраці між владою міста Одеси з НУО у 2017 році». Попередньо проведені переговори з представниками Департаменту внутрішньої політики міста Одеси підтверджують не тільки готовність, але передусім очікування реалізації дій та залучення нових НУО до робочих груп.

9. Систематичні скликання брифінги за участю представників преси та інших засобів масової інформації, спрямованих на презентації з боку одеських НУО їх думок і позицій.

У рамках цього завдання організації інформують о про свою діяльність в індивідуальному порядку, але також як коаліція. Приклади таких заходів доступні в розділі 6.5 даної публікації.

10. Створення концепції інформаційної кампанії скерованої жителям Одеси, яка має усвідомити суть соціального діалогу, боротьби з корупцією та загального і широкого залучення громадян для суспільного надбання.

Інформаційна кампанія планується реалізувати в рамках спільних дій коаліції і муніципальної влади. В ході зустрічей коаліції і представників міської ради, обидві сторони висловили зацікавленість в кампанії і закликають її реалізацію. В рамках коаліції, створенням контенту, підготовки і їх переробки, буде займатися Інститут інформаційної політики, а інших партнери коаліції будуть підтримувати в діяльності матеріально-технічної. Подробиці доступні в розділі 6.6 даної публікації.

11. Розробка інформаційних і рекламних матеріалів про коаліцію, її потенціал і успіхи для використання в контактах із засобами масової інформації та місцевою громадою.

Інформація про створення коаліції і діяльності в рамках проекту була передана партнерами в ЗМІ. Медіа широко повідомляли про вжиті заходи. Інформаційні роботи будуть постійно ведене партнерами, також шляхом брифінгів для преси. Подробиці доступні в розділі 6.5 даної публікації

РОЗДІЛ 6 ПІДСУМУВАННЯ ЕФЕКТІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ

6.1. Знайомлення та ідея створення коаліції

Першим дуже істотним ефектом реалізації проекту було пізнання неурядових організацій, діючих на території Одеси і Одеської області. У першій із запланованих зустрічей – фокус-зустрічі - взяли участь представники 16 організацій (у тому числі, українського Партнера проекту). Незважаючи на активної діяльності організацій на території Одеської області, виявилось, що більшість осіб не розбираються і не знають про діяльність, здійснювану іншими суб'єктами. Під час першої і чергових зустрічей представники окремих організацій мали можливість дізнаватися, як працюють інші і з ким, чим займаються, а також які є їх міцні сторони. Виявилось, що в Одесі діють організації, що борються за справи, однаково близькі іншим, в чому особи, що беруть участь в зустрічі, могли впевнитися лише на місці. Підтверджує це висловлювання одного з представників організації з Одеси: "Реалізований вами проект подав нам надію на зміни. Завдяки організовуваним зустрічам я впевнився, що є ще організації такі ж активні як ми і цілком сильні, і тому я повірив, що громадянське суспільство розвивається і можливими є зміни".

У міру просування реалізації проекту можна було спостерігати, як поглиблювалися встановлені зв'язки, відбувалася інтеграція і видно було просто приятельські міжлюдські зв'язки, що сприяло дуже добрій атмосфері під час зустрічей.

Запропоноване модераторами, що репрезентували польську сторону, утворення коаліції одеських неурядових організацій зустрілося з величезним ентузіазмом. Закінчення першої зустрічі неурядових організацій з Одеси з твердим наміром організувати коаліцію за допомогою польської сторони, наповнило учасників надією на реальні, позитивні зміни, вдихнуло в них нову енергію і дозволило їм відважитися думати, що їх дія принесе очікувані успіхи. Створення коаліції означало об'єднання сил, потенціалів і запасів щонайменше кільканадцяти організацій, що являє значну перевагу по відношенню до можливості кожної окремо організації. У результаті опрацьовано

коаліційну угоду, яку підписало 14 НУО, приступаючи тим самим до коаліції. Ми віримо, що це початок, а організації, що творять коаліцію, будуть авангардом позитивних змін в Одесі, приведуть до реального співробітництва позаурядового сектора з місцевим самоврядуванням і його розвитку, а також спонукатимуть інші організації до вступу в коаліцію і спільних дій.

Невеликою мірою можна було спостерігати, як створення сприяючих умов, навіть, організація технічної можливості зустрічі людей під спільним девізом, спричинило вибух енергії, а також надихнуло їх на ініціативи, про які самостійно не думали і яких не планували. Це був важливий момент реалізації проекту, оскільки учасники першої зустрічі, які заохотилися його висновками, охоче брали участь в наступних етапах реалізації проекту.

6.2. Аналіз потенціалу неурядових організацій в коаліції

Наступним ефектом реалізації проекту була діагностика потенціалу неурядових організацій, які вступили до коаліції, - голочним чином під кутом співробітництва з місцевим самоврядуванням міста Одеси. З цією метою у рамках консалтингу, що реалізовується в проекті, була розроблена анкета, охоплююча вісім тематичних блоків: 1. Місія, візія, статут; 2. Представлення суспільних інтересі; 3. Кадрові ресурси; 4. Діяльність організації; 5. Інфраструктура організації; 6. Бюджет і фінанси; 7. Члени і групи, що репрезентуються; 8. Public relations. Організації виконували анкету самостійно, а потім на підставі отриманих вказівок, проведено поглиблені інтерв'ю з їх представниками.

Позаурядові організації, що творять коаліцію, молоді. Найстаріша з них діє 5 років, а інше ще менше, в тому числі п'ять - веде діяльність коротше ніж 2 роки. Тільки одна з них веде загальнодержавну діяльність, а інша, що є місцевим відділом організації, діючої на державному форумі, також, може мати вплив на ширше гроно адресатів. Інші організації діють в Одесі, при цьому частина з них - також в Регіоні Одеси.

Всі організації, що належать до коаліції, **мають місію, статут і план дії** або стратегію, а також всі **визначили пріоритети** в сфері представлення суспільних інтересів і впливу на політику властей. До них належать:

- Боротьба з корупцією, вплив на вдосконалення права, що запобігають актам корупції, контроль за призначеннями на посади в публічних установах, верифікація майнових декларації публічних осіб. Співробітництво з адміністраціями і публічними установами, а також з підприємцями, зацікавленими у знищенні корупції.
- Дотримання владою громадянських прав, дотримання владою діючого законодавства. Надання юридичної допомоги постраждалим громадянам, допомога громадянам в їх вимогах дотримуватися їх прав згідно з правом і відповідними процедурами. Розвиток громадянського суспільства, дотримання прав і громадянських свобод, суспільна справедливість і політична освіта.
- Захист прав страших осіб, що використовують соціальну допомогу і мешкають в комунальних будинках; громадський порядок.
- Захист інтересів SME, розвиток місцевого підприємництва і громадянського суспільства.
- Реалізація п. 3; 5; 13; 14 розділу 11 Конституції України, реалізація права на місцеве самоврядування, Європейської Карти Міст, оновлення кадрів в державних установах ; допомога і догляд над ветеранами війни з Росією і їх членами сімей.
- Боротьба з корупцією, запевнення прозорості в громадському житті, розвиток е-вмінь.
- Антикоруційні дії, контроль бюджетних видатків Міста Одеса, сприяння змінам в суспільстві, що пов'язане зі збільшенням свідомості громадян в сфері громадянського суспільства.
- Антикоруційне законодавство, люстрація і моніторинг діяльності представників влади.
- Навчання громадян на тему їх прав, розвиток громадянського суспільства, контроль діяльності органів державної влади.

- Дослідження і публікації у сфері антикорупційних дій, аналіз комунальних тендерів, аналіз нормативних актів на місцевому рівні.
- Охорона тимчасових іммігрантів і старших осіб, запевнення їм психологічної і юридичної допомоги, охорона споживачів і самоврядувань.
- Охорона прав і свободи громадян, допомога державним органам правопорядку в запевненні громадського порядку в місті і регіоні, підтримка рухів і суспільної діяльності.

Досвід організації в сфері розробки позицій, що стосуються політики властей, диференційований. Сім організацій володіє досвідом в цій сфері - впродовж останніх 2 років опрацювали від одного до близько 30 позицій, в середньому - по декілька. Організація, яка виявилася найактивнішою готувала позиції, що стосуються призначення на посади в публічних установах не згідно з правом, напр. в поліції, прокуратурі. Інші розроблені позиції охоплювали такі питання, як:

- суспільний проект, що стосується збереження автентичного історичного вигляду пам'ятника архітектури, - моста Коцебу;
- положення податкового кодексу;
- ситуація на Донбасі;
- діяльність судів;
- оновлення регламенту Міської Ради Одеси;
- бездіяльність правоохоронних органів;
- непрофесійні дії поліції у виявленні злочинності на вулицях;
- незабезпечення захисту громадян в ситуаціях порушення громадського порядку;
- безкарність поліцейських в ситуаціях порушення службових обов'язків;
- захист прав підприємців;
- захист Малинівського ринку.

Дуже істотним козирем всіх позаурядових організацій, що творять коаліцію, є **глибоке знайомство думок і потреб членів і соціальних груп, які вони репрезентують**. Всі організації маючи постійні і живі контакти зі своїми членами і групами, які вони репрезентують, досконало володіють ситуацією, отже підготовлювані позиції підкріплені думками осіб, яких невігідними або несправедливими регулюваннями чи практикою. Деякі організації проводять опитування, а один з суб'єктів щоденно приймає 50-60 телефонів із заявками різних проблем, які ділить на декілька категорій: комунальні, соціальні справи, поліція, суди. Впродовж своєї діяльності організація прийняла близько 30 тис. заявок на тему проблем одеситів.

Вісім організацій публікувало **рапорти** (частина у формі відео-матеріалів), **що стосуються місцевих проблем**. Винятково активні на цьому полі є три організації, дві з них підготували по близько 100 таких доповідей впродовж останніх 2 років, а третя організація майже щоденно публікує у формі пресових статей і фільмів на FB і YT доповіді, що зображають певні проблеми і їх рішення. Інші рапорти обіймали такі питання, як:

- задокументовані акти корупції (фільми, зняти прихованою камерою найчастіше в співробітництві з підприємцями, а останнім часом до співробітництва почали приєднуватися також чиновники!);
- самовільна забудова;
- незаконні покупки земель;
- нищення пам'ятників;
- нелегальна торгівля;
- зловживання владою;
- проблеми місцевих SME;
- політика і рішення, що ухвалюються владою в Києві і Одесі;
- діяльність Парламенту України;
- місцеві проблеми в Одесі і можливості рішення їх;
- прозорість в діях місцевого самоврядування;
- незалежності медіа;

- розвиток соціального діалогу;
- антикорупційне законодавство;
- порушення воєнних інвалідів і ветеранів;
- порушення робітничих прав;
- неправильна діяльність комунальних підприємств, низька якість публічних послуг для одеситів;
- бездіяльність прокуратури в Одесі і регіоні Одеси;
- відсутність захисту прав і свободи мирних зібрань мешканців.

Майже всі (поза двома) присутні організації в коаліції були задіяні в **лоббінгових кампаніях задля вирішення місцевих проблем**. Переважно мало це місце кілька разів або один раз впродовж останніх 2 років, а один з суб'єктів брав участь багато разів в таких заходах. Стосувалися вони різних питань, в т.ч.:

- протест проти планів Міської Ради, що стосуються обмеження стислого центру міста, щоб могли продавати ділянки і будувати високі будівлі в історичному центрі Одеси;
- підтримка місцевих SME – від захисту прав SME до видачі документів, що підтверджують права фірм на ведення діяльності;
- протест проти будівництва площі Shklyaruk;
- ставки податків, терміни сплати податків, зниження митних оплат і інших оплат за автомобілі, що привозяться;
- зміни регламенту Ради Міської Одеси;
- охорона зелених територій міста.

Кадрові ресурси організацій, які вступили до коаліції диференційовані. Більшість з них (сім) не працевлаштовує штатних працівників, інші працевлаштовують від 3 до 10 осіб. Переважна більшість (11 з 13) базує свою діяльність на роботі волонтерів - від семи до понад 200, в середньому 58 осіб. Слід підкреслити, що то велика група міських активістів готових до роботи на благо місцевих жителів. Вони являються собою дуже істотний людський капітал, який варто використувати для блага міста і його мешканців, тим більш, що вони мають великі знання і досвід. Серед кадрів позаурядових організацій є юристи, адвокати, економісти, журналісти, психологи і інші

експерти, які можуть підготувати різного виду експертизи. Вони спеціалізуються в наступних сферах:

- юридичні справи, що стосуються корупції, антикорупційні дії;
- місцеве самоврядування - робота органів самоврядування і контроль за самоврядуванням - правильність витрачення грошей з бюджету міста;
- специфіка роботи поліції, прокуратури;
- судочинство і правосуддя;
- будівельне право і будівництво;
- господарське право;
- податкове право;
- прозорість в громадському житті, діяльність органів державної влади на центральному і місцевому рівні;
- малі і середні підприємства;
- підготовка бізнесу;
- розвиток інформатизації та цифризації;
- сфера соціальної допомоги;
- юридичні питання, що стосуються допомоги для ветеранів і їх сімей, психологічна допомога для ветеранів і їх сімей, осіб в посттравматичному стані, реабілітація;
- сеньйори, молодь;
- спорт;
- культура;
- інші юридичні питання - дуже широка сфера.

У кожній організації є декілька працівників або волонтерів - від однієї до шести осіб, уміючих самостійно писати і вести проекти. Крім того від декількох до кількадесяти працівників або волонтерів - залежно від організації - уміє підтримувати лідерів в підготовці і веденні проектів. В одній з організації це навіть 150 осіб. Сім організацій сформулювало письмово сфери обов'язків для працівників і волонтерів, а всього лише три (з числа шести працевлаштовуючих штатних працівників) застосовує система оцінки працівників, дві застосовують також анкетники робочого часу. Два

суб'єкти ведуть рекрутування працівників спираючись на формалізовану процедуру. Підставою є анкета і розмова, а одна з організації, по цій вступній фазі, висилає кандидата (кандидатку) на 1-2-денний стаж до організації "матері", щоб обидві сторони цього процесу могли на практиці перевірити чи надалі хочуть між собою співпрацювати. Це високоефективний спосіб рекрутування працівників і волонтерів.

Дев'ять з 13 організацій, що творять коаліцію дають на базі **регламенту праці**, при цьому шість з них творить річні програми, дві організації працюють на підставі генеральної програми, і один суб'єкт планує роботу на піврічні періоди. Окремі програми відрізняються рівнем детальності. Одна з організації плануючи програму, точно локалізує окремі дії в конкретних періодах. Після розробки програми вона друкується у формі плакату і поширюється так, щоб всі зацікавлені могли ознайомитися з термінами і сферами планованих заходів.

Головні завдання реалізовані 2016 році організаціями, що вступили в коаліцію вказано нижче.

- Люстрація в окремих публічних (в т.ч. люстрація чиновників, які працюють в Раді Міста Одеса) установах.
- Контроль легальності будувальних, що реалізуються в Одесі, і обіг ґрунтами в місті; будівництва громадянського суспільства.
- Реалізація проекту "Добре керування в Одесі", організація конференції і форумів бізнесу, пошук можливості участі в різних підготовках, конференціях і інших подіях, щоб здобути знання і досвід в сферах своєї діяльності.
- Допомога одеситам у вирішенні важких для них справ - конкретні завдання виникають із заявок, прийнятих від мешканців (напр. у вересні 2016 р. по великих зливах в Одесі декілька вулиць залишилося залитих і тоді організація втрутилася в діяльність міських служб з метою усунення наслідків залиття).
- Комплексна допомога ветеранам, жертвам війни і їх сім'ям; пошук нових кадрів для публічних установ в країні. Організація помагає особам, які не задоволені допомогою, що пропонується публічними установами. Проводячі детальні інтерв'ю з особами, що звертаються по допомогу, організація

знайомиться

з ситуацією цих осіб, підготовкою і професійним досвідом, що помагає в творенні баз осіб, придатних до роботи в публічній адміністрації, яким потім старається допомогти там зайняти місце. Організація співпрацює з Університетом в Києві реалізуючи освітню програму Magellanka для ветеранів і їх сімей.

- Боротьба з корупцією, пропагування прозорості в громадському житті, свідчення юридичної допомоги і соціальна підтримка старших осіб, хворих і інвалідів, ведення підготовок з обслуговування комп'ютера, патріотична освіта, культура.
- Антикорупційні дії, контроль бюджетних видатків в місті, організування Центру розвитку SME, де НУО могли б організувати зустрічі і прес-конференції.

У подальших планах є організування Академії Молодих Журналістів.

- Контроль податкового законодавства, в тому моніторинг нового закону про податки, дотримання прав підприємців.
- Навчання громадян, що стосується їх прав, розвиток громадянського суспільства, контроль дій органів державної влади.
- Вирішення серйозних проблем підприємців.
- Активація антикорупційних проектів. Реалізація проекту "Під контролем" в Одеській області. Створення клубу європейської молоді і організація освітніх підготовок і зустрічей з колегами з Європи. Створення антикорупційної школи для журналістів. Розвиток мультимедійних програм. Створення інформаційних матеріалів : 1) на тему європейських цінностей і стандартів в сфері рівноправ'я і ситуації в цій сфері в Одеській області; 2) для збільшення свідомості суспільства на тему акцесії України з ЄС; 3) по аналізу активності міських голів українських міст в Інтернеті.

Більшість організації (вісім з п'ятьма) мають підручник або передають інструкції для своїх членів, як діяти в організації. Така сама група опрацьовує **річні звіти з діяльності**, але потрібно пам'ятати, що частина суб'єктів веде діяльність коротше ніж

рік і вони декларують, що опрацюватимуть звіти з діяльності, яку ведуть. П'ять з 13 організацій володіє **кодексом поведінки**.

Організації, зосереджені в коаліції, діючи на підставі статуту, мають **описану структуру** організації, а також **правління**, майже всі мають також визначені сфери відповідальності членів правління (з двома винятками). У шести суб'єктах діють **комітети або робочі групи** в цілому спираючись на програму. У цьому питанні ситуація змінюється - залежно від потреб організації - комітети або робочі груп створюються або скасовуються.

Якщо йдеться про **матеріальні ресурси**, якими розпоряджаються організації, вісім з них має власні приміщення, майже всі мають комп'ютерне (а також принтери та ксерокси) устаткування, і деякі організації мають також конференц-зал, фліпчарти, телефони, устаткування аудіо і відео (у тому професійні камери і апарати фото), пресу, банери, автомобілі, а також автобус. Як видно, матеріальні ресурси, які має коаліція одеських НУО є досить значними і дають великі можливості.

Потенціал організацій, які утворили коаліцію, вимірюваний їх бюджетами і фінансовою ситуацією, зараз обмежений. Жодна з організацій не має запланованого бюджету на поточний рік (виключенням організація "мати", якої місцевий відділ діє в Одесі). **Бюджет і фінанси** є одними з головних, якщо не найсерйознішим бар'єром у веденні діяльності позаурядових організацій.

Серед джерел фінансування своєї діяльності, організації найчастіше вказували внески і приватні ресурси членів організації (у тому приватні ресурси шефа організації), а крім того:

- гранти (з USAID, Internews-Ukraine, NED, Американського Посольства, Фонду Міжнародної Солідарності у рамках проекту "Добре керування в Одесі");
- поодинокі підтримки ділових партнерів у рамках співробітництва;
- підтримка через Станцію ТБ 1 Gorodskoj, яка дуже зацікавлена діяльністю організації і її результатами;
- гроші від підприємців за конкретні доручення (напр. на організацію конференції, зустрічей і т.п.);
- продаж реклами на сайті, що належить до організації;

- речовий вклад членів організації у формі відкриття доступу до автомобіля або власної роботи.

Дві організації публікують фінансові звіти, ще одна планує це робити.

Організації третього сектора, присутні в коаліції, **репрезентують інтереси одеситів і Одеської області**, а зокрема репрезентують:

- осіб, що вимагають соціальної підтримки, змаргіналізованих (старших, хворих, бідних, інвалідів, осіб в скрутних життєвих ситуаціях, що користуються соціальною допомогою)
- ветеранів і їх сім'ї
- молодь
- бізнес, в т.ч. SME, діюче в Одесі
- середній клас
- економічних спеціалістів, юристів, журналістів, діячів громадянського суспільства
- одеситів, що вимагають допомоги в контактах з чиновниками, посадовими особами правоохоронними органами, і т.д.

Можна, отже, констатувати, що коаліція одеських НУО репрезентує цілу спільноту Одеси (а навіть область), в цьому сенсі репрезентує близько 1 млн осіб (а зважаючи на також область - близько 2 млн). Зокрема коаліціонери репрезентують, в т.ч.:

- близько 20 тис. фірм мікро, малих і середніх;
- близько 250 тис. старших осіб, хворих, бідних, інвалідів, осіб в скрутних життєвих ситуаціях, що користуються соціальною (тобто близько 20-25% мешканців Одеси) допомогою;
- близько 5 тис. ветеранів (у самій Одесі), а зважаючи на їх сім'ї це близько 15-20 тис. осіб;
- близько 150 тис. молоді (тобто близько 15% мешканців Одеси);
- близько 200 тис. осіб, зараховуваних до середнього (тобто близько 20% мешканців Одеси) класу;

- близько 500 тис. осіб, що потребують допомоги в контактах з чиновниками, посадовими особами, правоохоронними органами, а також інших установ і державних інституцій.

Присутні організації в коаліції зосереджують від декількох (семи) до близько 200 **членів** (за винятком на організацію "матері" відділу, діючого в Одесі), в середньому - 75 осіб.

У семи організаціях члени вносять **внески**, однак в частині цих організацій - не всі члени виконують це зобов'язання. Видно, що це проблема для організації і сфера, що вимагає доопрацювань, хоч в одному випадку має місце факт, що організація не вимагає оплати внесків, а члени із власної волі вчиняють платежі в НУО. Трапляється також, що платежі з'являються тоді, коли члени зацікавлені, щоб організація зайнялася конкретною підтримкою для них.

Дев'ять організацій розпоряджається матеріалами, впроваджуючими (інформаційними) для нових членів.

Якщо йдеться про **рекрутування нових членів**, НУО застосовують різні методи і демонструють диференційований підхід до питання розширення членської бази. Два суб'єкти не ведуть рекрутування нових членів, при цьому один з них обгрунтовує цей стан небажанням нових осіб - потенційних членів, до регулярного ангажування в роботи на користь організації і її бенефіціантів. Найпопулярнішим способом пошуку нових членів (застосовуваним п'ятьма організаціями) є публікація оголошень про набір в Інтернеті, часто в медіа спільнотах. Нові члени рекрутуються також методом запрошення до участі в різних подіях і заходах, організовуваних НУО. Нові особи шукаються також через знайомих, а також рекрутуються при нагоді надання допомоги підопічним організації. Частина НУО послуговується спеціальною анкетною, яку виконують кандидати, а потім рішення про прийняття даної особи приймає керівництво організації або нинішні члени голосують чи прийняти дану особу чи ні. У одній з організації кандидати на членів спочатку працюють, потім складають формальну аплікацію, яка підлягає голосуванню нинішніми членами. Інша інституція (місцевий відділ загальнодержавної організації) просто має обов'язок пошуку нових членів.

Відбувається це за допомогою медіа спільнот і оголошень на білбордах. Кандидати проходять декількапоступову верифікацію, беруть участь в підготовках і курсах в Києві, і Одесі. Членами стають тільки активні особи, які справді хочуть заангажуватися в діяльність організації. Інша організація визнала, що приймає нових осіб тільки на підставі рекомендації нинішніх членів. Керівництво дуже старанно добирає членів, які діятимуть від імені організації і репрезентуватимуть її, не хоче, щоб були то випадкові особи, тому підбір доволі важкий. Наступна організація проводить набір тільки за пропозицією зацікавлених. У свою чергу керівник однієї з організації підкреслив, що більш зацікавлена вона на меншому числі, але активних членів, ніж на розширенні цієї групи за рахунок неактивних осіб.

Ефекти описаних способів рекрутувань різні. Деякі суб'єкти не здобули нових членів в останньому році, деякі притягнули 4-6 осіб, а одна з організації знайшла 12 нових членів.

Одеські організації, зосереджені в коаліції, досить активні в сфері **Public Relations**. Шість організацій володіє своїм **сайтом** (частина з них також профіль на Facebook), ще одна створює сайт, натомість інші організації присутні в **медіа спільнотах**. Facebook трактується як головний **канал комунікації** про заходи, які проводяться. Деякі НУО мають по декілька профілів на FB. Доповнюючим каналом інформації є YouTube, де організації вміщують фільми, документуючі їх діяльність. На думку консультантівІнституту, організації в занадто малому ступені поширюють інформацію про свої успіхи (у тому за посередництвом Інтернету), а це істотний чинник, що піднімає свідомість одеситів в сфері поліпшення соціального діалогу і ведення активності місцевими активістами.

Більшість організації постійно співпрацюють з журналістами. Зважаючи на контакти, що мають всі організації, зосереджені в коаліції, - НУО розпоряджаються доступом до всіх найважливіших медіа в Одесі. Серед них є:

- ТБ (canal 7, Dumskaja ТБ, 1 Gorodskoj Одеса, Reportior, TRK ERA, Balta.ТБ, 3STV - загальнодержавна)
- Одеса Медіа - агентство, з якого інформація черпають всі інші медіа

- преса (1 Gorodskaja Gazeta - видана ТБ, "Словом і Дією", Gazeta Wiecierna, Odesskij Žizn, "Odesski Herold" (газета "Одеськийвісник"), Majdan Press - МАЙДАН - ПРЕСЦЕНТР)
- радіо (Duke.fm).

Деякі НУО публікують **newsletters** в електронній версії, деякі мають можливість публікувати інформацію про свої заходи і діяльність, яку ведуть. Напр. в "1 Gorodskaja Gazeta" (що видається ТБ) одна з організації щоденно має цілу колонку до свого розпорядження. Інша організація недавно отримала пропозицію з радіо Duke.fm, щоб щотижня у тій самій порі висловлюватися на тему своєю діяльності.

Всім організацій має досвід в підготованні **прес-інформації**, при цьому досвід є різним, оскільки деякі НУО рідко опрацьовують інформацію, а інші дуже часто. Пресова інформація опрацьовується при нагоді важливих подій, зустрічей, якщо організація хоче добратися з пропозицію до різних груп адресатів і т.п.

Всі організації мають **успіхи у своїй діяльності** (хоч деякі так не вважають). До успіхів одеських НУО, які утворили коаліцію у рамках даного проекту можна зарахувати, в т.ч.:

- Виявлення актів корупції і відсторонення непорядних чиновників від роботи. Співпраця чиновників з організацією (окрім підприємців).
- Усунення з посади прокурора Соврань, шефа установи, яка контролює між іншим нотаріусів, заступника начальника поліції Одеської області. В Одеській ОДА не працює ані одна особа, яка не була б перевірена. Допомога багатьом індивідуальним особам в скрутних життєвих ситуаціях (напр. в поверненні квартири).
- Зарахування Голови Правління однієї з організації до грона 100 найбільш впливових осіб в Одесі в 2016 році.
- Позитивне оформлення 95% справ, які потрапляють до організації, що веде інтервенційний Центр. Успіхом слід також визнати, що власті міста ввели в дію схожий інтервенційний центр, однак там заявляється 8-10 справ щодня (тоді як до НУО - 50-60).

- Допомога 60-особовій фірмі в отриманні документів, підтверджуючих право на користування приміщення, розробка експертиз на тему корупції в Одесі що, описують корупційні ситуації.
- Координація допомоги для ветеранів і їх сімей, представлення інтересів молоді.
- Доведення до очікуваного місцевої спільнотою визначення локалізації церкви Радою Міста.
- Впродовж 6 місяців діяльності, організація склала повідомлення до прокуратури у рамках антикорупційного проекту, що реалізовувався. У правлінні комунальних будинків складено пропозицію, щоб особам, які на собівартість замінили лічильники тепла повернути вартість у рамках реалізованого містом обміну лічильників. Організація зазначила великий медійний відгук такої діяльності, коли оприлюднено мапу з адресами багатосімейних будинків, в яких місто запланувало обмін лічильників тепла. Після шести місяців діяльності, організація отримала пропозицію з радіо Duke.fm, щоб щотижня у визначеній порі висловлюватися на тему своєї діяльності.
- Врахування в праві рекомендації ради щодо мит.
- Організування літнього табору для дітей і дорослих з сімей ветеранів.
- Врахування 90% пропозицій НУО у справі оновлення регламенту Ради Міста Одеси. Антикорупційні дії - впродовж 3 місяців зібрано понад 30 випадків корупції. Всі передано до правоохоронних органів. Знайдено неправильності в декларації 30% керівників адміністрації в регіоні Одеси. Публікація статей в медіа - понад 50 статей на тему процесів європейської інтеграції на Україні і регіоні Одеси. Здобуття близько 100 тис. репостів щомісячно на утвореній НУО стороні Informer.od.ua. Організування різних підготовок і конференції для журналістів і діячів громадянського суспільства.
- Спричинення відставки підкупного прокурора в регіоні Одеси і арешти скорумпованих чиновників.
- Захист прав підприємців на ринку.

Проведена у рамках проекту "Добре керування в Одесі" діяльність дозволила вперше краще взнати і проаналізувати ситуацію нових позаурядових активних організацій в Одесі й області, які вирішили вступити до коаліції НУО. Зібрана інформація і знання на тему цих організацій будуть використані до розробки офіційного журналу, направлено до органів самоврядування Одеси, а також інформаційних матеріалів на тему коаліції для медіа і для одеситів, в тому - матеріалів, сприяючих виникненню і діяльності коаліції.

Аналіз інформації, зібраної в процесі поглиблених інтерв'ю, реалізованих з представниками позаурядових організацій, які утворили коаліцію у рамках проекту "Добре керування в Одесі", дозволяє сформулювати декілька висновків:

1. Значною мірою одеські НУО реалізують завдання, які повинне реалізовувати місцеве самоврядування, а також інституції публічної адміністрації і органи держави права (поліція, суди, прокуратура, соціальна допомога і т.д.). Це спричинене фактом, що ці установи не виконують своїх завдань або виконують їх в ступені, малозадовільному одеситів, які бачачи дієвість НУО, звертаються до них по допомогу, якщо її потребують.
2. Позаурядові організації, реалізуючи великою мірою зобов'язання, тяжіючі на місцевому самоврядуванні, не отримують жодних коштів з бюджету міста на цю мету, ані також не отримують якої-небудь іншої підтримки, хоч би у вигляді надання доступу до приміщень на потреби організації, начань, що піднімають компетенції НУО чи допомоги в інтеграції організацій третього сектора.
3. Місцеве самоврядування не має великого досвіду, знань і ноу-хау, таких як мають одеські НУО, що могло б посприяти поліпшенню ситуації багатьох соціальних груп, їх якості життя і поліпшення умов ведення господарської діяльності, а в остаточному розрахунку - розвитку міста і регіону.
4. Реалізація проекту "Добре керування в Одесі", а особливо зустрічі, організовані в Одесі за участі позаурядових організацій і погляд на місцеві справи зовнішніми консультантами, являли істотний стимул до об'єднання сил і потенціалів, а також виконання спільних дій на користь змін у відносинах органів самоврядування Одеси з організаціями третього сектора.

6.3. Пізнання ефектів реформи самоврядування в Польщі. Інспирація діяльності в Одесі.

Учасники проекту оцінили можливість безпосередньої розмови з представниками польських самоврядувань і позаурядових організацій, від яких могли отримати детальну інформацію на тему їх співробітництва, застосовуваних рішень і відпрацьованих принципів, що стосуються між іншим доручення НУО публічних завдань, а перш за все можливість спостереження, як на практиці функціонують органи самоврядування. Бенефіціанти були дуже задоволені можливістю побачити на власні очі, як самоврядування в кооперації з НУО облаштовують публічний простір, будують школи і інші об'єкти публічної корисності і т.д. На їх думку дуже цінною була можливість побачити реально дуже хороші і зразкові гміни. Учасників зацікавив процес змін в польських самоврядуваннях, особливо в малих гмінах, які колись не були активні суспільно, а тепер піднімають амбіційні проекти в цій сфері. Учасникам дуже подобалися теми суспільних проектів, організовуються самоврядуванням і те, що вони фактично відповідають потребам мешканцям, напр. відкриття доступу до публічних приміщень на зустрічі і діяльність різних соціальних груп.

Також діяльність позаурядових організацій, їх проблеми, успіхи і виклики були предметом великої зацікавленості і поживленої дискусії. Учасникам пояснено юридичні підстави і принципи переказу 1% податку суспільно-корисним організаціям, а також як ці гроші потрапляють до НУО. Гостям передано інформацію, як на практиці функціонує партиципаторний бюджет в Польщі. Крім того учасникам наведено приклади програм співробітництва органів самоврядування з НУО, а також етичних кодексів, які збудили величезну зацікавленість в контексті антикорупційної діяльності, яку проводять одеські НУО.

Ведучі зустрічі піддавали дискусії практичні випадки, натомість учасники оцінили можливість задавання навіть важких питань, а також отримані за кожним разом відповіді. Являло це добру підставу для поживленої дискусії. Після кожної зустрічі учасники задавали дуже багато питань.

В процесі візиту реалізовано наступну програму:

Перший день: приїзд до Варшави.

Другий день:

- **Інформаційна зустріч.** Представлення програми візиту, профілів неурядових організацій і гмін, що планується відвідати. Визначення конкретних інтересів учасників і їх очікувань від програми. Коментарі учасників будуть використані для впровадження кінцевих змін до програми і остаточного профілювання візитів. Логістична інформація. Розвиток органів місцевого самоврядування в Польщі, а також їх співпраця з недержавними організаціями. Учасники будуть проінформовані про тенденції в розвитку органів місцевого самоврядування Польщі, їх основні завдання та проблеми, а також про найкращі практики в розвитку громадянського суспільства, фінансового становища та законодавчих рішень.
- Візит в **Центр Соціальної Комунікації** міста Варшава. **Відділ Громадських Консультацій і Партиципації.** Дискусія на тему організації громадських консультацій та співробітництва з недержавними організаціями. У зустрічі взяла участь Уповноважена Президента м. Варшави зі питань співпраці з НУО.

Третій день:

- Зустріч з недержавними організаціями. Фондація **“По-друге”**. Представлення сфер діяльності Фондації і методів співпраці з місцевими органами влади.
- Зустріч в **Адміністрації Міста Сохачева**. Представлення стратегії міста і місця співробітництва з недержавними організаціями, а також представлення головних досягнень і проблем в політиці гміни. Зустріч з директором Відділу Культури, Реклами, Спорту, Туризму та Неурядових Організацій Адміністрації Сохачева. Дискусія на тему співробітництва з НУО, в т.ч. перебіг громадських консультацій в гміні. Обговорення принципів ведення консультації, головних проблем і результатів консультації.
- Зустріч з НУО: **Університет Третього Сторіччя в Схочеві**. Сфера діяльності УТС, співпраця з владою, добрі практики.

Четвертий день:

- Зустріч з президентом міста **Лодзь**. Представлення стратегії міста і місця співробітництва з недержавними організаціями, а також головних досягнень і проблем в політиці міста. Прогулянка містом.

П'ятий день:

- Зустріч в **Центрі Громадянської Інтеграції Гміни Лешноволя**. Представлення стратегії гміни і добрих практик співробітництва з позаурядовими організаціями, а також головних досягнень і викликів в політиці гміни.
- Об'їзд гміни Lesznowola - відвідування ключових об'єктів, що виникли, у рамках гмінних інвестицій.
- Зустріч з **Мазовецьким Союзом Роботодавців Гміни Лешноволя**. Дискусія на тему принципів функціонування Мазовецького Союзу Роботодавців, сфер діяльності і методів співробітництва з гміною Лешноволя.

Шостий день:

- Зустріч з керівництвом **Державної Господарчої Палати**. Представлення дій Палати в сфері співробітництва з місцевим самоврядуванням а також лоббінгової діяльності.
- Зустріч в Центрі Громадських ініціатив в **Ожарові Мазовецькому**. Представлення стратегії гміни і місця співробітництва з недержавними організаціями, а також представлення головних досягнень і проблем в політиці гміни. У зустрічі взяла участь секретарь гміни.
- Підсумування візиту. Питання і відповіді на тему проблематики, що обговорювалася під час візиту. Вручення сертифікатів, оцінка і закінчення.

Сьомий день: від'їзд учасників до Одеси.

Під час всього візиту групу супроводжував польський опікун, а також перекладач. Студійний візит гостей з Одеси в польських органах територіального самоврядування і офісах позаурядових організацій уможливила її учасникам:

- пізнання способу функціонування польських самоврядувань, їх стратегії розвитку, а також юридичних рам, що регулюють міжсекторальне співробітництво
- пізнання принципів функціонування і сфер діяльності обраних польських позаурядових організацій
- пізнання моделей співробітництва між самоврядуваннями і позаурядовими організаціями
- пізнання найкращих практик міжсекторального співробітництва
- обмін досвідом
- ознайомлення з роботою установ і позаурядових організацій
- черпання натхнення і задумів в сфері можливого використання польських зразків й інструментів в українських реаліях.

Студійний візит в Польщі представників НУО і міських властей в Одесі уможливив предствлення результатів польської самоврядної реформи і вказав на ті елементи реформи, які можуть бути придатні на Україні. На початку візиту учасники мали можливість взяти участь в обширній презентації, що стосується самоврядної реформи, в процесі якої мали можливість задавання питань і просити про додаткові пояснення. Під час презентації обговореними були два етапи самоврядної реформи. Для учасників особливо істотним було обговорення юридичних підстав функціонування самоврядувань, особливо гмінних самоврядувань.

Функціонування гмінного самоврядування

Згідно з законом від 8 березня 1990 р. про гмінне самоврядування, гміна виконує публічні завдання від власного імені і на власну відповідальність, а також володіє юридичною індивідуальністю. Самостійність гміни підлягає судовій охороні, а устрій гміни передбачений в її статуті. До компетенції гміни належать всі публічні справи місцевого значення:

Зокрема власні завдання включають справи:

- 1) просторового порядку, загосподарювання нерухомістю, охорони середовища і природи, а також водної економіки

- 2) гмінних доріг, вулиць, мостів, майданів, а також організації дорожнього руху
- 3) водопроводів і водопостачання, каналізації, видалення і очистки комунальних водостоків, утримання чистоти і порядку, а також санітарних пристроїв, звалищ і знешкодження комунальних відходів, забезпечення в електричну і теплову енергію також газ
- 4) місцевого транспорту
- 5) охорони здоров'я
- 6) соціальної допомоги, в т.ч. опікунських інституцій й осередків
- 7) гмінного житлобудівництва
- 8) публічної освіти
- 9) культури, в т.ч. гмінних бібліотек і інших представництв поширення культури
- 10) фізкультури і туризму, в тому рекреаційних територій і спортивних пристроїв
- 11) ринків і ринкових павільйонів
- 12) гмінної зелені і насаджень
- 13) гмінних кладовищ
- 14) громадського порядку і безпеки громадян, а також протипожежної і протипаводкової охорони
- 15) утримання гмінних об'єктів і пристроїв публічної корисності, а також адміністративних об'єктів
- 16) політики з питань сім'ї, в т.ч. запевнення жінкам у вагітності соціального, медичного і юридичного догляду
- 17) підтримка і поширення самоврядної ідеї
- 18) реклам гміни
- 19) співробітництва з позаурядовими організаціями
- 20) співробітництва з місцевими і регіональними спільнотами інших держав.

Представлені вище сфери регулюються місцевим правом і рішеннями органів самоврядування. Значною мврю впливають на рівень життя місцевих спільнот.

У рамках проекту ми вказували українським партнерам як можна впливати на формування місцевого і регіонального економічного розвитку при участі суспільних партнерів, в тому зокрема організацій, репрезентуючих підприємців, господарських палат, фондів і об'єднань. Вплив на місцевий розвиток можливий, якщо на рівні місцевих властей ми побудуємо переконання про потребу взаємодії, однаково по стороні міських властей як і суспільних партнерів, а також якщо суспільні партнери володітимуть необхідними експертськими знаннями, в сфері своєї діяльності умітимуть діяти спільно з цілим сектором позаурядових організацій.

Влада гміни

Роботами гміни в Польщі керує вїт, бургомїстр або президент міста, залежно від величини і характеру гміни. Місцеве право ухвалюється Радою гміни (місцевий парламент). Самоврядна реформа в 1990 р. розпочала взаємодію між виконавчою владою і законодавчою владою на сходині гмінного самоврядування, тому початково вїт, бургомїстр або президент міста вибиралися Радою. У 2002 р. сильно змінилося право і виконавча влада почала вибиратися у безпосередніх виборах мешканцями. Та зміна спричинила роботу, незалежних від законодачих, виконавчих органів, що з однієї сторони піддало виконавчу владу безпосередньому контролю мешканців, з другої ж збільшило число конфліктів між місцевими парламентами і власником гміни. У цих випадках, досить частих в Польщі, коли розроблення принципів співробітництва між Радою, що представляє одну політичну силу і вїтем/бурмістром/президентом, є неможливим, керувати гміною в умовах постійного конфлікту дуже важко. У такій ситуації Рада може вирішити перевести референдум у справі відкликання виконавчої влади, однак на практиці це майже немажливо. Така ухвала має розпочатися в іменному голосуванні і ухвалена більшістю голосів Ради. Відкинення такої пропозиції у важливому референдумі (мусить в ньому взяти участь 3/5 усіх виборців) є рівнозначне з розпуском Ради гміни.

Однією з дискусій, що точаться в Польщі, є справа каденції властей гміни. Зараз в Польщі ми не має каденційності у випадку місцевих властей, що часто спричиняє укорінення домінації влади. У декількох гмінах ми маємо бургомїстрів або президентів, виконуючих службові обов'язки з початку самоврядної (понад 25 років) реформи. Така ситуація має свої добрі сторони, уможливлючи балотування хороших, перевірених

президентів, бургомістрів і війтів. Спричиняє однак своєрідне забетонування політичної сцени.

Функціонування повітового і воєводського самоврядування

Учасникам проекту представлено також заснування II етапу самоврядної реформи, введеної законом про повітове і воєводське самоврядування з 5 червня 1998 р.

Обговорено завдання повіту в сфері:

- 1) спеціальної середньої освіти
- 2) реклами і охорони здоров'я
- 3) суспільної допомоги
- 4) політики з питань сім'ї
- 5) підтримка неповноцінних осіб
- 6) транспорту і публічних доріг
- 7) культури і охорони майна культури
- 8) фізкультури і туризму
- 9) геодезії, картографії і кадастру
- 10) загосподарювання нерухомістю
- 11) архітектурно-будівельної адміністрації
- 12) водної економіки
- 13) охорони середовища і природи
- 14) землеробства, лісівництва і континентального рибальства
- 15) громадського порядку і безпеки громадян
- 16) протипаводкової охорони, протипожежної охорони і запобігання іншим надзвичайним загрозам життя і здоров'я людей, а також середовища
- 17) протидії безробіттю, а також активізації місцевого ринку роботи
- 18) охорони прав споживача

- 19) утримання повітових об'єктів і інституцій публічної корисності, а також адміністративних об'єктів
- 20) оборонності
- 21) реклами повіту
- 22) співробітництва з позаурядовими організаціями

Обговорено також завдання самоврядувань воєводств. До сфери дії самоврядування воєводства належить виконання публічних завдань воєводського характеру. Перш за все самоврядування воєводства визначає стратегію розвитку воєводства і веде політику розвитку на регіональній сходині. Для реалізації цієї стратегії має відносно великі ресурси з Європейського союзу і велику самостійність в розпорядженні цими ресурсами. Зараз близько половини коштів на розвиток з ЄС призначаються для органів самоврядування воєводства. Власті воєводства можуть також, у зв'язку з реалізацією стратегії розвитку воєводства, звертатися за наданням ресурсів з бюджету держави на реалізацію завдань, передбачених у воєводських програмах і заключати воєводський контракт з Радою Міністрів на підставі окремого законодавчого положення. Самоврядування воєводства виконує завдання, пов'язане з регіональним розвитком на території воєводства.

Для учасників проекту особливе значення мали питання, пов'язані з організацією співробітництва з позаурядовими організаціями, проблеми підтримки позаурядових організацій, в т.ч. функціонування фінансової підтримки, у вигляді можливості призначення 1 % прибуткового податку на обрану організацію, а також питання, пов'язані з партиципаторним бюджетом. Особливо важливою була інформація, що всі гміни в Польщі мусять опрацювати програму співробітництва з НУО. Для учасників перекладено обрані програми, з метою їх використання на Україні. Представлено також принципи функціонування партиципаторних бюджетів.

Юридичні основи і принципи переказу 1% податку на користь суспільно-корисної організації (СКО)

Юридичною основою для передачі на користь суспільно-корисної організації 1% податку складає ст. 27 закону про діяльність публічної користі і волонтерства, згідно з яким платник податків прибуткового податку від фізичних осіб може передати 1 % податку на користь обраної собою організації публічної користі.

Отримані організацією фінансові ресурси, що походять з 1% податку прибуткового від фізичних осіб можуть бути використані виключно на проведення діяльності публічної користі.

Відповідний міністр до справ публічних фінансів вміщає в терміні до 30 вересня кожного року, на веб-сайті установи обслуговуючої міністра список суспільно-корисних організації до Державного Судового реєстру, а також сума коштів отриманих через цю організацію, походять з 1% податку прибуткового від фізичних осіб за попередній рік. Платники прибуткового податку, складаючи податкову декларацію протягом фінансового року, вибирають суспільно-корисну організацію зі списку.

Переказ 1% податку прибуткового настає через заяву в відповідній графі яка знаходиться у кінці бланку річної податкової декларації (або бланку поправки до цієї декларації) номер запису до Крайового Судового реєстру, також суми до переказу на користь Фонду, в розмірі який не перевищує 1% податку що підлягає сплаті, округлені до 10 копійок вниз. Заяву цих даних вважають за пропозицію платника податків про перерахування на користь обраної ним суспільно-корисної організації 1% податку. Вкрай важливим є правильне написання назви Фонду і номеру, під яким Фонд зареєстрований в Державному Судовому реєстрі, оскільки кожна помилка призведе до того, що 1% податку не буде переданий на користь Фонду.

Умовою переказу 1% податку є плата належного податку прибуткового в повному розмірі не пізніше ніж в терміні 2-х місяців з моменту закінчення терміну щоб подати податкову декларацію, тобто не пізніше ніж дня до 30 червня.

Начальник фінансового відділу має обов'язок передати на користь даній організації публічної користі не пізніше ніж в терміні від травня до липня року наступного після податкового року, за який складається декларація податкова на рахунок вказаний в списку публікованому через Міністра Праці і Суспільної політики на веб-сайті. Ця сума зменшується на витрати банківського переказу.

Переказ 1% на користь організації публічної вигоди не являє ані податкових пільг, ані дарчі. Вказуючи в податковій декларації організацію, на користь якої має бути переказано 1% податку, платник податків в деякій мірі виручає Міністра Державної Скарбниці в розподілі державних коштів, вирішуючи, на яку мету буде призначена сума в розмірі 1/100 його податку прибуткового за минулий податковий рік. На відміну від дарчого не є то ресурси, які платник податків добровільно видає з власної кишені, так як цей податок і так повинен бути через платника податків заплачений на користь Фіскуса. Платник податків вирішує тільки на яку ціль буде передана частина заплаченого ним податку, не більша ні 1%.

Оскільки в ст. 27 закону про діяльність публічної користі і волонтерства мова йде про платників податків прибуткових від осіб фізичних, допомога в формі переказу на її користь 1% податку не можуть надати платники податків прибуткових від юридичних осіб.

Начальник фінансового відділу відповідний згідно місцеперебування суспільно-корисної організації, у вересні року наступного після податкового року, передає організації публічної користі передає зведену інформацію про:

1. ідентифікаційні дані (ім'я, фамілія і адрес), в тому числі подружжя, які за пропозицією підлягають спільному оподаткуванню;
2. сума про яку йдеться в пункті 1, передається в організацію;
3. виділенну суму, про яку йдеться в пункті 1, шляхом суспільно-корисної організації (конкретна мета);

Якщо платник податків в податковому зізнанні або в корекції зізнання, про які йдеться мова в пункті 1, виразив згоду на переказ суспільно-корисної організації даних згаданих в пункті 1 і 2 або вказав конкретну мету, про яку йдеться в пункті 3.

Начальник фінансового відділу відступає від переказу 1% податку на користь суспільно-корисної організації, якщо та організація не подала або не завірила, згідно із законом про діяльність публічної користі, номеру банківського рахунку або ж поданий номер банківського рахунку до переказу 1% податкового від усіх податкових декларацій за податковий рік змінилося в період від дня 15 березня до 31 липня року наступного по звітним року. Принцип, викладений у першому реченні не застосовується, якщо зміна номера банківського рахунку наступила з причин, не залежних від організації.

Хто може бути суспільно-корисною організацією

Позаурядові організації, які які володіють статусем юридичної особи, від 2004р. можуть незалежно від своєї юридичної форми яка є наприклад буття фондом, товариством, спортивним клубом, старатися про отримання додаткового статусу-статусу суспільно-корисної організації. Організації, які його отримали ми називаємо організаціями суспільно-корисними (скорочено СКО).

Статус СКО являється юридичним статусом організації (фонди, асоціації, спортивний клуб і т.д), що:

- відповідає всім вимогам закону, що б залишитись суспільно-корисною організацією і
- отримав підтвердження цього факту Національному су домовому реєстрі (КРС)

Статус СКО отримується за заявкою. Це означає, що організація зацікавлена отриманням статусу повинна звернутись до КРС з приводу його надання. Суд перевіряє, чи були виконані всі умови встановлені законом, для того щоб організація могли отримати статус СКО. Підтвердженням набуття статусу СКО є відповідний запис до КРС (на витягу з КРС, в полі „статус СКО” вписане слово „Так”).

Будучи організацією суспільно-корисною, тобто володіючи статусом СКО, пов'язується з певними привілеями (напр. з можливістю отримання 1% податку від осіб фізичних), але також з обов'язками (напр. необхідність введення у середині організації більш вимогливих механізмів самоконтролю, прозорості дій і фінансів).

Що таке суспільне благо?

Закон від дня 24 квітня 2003р. про діяльність публічної користі і про волонтерство визначає діяльність публічної користі як „ суспільно-корисну діяльність, яка проводиться поза урядовими організаціями в галузі суспільних завдань, зазначених в законі”.

Діяльність публічної користі являється активністю яка здійснена через поза урядові організації для суспільного блага в просторах описаних в законі як сфера завдань публічних (напр. підтримка національних традицій, поширення і охорона прав жінок, охорона і реклама здоров'я та багато інших). Вид діяльності описаний в статуті організації, тому ми також говоримо про статутні діяльність громадської користі.

Статутна діяльність публічної користі, може провадитись як безплатно так і платно. Це означає, що організації, які виконують свої статутні завдання, можуть пропонувати свої послуги задарма, але можуть також і брати оплати (без необхідності реєстрації господарської діяльності).

Хто може претендувати на статус СКО?

На статус СКО можуть претендувати:

- Позаурядові організації
- Юридичні особи і відділи католицької церкви, інших церков і релігійних організацій, якщо їх статутні цілі обіймають ведення діяльності публічної користі, наприклад архієпархії, парфії, Карітас епархії (ці суб'єкти мусять діяти на підставі статуту про ставлення до Католицької Церкви в Республіці Польща, про взаємини з іншими церквами і релігійними об'єднаннями та гарантії свободи, совісті і визнання);
- акціонерні товариства і спілки з обмеженою відповідальністю також спортивні клуби, що є спілками які:
 - не діють з метою отримати вигоду
 - витрачають всі доходи для реалізації статутних цілей

- не ділять прибуток між своїми членами, пайовиками, акціонерами і працівниками.

Першою і основною умовою, яку повинен виконати суб'єкт, котрий претендує на статус організації публічної користі, є заява, що відповідає він визначенню НПО, поскільки тільки поза урядові організації і суб'єкти зрівняні з цими організаціями можуть претендувати на статус організації публічної користі. Визначення поза урядової організації сформульована в законі є широкою. За поза урядові організації визнається (ст3 параграфа 2):

1) не будучи одиницею публічного сектора фінансів, в розумінні закону про фінанси публічні

2) не працюючи з метою підвищення прибутку

- юридичні особи або особи які не мають юридичного статусу, яким окреме законодавче положення визнає право спроможність, в тому числі фонди і товариства, за умови дотримання пункту 4."

Хто не може претендувати на статус СКО?

На статус СКО не можуть претендувати перш за все суб'єкти, які належать до сектору публічних фінансів(напр. державні вищі школи, наукові дослідження і розробки, самостійні публічні підприємства оздоровчого догляду) також такі які діють з метою отримання прибутку.

Серед поза урядових організацій на статус СКО не можуть претендувати:

- політичні партії;
- профспілки та організації роботодавців;
- професійні самоврядування;
- фонди, утворені через політичні партії;

а також не будучи поза урядовими організаціями:

- соціальні кооперативи.

Які умови ми повинні виконати, або претендувати на статус СКО?

Організація публічної вигод може стати суб'єктом, який веде діяльність публічної користі безперервно щонайменше протягом 2 років також виконує разом наступні умови:

1. Адресують свою статутну діяльність для широко кого загалу або певної групи, за умовою що група ця відрізняється з погляду на скрутну життєву або матеріальну ситуацію по відношенню до суспільства. Через дію на користь широкому загалу слід розуміти таку дію організації, яка направлена на певну аудиторію, розділену з погляду на різні критерії, такі як, напр. територіальний критерій – спільнота даної околиці, села чи міста, чи також критерій навколишнього середовища – спільноти школи, академічні, релігійні, етнічні критерії – спільнота циганів в Польщі. Обговорювана умова буде виконана також тоді, коли організація не буде обмежувати в жодним чином сфери своїх дій до визначеною спільноти і працювати на користь всього суспільства (напр. метою дії організації є підтримка розвитку громадянського суспільства, дії на користь порядку і безпеки). Змінений закон також ввів вимогу до асоціацій – якщо вони хочуть отримати статус громадського блага їх статутні дії не можуть обмежуватись тільки діями на користь
2. Організація може вести господарську діяльність виключно як додаткову по відношенні до діяльності публічної користі.
3. Всі доходи організації(надлишок доходів над витратами) витрачається на благодійну діяльність.
4. Організація має статутний колегіальний орган контролю або нагляду, окремий від управляючого органу і не підлягаючий йому внутрішньому контролю або нагляду, при тому члени органу контролю і нагляду.
 - не можуть бути членами органу управління ані залишатись з ними в шлюбі, в спільному проживанні, у взаєминах спорідненості, близькості або підпорядкування.
 - не були засудженими за умисний злочин підданий переслідуванню за обвинувальним актом або фінансовим злочином.

- можуть отримувати із заголовка виконання функцій в такому органі повернення обґрунтованих коштів або заробітну плату в розмірі не вищому ніж місячна заробітна плата в секторі підприємств оголошеного Президентом Центрального статистичного управління за попередній рік.
 - **Увага!** В асоціаціях члени внутрішнього органу (комітету з аудиту) **не можуть** одержувати заробітної плати за виконання функції в тому, що відповідно до Закону про громадські об'єднання члени виконують свої функції в спільноті. Таким чином в статуті товариства не розмішується такий запис.
5. Члени управляючого органу не були засуджені за вчинення злочину, переслідуваний за обвинувальним актом або фінансовим злочином.
- Це нова умова яка з'явилась в зміненому акті.
6. Статут організації (або інші внутрішні акти напр. якщо організація подачі заявки на статус СКО не працює на підставі статуту, та інших документів) повинні заборонити:
- надання позик або забезпечення зобов'язань статком організації по відношенні до її членів, членів ради директорів або працівників і особи з якими члени, члени організації та працівники перебувають у шлюбі, в спільному проживанні або у взаєминах спорідненості або спорідненості по прямій лінії кровного або спорідненості по бічній лінії другого ступеня пов'язані усиновленням чи піклуванням так званої в подальшому „близькими особами”
 - Передачі своїх активів для своїх членів, членів керівних органів або працівників також їх близьких осіб, на інших принципах ніж по відношенню до третіх осіб, зокрема, якщо передача здійснюється безкоштовно або на пільгових умовах;
 - використання статку на користь членів, членів органів або працівників також їх близьких осіб на інших принципах ніж по відношенню до третіх осіб якщо таке використання не безпосередньо впливає із статутних цілей;
 - покупки товарів або послуг від суб'єктів, в яких беруть участь члени організації, її члени органів або працівники також їх близьких осіб, на інших

принципах ніж по відношенню до третіх осіб або по вищих цінах ніж на ринку.

7. Додатково варто згадати, що якщо організація, що прагне здобути статус організації публічної користі, має намір вести або веде однаково безкоштовну як і діяльність відплати публічної користі то інформацію про предмети цієї діяльності повинна помістити в статуті. Та умова не виникає прямо з самого закону про діяльність публічної користі і про волонтерство, але також з Розпорядження Міністра Юстиції з дня 21 грудня 2000 р. у справі визначення зразків службових формулярів пропозицій про запис до Державного Судового Реєстру також способу і їх місця відкриття для доступу, згідно з яким в розпорядженні були визначені службові зразки формулярів пропозицій про запис і зміну даних в КРС. Вид діяльності публічної користі являється на формулярі KRS-W-CKO, в якому зобов'язує поділ на безкоштовну і відплату діяльність публічної користі.

Що дає організації володіння статусу СКО? Які переваги, пов'язані з його власністю?

Після отримання статусу СКО, організація має певні привілеї:

1. Право на отримання податку на 1% на фізичних осіб
2. право на вільне спілкування по радіо і телебаченню громадськості про діяльність організації,
3. можливість заручитися допомогою призовної допомоги, направленої до відбуття замінюючої служби
4. Можливість використання майна, що належить до ?????? або місцевого самоврядування на пільгових умовах,
5. можливість ангажування до зборів неповнолітніх добровольців;
6. можливість звільнення від ПДВ
7. звільнення від:

- прибуткового податку

- податку від нерухомості

- держмита

- судових оплат

- податку від цивільно-правової діяльності

Згадані привілеї застосовується по відношенню до організації і здійснюваної нею діяльності публічної користі. Якщо СКО веде господарську діяльність, застосовується тоді такі самі принципи, як по відношенню до інших позаурядових організацій, що не мають статусу СКО.

Партиципаторний бюджет

Історія партиципаторного бюджету сягає 1989 року, коли у Порту-Алегрі у південно-східній Бразилії було залучено мешканців до прийняття рішень щодо витрачання коштів з міського бюджету. Партиципаторний бюджет мав слугувати зміні способу розподілу фінансових ресурсів на рівні міста. Йшлося про активізацію мешканців у період між виборами. Метою запровадження партиципаторного бюджету було залучення мешканців, у тому числі також мешканців, які не брали участі у громадському житті, до процесу управління місцевими справами, покращення прозорості розпорядження міськими фінансами і побудова у середовищі мешканців почуття спільної відповідальності за місто, у якому вони живуть. Партиципаторний бюджет був покликаний підвищити ефективність витрачання бюджетних коштів, обмежити марнотратство, а також відновити довіру громадян до влади. Такий підхід здобув великий успіх. У перший рік у визначенні партиципаторного бюджету у Порту-Алегрі (1990) взяло участь 976 мешканців. У 2004 р. це було вже 50 тисяч мешканців, у тому числі люди з найнижчим рівнем доходів, завдяки участі у районних зустрічах та зустрічах, присвячених конкретним завданням, таким як, наприклад, місцевий транспорт, охорона здоров'я, освіта. У результаті участі громадян у рішеннях, що стосуються міського бюджету, вдалося значно прискорити модернізацію міста. У 1989 році міську каналізацію мало 49% населення Порту-Алегрі, у 2001 році – 98% населення. Кількість учнів середніх шкіл виросла на 240%. Доступ до води й електрики зріс у кілька разів. Смертність серед немовлят є найнижчою у Бразилії. Виник 51 трудовий кооператив. Дуже важливим є те, що участь мешканців у прийнятті рішень про витрачання міських коштів підвищила готовність платити податки. Впродовж 20 років надходження від міських податків виросли на 144%.

Партиципаторний бюджет найчастіше створюється через ознайомлення з пріоритетами у витрачанні грошей самими членами даної громади, вибір бюджетних делегатів, які представляють місцеві спільноти, технічну допомогу зі сторони міських депутатів (на місцевому рівні), локальні і регіональні збори з метою обговорення і голосування щодо пріоритетних витрат, та наступну імплементацію ідей, які безпосередньо впливають на якість життя мешканців.

Успіх Порту-Алегрі спонукав багато громад до запровадження партиципаторних бюджетів. Багато польських ґмін також запроваджують партиципаторні бюджети. Ідея впровадження першого у Польщі партиципаторного бюджету виникла у 2010 року внаслідок діяльності Сопотської ініціативи для розвитку (локальної ініціативи, спрямованої на сталий розвиток). Згадана група переконала міську раду прийняти резолюцію, яка впровадила механізм партиципаторного бюджету. Було прописано план передачі для витрачання громадянами трохи менше ніж 1% від усіх витрат міського бюджету (бл. 3 млн. злотих). Було також створено тимчасову комісію міської ради з питань громадянського бюджету, котра зайнялася розробкою процедури реалізації громадянського бюджету у Сопоті. На сьогоднішній день громадянський бюджет запроваджено у численних польських містах. У 2014 р. як мінімум 73 міста мали громадянський бюджет. У 2016 р. їх було вже 140, у тому числі 20 міст у Сілезькому воєводстві, котре є передовим за кількістю партиципаторних бюджетів і залученням мешканців.

Створення партиципаторного бюджету ґрунтується на 5 принципах:

1. Публічна дискусія між мешканцями, які принаймні на одному з етапів ініціативи зустрічаються і проводять обговорення на спеціально скликаних зборах чи форумах. Саме тому, партиципаторний бюджет не має базуватися лише на існуючих політичних суб'єктах (наприклад, через заохочення мешканців брати участь у засіданнях міської ради чи районних рад). Це також не можуть бути анкетні, інтернет чи подібні опитування, які не забезпечують прямого обміну точками зору. Діалог між мешканцями є ключовим для їхньої подальшої співпраці з чиновниками. Це можуть бути зустрічі, які, наприклад, стосуватимуться окремих районів міста, чи зустрічі на конкретну тему, наприклад, на тему освіти.

2. Дискусія на таких зустрічах має стосуватися визначених сум, наприклад, 5 млн. зл. Вона має стосуватися найкращого з можливих, на точку зору мешканців, використання визначених сум.
3. Партиципаторний бюджет має стосуватися всього міста. Не рекомендується створювати партиципаторний бюджет для окремого району. Надто малі бюджети, що обмежуються обраним районом міста, можуть занадто легко перейти під контроль однієї групи мешканців, зацікавлених певною інвестицією.
4. Результати мають бути обов'язковими для виконання. Місто має реалізувати вибраний проект, незважаючи на те, що його вибрали у ході консультацій, які за своєю природою не є обов'язковими для виконання міською адміністрацією.
5. Партиципаторний бюджет не має бути одноразовим експериментом. Його слід реалізовувати впродовж років.

Найвищі партиципаторні бюджети були у таких польських містах: Варшава – 61 млн. зл. (на рівні всього міста й окремих гмін), Лодзь – 20 млн. зл., Білосток – 10 млн. зл., Познань – 10 млн. зл. З огляду на частку у бюджеті, найбільшу частку партиципаторного бюджету у бюджеті гміни мали Кети (3,96%) Красник, (2,51%) Свідниця (2,25%).

Громадянські бюджети запроваджуються на підставі статті 5а Закону про гмінне самоврядування, на підставі якого у передбачених законом випадках та з інших важливих для гміни питань на її території можуть проводитися консультації з мешканцями (громадські слухання). Тож вирішальними для функціонування партиципаторного бюджету є принципи громадських слухань. Слід чітко наголосити, що громадянський бюджет не є ідентичним до громадських слухань, які у принципі не мають обов'язкового для виконання владою характеру. У випадку громадянського бюджету мешканці мусять мати гарантію, що їх волю буде враховано, а вибрані ними проекти будуть профінансовані у наступному фінансовому році. Тож загально прийнято, що у випадку процесу громадянського бюджету влада гміни декларує, що рішення мешканців будуть для неї обов'язковими для виконання. Таке рішення має характер виключно соціального договору, укладеного між владою та мешканцями. Цей підхід виправдав себе у Польщі. Єдиною санкцією за невиконання заходів, визначених у громадянському бюджеті, яку мають у своєму розпорядженні мешканці, є неголосування за дану владу на виборах до органів самоврядування або організація

референдуму щодо її імпічменту. Досі у Польщі не було випадку невиконання громадянського бюджету.

Виклики для місцевих органів влади

Представляючи досвід польських самоврядувань бенефіцієнтам програми, представлено також ряд викликів, що стоять перед місцевим самоврядуванням. Велика самозабезпеченість місцевої влади та можливість реалізувати власних політик в області місцевих завдань пов'язана з великою відповідальністю за представлений вище обсяг завдань. Одним з головних викликів, що особливо важливі для бенефіцієнтів, є постійна суперечка між державною владою Польщі і її самоврядуванням. В ЄС домінуючим принципом є передача рішень щодо регіональних і місцевих громад місцевим органам влади. Компетенція органів місцевого самоврядування неухильно зростає. У той же час в Польщі міністерства мають, в ключових питаннях для місцевого суспільства, занадто сильний вплив на рішення, що застосовуються. Добрим прикладом у цьому відношенні освіта. У 2017 р. плануються фундаментальну зміну в освіті, як початкової та середньої школи. Рішення щодо змін в системі освіти приймаються Міністерством освіти а здійснення цих змін припадне громадам. Також пов'язані з цим фінансові обкладення у великому рівні будуть передані місцевим самоврядуванням. Розблокування спільного підходу до місцевого розвитку є головним викликом для місцевої влади, також в Україні.

Наступним викликом, яке обговорено з учасниками з ставлення центральної влади, не тільки яка зараз володіє, а також попередніх урядів. Центральна влада приймає місцеве самоврядування їх самостійність, найчастіше коли, можуть одночасно перемістити нові обов'язки та фінансові зобов'язання. Нові обов'язки, наприклад у обсязі соціальної допомоги, освіти, інфраструктури, є найчастіше накладені без відповідного фінансування. І тому самоврядування постійно намагаються збільшити свою участь в податкових доходах. Недостатнє фінансування власних завдань, перерахованих вище, викликає цілий ряд негативних явищ з яких найбільш важливим є зростаюча заборгованість місцевих органів влади, нестабільність планування і необхідність працювати в умовах постійного дефіциту, що в свою чергу перешкоджає

розвитку нових рішень, спрямованих на місцевий розвиток. Зростання заборгованості перешкоджає раціональному здобуванню фондів ЄС, вимагаючих власного вкладу. Польські органи місцевого самоврядування з одного боку відповідають стандартам, викладеним в Європейській хартії місцевого самоврядування у сфері компетенції, з другого боку у сфері фінансування, важко важко визнати, що вони мають достатній дохід, щодо поставлених їм завдань.

Польські органи місцевого самоврядування, безсумнівно, в меншій мірі, ніж самоврядування в Україні стикаються з дилемою: якою мірою повинні бути постачальником державних послуг в сфері охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення, комунального господарства і транспорту, а також, в якому повинні нести відповідальність за всі аспекти місцевого розвитку. Польський досвід у вирішенні цієї дилеми є особливо важливим. Місцеві органи влади в Польщі, піднімаючи розвиткові дії, стикаються з безгосподарністю, часто сформульованими інститутами правосуддя. Ці установи не беруть до уваги стратегічного значення дії, тобто: брати на себе витрати на інфраструктуру або підтримки підприємництва, і не беруть до уваги права ризику, з якими бізнес-рішення завжди пов'язані між собою. Такі дії викликають стурбованість місцевої влади до прийняття: роблячи спільні починання з підприємцями, в рамках державно-приватного партнерства, відповідно до закону і які можуть істотно вплинути на місцевий розвиток, але ризикований втручання прокуратури.

Контроль місцевої влади

Велике зацікавлення бенефіцієнтів з Одеси викликали питання контролю діяльності місцевих органів влади. Переговори зосереджені на контрольній діяльності Регіональної бухгалтерської палати. Закон про місцеве самоврядування, введений на початку польської трансформації, в 1990 році міститься ідею нагляду муніципалітетів Регіональної бухгалтерської палати, але спочатку єдиний нагляд за діяльністю муніципалітетів, проводив воєводський відділ державної адміністрації – Воєвода. Нагляд воєводи постійно справований на основі критерій сумісності дій виконавчого органу влади і представляючи із законом. Воєвода перевіряє, чи видані місцевими радами (місцевими парламентами) положення були прийняті відповідно до діючих правил,

а також чи вони містять у собі легітимність. У 1992 році був введений закон про Регіональній розрахунковій палаті.

Регіональні розрахункові палати були створені, як органи нагляду і контролю органів місцевого самоврядування в сфері фінансів та державних закупівель, а також ведучих інформаційну діяльність з питань бюджету. Вони не є частиною організаційної системи місцевого самоврядування, але спеціально створеною державною установою, яка здійснює зовнішню контроль по відношенню до органів і органів місцевого самоврядування. Палати є державними бюджетними одиницями. Починаючи з 1997 року, конституційні основи їх діяльності регулюються статтею 171 Польської конституції, яка передбачає, крім усього іншого, що розрахункові палати є органами нагляду за діяльністю місцевих органів влади у фінансових питаннях. Зроблені за ці роки, зміни нормативних актів, що стосуються їх роботи, не вносять суттєвих змін в їх формі. Майже 25-річний період робіт Регіональних розрахункових палат підтвердив прийняту систему нагляду та контролю за фінансовою діяльністю органів місцевого самоврядування за допомогою спеціалізованого апарату у вигляді регіональних розрахункових палат. Концепція палат походить від французького досвіду, але з урахуванням ситуації в Польщі. З моменту свого створення палати були і є партнером місцевих органів влади.

Незалежно від функції Регіональної розрахункової палати воєвода здійснює свої контрольні функції, в першу чергу у виконанні органами місцевого самоврядування завдань державного управління, здійснюваних муніципалітетами або повітів на підставі законів або угод з органами урядової адміністрації. Контроль має на меті визначення фактів в діяльності органів підданих ревізії, чесно її підтвердити документами та оцінити діяльність, здійснюваної з точки зору законності і ретельністю зроблених дій органів місцевого самоврядування, спрямованих на здійснення поставлених завдань.

Відповідно до Європейської хартії місцевого самоврядування, місцеве самоврядування повинно бути захищене в судовому порядку. Ряд питань бенефіціарів програми зосереджений на питаннях, пов'язаних із захистом за допомогою судової діяльності муніципалітету. Якщо влада польського муніципалітету не згодна з рішенням палати або рішенням воєводи то можна її оскаржити в адміністративному суді. Закон про розгляд перед адміністративним судом дає можливість оскарження тільки таких рішень

органів контролю, щодо скасування місцевого закону або видання замінного акту, наприклад коли Регіональна розрахункова палата видає альтернативний бюджет або коли воєвода видає місцевий план заміни з питань розвитку земельних ресурсів. Незалежно від цих контролюючих органів, діяльність муніципалітетів контролюється державою, наприклад, Вищої контрольною палатою, Податковими інституціями, Інституціями податкового контролю та Інститутом соціального страхування.

Учасники навчального візиту дійшли до висновку, що польська система взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськими організаціями, в таких місцях, як в Україні, дійсно працює і приносить хороші результати. Тому, на думку учасників, слід прагнути змінити менталітет чиновників в Україні, а й суспільство, що варто приймати рішення, щодо широких змін у системі, і що пересічний громадянин може також змінити суспільство.

Ось деякі думки, які розділили учасників під час підсумків візиту:

Я зрозумів, що зміни потрібно починати з себе і прагнути до системних змін в Україні. Я зрозумів також, що позитивні ефекти беруться з грошей в гмінному бюджеті, які впливають із податків. На жаль, в Україні, платять податки "не в моді", а слід платити податки, щоб були ефекти.

Мені все сподобалося – починаючи з організації візиту та побуту – закінчивши відвідуванням муніципалітету. Мені дуже сподобався підхід чиновників до роботи, їх прихильність, інтерес до їхньої роботи, і навіть пристрась, з якою вони розповідають про свою роботу.

Новий досвід, нові знання, новий підхід, перспектива - це дозволяє ставити перед собою нові цілі. Я хочу перенесити накопичений досвід на власні землі, у мене є багато нових ідей, які ми будемо робити.

Після кожної зустрічі учасники обмінялися контактами з новими людьми, щоб забезпечити можливу співпрацю в майбутньому. Візит проходив у спокійній і дружній атмосфері, що дозволяла конструктивним обміном досвіду.

6.4. Встановлення відносин, інтеграція - основи співпраці одеських НУО та місцевого самоврядування

Представники організацій, що входять в коаліцію, підкреслили, що, завдяки пректові, організації підійшли до міста, який вони вважають ключовим фактором у розвитку реального діалогу між місцевими органами влади і незалежним третім сектором. Раніше жодна з організацій навіть не хотіла чути про розмови з містом. Завдяки тому, що польська сторона взяла на себе роль посередника в цих контактах, представники одеських організацій побачили, що, можна поговорити і прийти до загального розуміння, що невеликими кроками можуть привести до реального діалогу.

Ми розуміємо, що це початок довгого шляху. Встановлення відносин є введенням активної і пасивної участі в прийнятті рішень на місцевому рівні. На основі досвіду польських громадських організацій, неурядові організації, в Одесі будуть поступово втручатися в поточні справи, щоб представити свої власні пропозиції в політиці місцевої влади та й більш систематичного висловлювання своїх думок про діяльність місцевих органів влади в межах встановлених в плані дій сформованої коаліції.

Підтримка стандартів консультацій

Підтримка встановлених відносин вимагає стандартів консультацій. В ході проекту бенефіціари в Одеській області мали можливість вивчити принципи консультацій, розроблених Інститутом досліджень з питань демократії та приватного підприємництва. Соціальні консультації це процес творення законів його майбутніх користувачів і бенефіціарів, а також практичний розгляд їхніх поглядів при творенні правових актів. Правильно проведені громадські консультації та Правильно

проаналізовані результати є гарантою, щоб створити хороші та необхідні регулювання. Нижче наведено набір цінностей і принципів, які повинні застосовуватися в ході здійснення процесів консультацій.

1. **Діючи для добра всіх (на безоплатній основі)** - Кожна консультація повинна здійснюватися в інтересах і для добра суспільства (місцевих громад). Консультації повинні характеризуватися бажанням дізнатися думки консультованої спільноти, а не накладених рішень. Всі консультаційні заходи повинні проводитися в інтересах суспільства, не віддаючи перевагу будь-якої соціальної групи.
2. **Незалежність** - всі особи, які беруть участь в проведенні публічних консультацій та змін в правилах повинні бути повністю незалежні щодо осіб і організацій, що беруть участь в процесі консультацій. Вони не повинні також робити будь-яких зобов'язань перед цими установами і особами, які можуть обмежити їхню незалежність.
3. **Чесність** - всі особи, які беруть участь в проведенні публічних консультацій та змін в правилах повинні розкрити всі ситуації, в яких їх приватні інтереси можуть суперечити суспільним інтересам, не беручи участі в діях, а також приймати рішення.
4. **Відповідальність** – за проведення консультації відповідає заявник правила. Необхідно чітко окреслити і визначити координатора консультацій, тобто людину, якій слід направити свої зауваження і висновки.
5. **Планування** - графік консультацій повинен бути узгоджений з графіком законодавчого органу. Слід вказати предмет, масштаб і розрахунковий час для виконання.
6. **Основи консультації** - консультації повинні бути предметом початкових припущень і пропозицій щодо нових правил на першому етапі планування, до

появи готових законодавчих рішень. На більш пізньому етапі, дуже важко змінити основну форму законодавства.

7. **Прозорість та можливості для зміни** - Повинно бути чітко і прозоро визначити, чому і що є основою консультацій і який діапазон можливих змін в пропонованому регулюванні.
8. **Відкритість і доступність інформації** - графік консультацій повинен бути опублікований і поширений, щоб він був доступним для всіх соціальних партнерів та місцевих громад. Вся доступна інформація по проблемі предмета консультацій повинна бути доведена до відомих всіх зацікавлених сторін, в тому числі соціальних партнерів та місцевих громад.
9. **Часові рамки** - вказати розумні часові рамки для проведення консультацій, таким чином, щоб кожна група мала можливість прийняти в них участь і висловлювати свою думку. Дата і час проведення консультацій і представлення їх результатів повинні бути чітко визначені в консультації документів і довели до відома громадськості.
10. **Багатоетапність** - консультації повинні проводитися як на багатьох етапах законодавчої роботи.
11. **Широка доступність** – слід включити в процес консультацій максимально можливе число соціальних партнерів та місцевих громад. Однак слід зазначити, що в разі консультацій, спрямованих на більш вузьку аудиторію важливо вибрати правильну цільову групу.
12. **Різноманітність форм консультацій** - консультації повинні проводитися у формі і обсязі надання необмеженого доступу до всіх зацікавлених сторін, соціальними партнерами та місцевими громадами.

13. **Рівність** - кожна людина повинна мати рівний доступ до проведення консультацій та консультацій з документами.
14. **Прозорість** - як сам консультаційний документ (мова) і очікуваний хід консультацій повинні бути ясними і зрозумілими для всіх груп, які беруть участь в консультаціях.
15. **Об'єктивізм** - всі рішення, що стосуються всього процесу консультацій (наприклад, відбір консультаційних груп, вибір законодавчих рішень) повинні прийматися тільки на основі мериторичних критерій.
16. **Зворотний зв'язок** - слід забезпечити повний доступ до результатів консультацій та розроблених доповідей.
17. **Ефективність** - всі консультативні заходи, спрямовані на зміну або встановлення правил, слід проводити з особливою ретельністю, так щоб це питання було регульоване таким чином, що забезпечує мінімально можливі фінансові та адміністративні витрати, а також нульові або мінімальні соціальні витрати, гарантуючи при цьому реалізацію цілей і високу якість регулювання.
18. **Моніторинг та оцінка** - кожен консультацій процес повинен контролюватися і оцінюватися з точки зору досягнення цілей і належного проведення процесу.

Дуже часто, громадські організації, а також організації, що представляють інтереси підприємців, зокрема, включають в себе в процесі консультацій, тільки тоді, коли деякі компоненти становлять загрозу для існуючих підприємств (наприклад. Місце розташування супермаркету, дорожнє будівництво, переміщення ринків і т.д.). Такий підхід рідко приносить результати, тому що важко побудувати хороші відносини з владою. Побудова відносин можливо тільки при наявності систематичних думок за рішенням влади і представленням своїх пропозиції для вирішення місцевих проблем. Такий підхід дозволяє отримати повноваження організацій і викликає, що їх голос стає чутним щоразу, коли вони потребують екстреної допомоги втручання.

6.5. Поширення соціального діалогу і необхідність більш тісної співпраці місцевих органів влади з громадськими організаціями.

В останніх роках соціальний діалог в Одесі, задовільно не функціонував. Голос НУО не було взято до уваги при прийнятті важливих для міста і його жителів рішень. Неурядові організації та місцеві органи влади, в принципі, перестали спілкуватися і кожна сторона звинувачує іншу в такому положенні справ.

Відсутність реального соціального діалогу та зміни політичної та економічної ситуації в Україні і в місті Одесі має великий вплив на відсутність стабільності діяльності, здійснюваної НУО. Неурядові організації, що працюють в місті Одесі планують свою діяльність на основі поточних потреб. Частина організації працює на щорічній або піврічних планах дій, але це важко в умовах постійних змін у зовнішньому середовищі, з залученням, зокрема, про зміни в бюджетних і законодавчих змін, внесених на місцевому і національному рівні. Тим більше, що ці зміни не будуть обговорені з неурядовими організаціями і вони не можуть вчасно реагувати на наміри запровадження додаткових намірів. І тому дуже важливо, в контексті проекту і підтримки НУО в Одесі, було оновлення і запуск нового суспільного діалогу, в якому організації будуть мати підтримку державного управління і в той же час надавати консультацій владі Одеси.

Всі неурядові організації, які беруть участь в проекті, з самого початку відчували велику необхідності, щоб оприлюднити суть соціального діалогу і потреби співпраці з НУО. Деякі з організацій, що беруть участь в проекті, протягом багатьох років, піднімали дії, щоб почати суспільний діалог, але не завжди були очікувані результати, наприклад групи, які сформував уряд, серед іншого, Рада з питань підприємництва, було дано вказівку щодо дій, які вони можуть прийняти і яку інформацію вони можуть поширювати. Заперечення такої цензури привело до покинуття співпраці НУО. В даний час НУО намагаються встановити публічний діалог, заснований на проекті «Добре керування в Одесі. Побудова співпраці НУО з адміністрацією міста».

Величезну роль в ході будівництва соціального діалогу відіграє Рада підприємців міста Одеси. Асоціація, як офіційний партнер проекту «Добре керування в Одесі. Побудова співпраці НУО з міською владою», почав офіційний процес створення коаліції співпраці НУО з владою міста Одеси. Це був перший крок, щоб створити платформу для діалогу з громадськістю. Завдяки цьому розпочато будівництва співпраці між НУО, які разом почали використовувати загальний потенціал, щоб почати дискусію про необхідність співпраці і соціального діалогу. Стрічки, які використовуються в поширенні інформації про необхідність розпочати соціальний діалог:

а) Прямі контакти (зустрічі, конференції і т.д.)

В рамках прямих контактів учасники коаліції повідомили бенефіціарів і співробітників про початок діяльності і планованих спільних дій. Учасники коаліції часто організують різні види громадських заходів, таких як прес-конференції та тематичні конференції і стараються використовувати ці події, щоб оприлюднити суть необхідності соціального діалогу.

Заключна конференція проекту, що була організована 17 листопада 2016 р. в Одесі за участю понад 70 осіб, в тому числі журналістів, також сприяла потребам гласності покращенню соціального діалогу в Одесі і співробітництва між місцевими органами влади та неурядовими організаціями.

б) Офіційні листи

Після того, як відбулася розробка офіційних документів і пропозицій про співпрацю з владою міста Одеси, коаліція подала офіційний лист, що інформує про укладене меморандум, члени коаліції, розроблені пропозиції нормативних актів і регламентацію, а також очікування коаліції щодо співпраці з чиновниками. Подібний лист буде пересланий представником державної влади, а також Верховній Раді України, щоб повідомити про ініціативу, разом з проханням про підтримку діяльності коаліції.

в) Засоби масової інформації, веб-сайти

Організації, що входять в коаліцію мають дуже хороші відносини з приватним ЗМІ. В ході проекту було багато телевізійних відносин та інформації на сайтах про поточні та

заплановані заходи, і особливо про необхідність співпраці коаліції НУО з міською владою:

- i. – відео репортаж з заключної конференції проекту.

<https://www.youtube.com/watch?v=nuDH-7zf-cw>

8.09.2016 - Відеорепортаж з практичних семінарів, проведених польськими експертами в Одесі для представників державних органів і неурядових організацій.

<https://www.youtube.com/watch?v=G8ZyHja5wYI>

8.09.2016 - інтерв'ю з Інною Кравчук, керівником Ради підприємців міста Одеси, партнера проекту і Олександром Вавдеюк, представника Фонду міжнародної солідарності солідарності, представляючи мети проекту, його цілі та дії.

<http://www.1tv.od.ua/releases/9616>

30.06.2016 – TV ЖУРНАЛІСТ, інтерв'ю з Інною Кравчук, керівником Ради підприємців міста Одеси, Анною Щесняк, Директором з питань стратегії та програм в Фонді «Інститут приватного підприємництва і демократії" і Грегорієм Тересінським, представником Польсько-української господарчої палати по реалізації проекту, проведених семінарів та запланованих заходів.

<http://reporter.od.ua/forum-horoshee-samoupravlenie-v-studii-inna-kravchuk-gzhegozh-tereshinskiy-i-anna-shheshnyak/>

28.06.2016 - Відеорепортаж з практичних семінарів, проведених польськими експертами в Одесі для представників державних органів і неурядових організацій.

<https://www.youtube.com/watch?v=jiGvHppu5A4>

19.06.2016 – 1 TV, інтерв'ю з Інною Кравчук, Керівником Ради підприємців міста Одеси, партнера проекту про необхідність соціального діалогу.

<http://www.1tv.od.ua/releases/9856>

Сайт міста Одеси. На сайті представлена інформація про діяльність проекту м.ін. про переговори між представниками коаліції та міської влади в побудові соціального діалогу (Інна Кравчик, Керівник Ради підприємців міста Одеси; Пауліна Беднарж Директор проектів і комунікацій у Фонді „Інститут приватного підприємництва

і демократії” Олександр Жильцов представник Департаменту внутрішньої політики м.Одеса).

<http://omr.gov.ua/ru/news/89279/>

d) Соціальні мережі

Члени коаліції і учасники проектної діяльності проінформували (учасники семінарів, партнерських зустрічей і навчальної поїздки) про всі події проекту як в своїх особистих профілях на Facebook, а також в профілях своїх організацій. Інформація про проект, необхідність діалогу, розроблені результати і заходи можуть бути прочитані, на офіційних профілях:

1. Люстраційний Комітет - <https://www.facebook.com/pages/Люстрационная-комиссия-Одесской-области/>
2. Рада підприємців в Одесі - <https://www.facebook.com/Совет-предпринимателей-Одессы-242315849274369>
3. Громадська рада - <https://www.facebook.com/groups/gromradadfs/>
4. Центр захисту одеситів - <https://www.facebook.com/center7091010/?fref=t>
5. Департамент внутрішньої політики міста Одеси
<https://www.facebook.com/dep.vnutr.pol/?pnref=story>

Ми вважаємо, що дії, ініційовані організаціями, які беруть участь в проекті, будуть продовжені і поширені в набагато більшому ступені, ніж раніше і що це принесе бажаний результат у вигляді конструктивного і довгострокового співробітництва муніципальних властей з неурядовим сектором для блага суспільства.

6.6. Розробка пропозицій сфер співпраці місцевого самоврядування з НУО.

В рамках цього діалогу громадськості, члени коаліції вибрали деякі області, які особливо важливі для розвитку співпраці з місцевими органами влади і ті, які істотно впливають на якість функціонування одеських НУО та функціонування громадянського суспільства. До сфер співпраці місцевого самоврядування з НУО належать:

- 1) Відновлення і професіоналізація дії Інформаційного пункту для жителів Одеси.

- 2) Розробка і проведення кампанії по боротьбі з корупцією, а також розробка кодексу етики для Уряду міста Одеси.
- 3) Підготовлення детальної Програми співпраці влади міста Одеси з НУО. Розвиток додаткових можливостей реалізації публічних завдань, на основі процедур польської парцитарного бюджету.

6.6.1 Відновлення і професіоналізація дії Інформаційного пункту для жителів Одеси.

Інформаційний пункт являє собою телефон, (сигналізацію та інформацію), яка протягом багатьох років була у веденні державного управління, але його діяльність закрито. У той час як жителі Одеси зшукали інформацію про заходи та дії в місті, запуск нової інформаційної лінії взяв на себе неурядова організація "Центр захисту одеситів". В рамках своєї основної діяльності провела інформаційну лінію присвячену жителям Одеси. У своїй діяльності організація базується в основному на коштах, що випливають із зовнішніх грантів, членських внесків і т.д., і протягом деякого часу не було ресурсів для підтримки гарячої лінії та персоналу. З огляду на важливість і значущість гарячої лінії в місті – у день телефонує десятки людей, з інформацією про порушення або про конкретних речей - необхідно відновити повноцінне функціонування гарячої лінії Інформаційного пункту, який буде ведений державним управлінням. Зміна форми проведення такого пункту – із приватної до громадської- також матиме важливі наслідки для швидкості вирішення важливих питань - наприклад, повідомлення про ремонт суспільної власності, повідомлення про порушення в обміні державної власності і т.д .

П/П	Назва дії	Відповідальна особа/інституція	Розклад
1	Призначення ресурсів на функціонування Інформаційного Пункту і Інфолінії	Міська Рада	Листопад 2016

2	Створення процедур та принципів функціонування Пункту	Міська Рада Центр Захисту Одеськітв	Листопад2016/ грудень 2016
3	Перекваліфікація працівників у сфері характеру та вимогань праці, процедур та принципів функціонування	Міська Рада Центр Захисту Одеськітв	Листопад 2016/грудень 2016
4	Відкриття Пункту разом з Інфолінією	Міська Рада	Січень 2017
5	Поточний котроль якості діяльності Пункту – запис розмов, перегляд документації, розмови з працівниками	Міська Влада Центр Захисту Одеськітв	Щомісячно, починаючи від січня 2017

6.6.2 Запроєктування та організація кампанії протидії корупції і розробка морального кодексу ддя Уряду міста Одеси

Особливо важливою дією, як виявилось в тракті проведеної роботи, як для представників НУО, так і для представників міської влади, є проведення кампанії протидії корупції. Ціллю кампанії мало б бути усвідомлення, яким руйнівним як для суспільства, так і для економіки, є це явище та усунення цього явища серед чиновників шляхом запровадження внутрішніх процедур та етичного кодексу.

П/П	Назва дії	Відповідальна особа/інституція	Розклад
1	Напрацювання позицій інформаційної кампанії про рівень та вплив явища корупції	Міська Рада Члени коаліції Інші НУО	Листопад/грудень 2016
2	Створення інформації в пресі, аудіо та відео матеріалів	Інститут Політичної Інформації	Січень 2017
3	Представлення списку осіб, яких звинувачують у корупції або які мають рішення суду	Люстраційна Комісія Одеської області	Січень 2017
4	Проведення внутрішнього контролю щодо прийняття на роботу осіб, яких звинувачують у корупції або які мають рішення суду	Міська Рада	Лютий/березень 2017
5	Розробка етичного кодексу Одеси	Міська Рада Члени Коаліції Інші НУО	Січень 2017
6	Громадські консультації і розробка остаточної версії кодексу	Міська Рада Члени коаліції Інші НУО	Лютий/березень 2017

7	Ухвалення Кодексу Міською Радою	Міська Рада	
8	Донесення етичного кодексу до публічності Одеси	Міська Рада Члени коаліції Інші НУО	Квітень 2017

6.6.3. Підготування детальної програми співпраці міської влади Одеси з неурядовими організаціями і розробка нових публічних завдань орпераючись на процедуру польського бюджету.

Члени коаліції, бажаючи скористатися, як найбільшою мірою, досвідом польських партнерів, розробили, за допомогою радників, проект програми співпраці Одеси з локальним НУО. Дана програма була представлена репрезентантам міської влади, які позитивно поставилася до пропозиції включити її у діяльність міста в рамках співпраці з неурядовими організаціями. Проект Програми буде представлений всім НУО, що діють у міста, з метою проведення громадських консультацій, а потім буде переданий на голосування Міської Ради.

П/П	Назва дії	Відповідальна особа/інституція	Розклад
1	Розроблення проекту Програми співпраці міста Одеса з неурядовими організаціями	Міська Рада Члени Коаліції	Жовтень/Листопад 2016
2	Розроблення додаткових можливостей реалізації публічних завдань, опираючись на процедурах польського Партиципаторного Бюджету (у	Міська Рада Члени Коаліції	Жовтень/Листопад 2016

	формі положень)		
3	Обговорення Програму та положень	Міська Рада Члени Коаліції Інші НУО	Грудень 2016
4	Розробка остаточної версії Програми та положень	Міська Рада Члени Коаліції	Грудень 2016
5	Передача Програми та положень на голосування Міської Ради	Міська Рада	Грудень 2016
6	Реалізація Програми Співпраці	Міська Рада	Січень-Грудень 2017
7	Розповсюдження положень про співпрацю	Міська Рада	Січень 2017
8	Робота над новою програмою на 2018 рік	Міська Рада Члени Коаліції Інші НУО	Вересень-Жовтень 2017

ПРОГРАМА СПІВРОБІТНИЦТВА

Річна програма співробітництва міської влади Одеси на 2017 рік з неурядовими організаціями міста

Розділ 1

Загальні положення

§ 1.

1. Програма співробітництва визначає форми, принципи, рамки співробітництва з організаціями, а також пріоритети публічних завдань, реалізація яких буде пов'язана з розподілом фінансової допомоги на публічну діяльність.

2. Кожного разу, коли у даній „Програмі” йдеться про:

- 1) **Програму** – це означає Програму співробітництва міста Одеси з неурядовими організаціями та суб'єктами, що ведуть суспільно-корисну діяльність, на 2017 рік;
- 2) **Устав** – це означає Устав міста Одеси;
- 3) **Організації** – це громадські організації міста, які ведуть суспільно-корисну діяльність на території м.Одеси;
- 4) **Конкурс** – це означає відкритий конкурс пропозицій для громадських об'єднань.

Розділ 2

Цілі співробітництва

§ 2.

1. Основна ціль:

Побудова і зміцнення партнерства між міською адміністрацією та неурядовими організаціями.

2. Конкретні цілі:

- 1) популяризація громадянського суспільства через підтримання активності мешканців міста Одеси,
- 2) популяризація діяльності неурядових організацій,
- 3) покращення якості життя мешканців шляхом більш повного задоволення соціальних потреб,
- 4) ознайомлення і діагностика середовища організацій, що ведуть діяльність на території міста Одеси,

- 5) відкритість на інноваційність та конкурентоспроможність шляхом надання неурядовим організаціям можливості звертатися з пропозицією реалізації конкретних публічних завдань,
- 6) підтримка та доручення організаціям публічних завдань,
- 7) раціональне використання публічних фінансових коштів,
- 8) забезпечення місцевій громаді прийняття спільних рішень про напрямки розвитку міста у сфері реалізації публічних завдань.

Розділ 3 Принципи співробітництва

§ 3.

Співробітництво міської адміністрації м.Одеси з неурядовими організаціями та суб'єктами, що ведуть суспільно-корисну діяльність, ґрунтується на принципах:

- 1) **субсидіарності і суверенності сторін** – поважаючи свою автономію, міська адміністрація Одеси і неурядові організації не обтяжують один одного завданнями, мають спроможність бути суб'єктами права, муніципалітет надає неурядовим організаціям допомогу у необхідному обсязі, який зумовлено потребами муніципальної громади та діяльності організацій;
- 2) **партнерства** – співробітництво рівноправних між собою суб'єктів у вирішенні спільно визначених проблем і досягненні спільно поставлених цілей;
- 3) **ефективності** – спільне прагнення до досягнення максимально найкращих ефектів реалізації публічних завдань;
- 4) **чесної конкуренції** – рівне трактування усіх суб'єктів у рамках виконуваних заходів;
- 5) **відкритості** – процедури провадження при реалізації публічних завдань неурядовими організаціями, спосіб доручення та виконання завдання є відкритими;
- 6) **публічності** – відкрите інформування громадськості міста щодо результатів партнерства та звіт обох сторін відносно якості виконаних завдань.

Розділ 4 Предмет співробітництва

§ 4.

1. Предметом співробітництва міської адміністрації м.Одеси з організаціями є:

- 1) організація взаємовідносин згідно Уставу міста;
- 2) суспільно-корисні завдання;
- 3) завдання, що впливають зі стратегії розвитку міста;
- 4) спільне визначення важливих для мешканців потреб і створення системних рішень для їх вирішення;

- 5) обговорення з неурядовими організаціями проектів рішень міської ради які відносяться до статутної діяльності цих організацій.
2. Пріоритети і завдання, що реалізуються у формі фінансового та позафінансового співробітництва у конкретних сферах вказані у § 6 Програми.

Розділ 5 Форми співробітництва

§ 5.

1. Співробітництво міської адміністрації м.Одеси фінансового характеру може проходити, зокрема, у таких формах:

- 1) дофінансування у реалізації публічного завдання, шляхом дотаційного фінансування на конкурсній основі;
- 2) ресурсна підтримка такого публічного завдання разом з виділенням дотації;
- 3) укладення партнерських договорів у реалізації Стратегії міста та ведення політики розвитку.

2. Основною процедурою передачі фінансових коштів неурядовим організаціям є відкритий конкурс пропозицій.

3. Позафінансове співробітництво міської адміністрації м.Одеси з неурядовими організаціями, зокрема, може полягати в:

- 1) інформаційних заходах, які реалізуються шляхом:
 - а) публікації на інтернет-сторінках міської адміністрації важливої інформації як щодо заходів, які реалізовує місто, так і щодо заходів, які проводять неурядові організації;
 - б) передачі через неурядові організації інформації про передбачені або здійснювані завдання публічної сфери;
 - в) створення спільних груп дорадчого і консультативного характеру;
 - г) організації інформаційних зустрічей, що трактуються як форми обміну інформацією на тему здійснюваних заходів, можливості обміну досвідом та спостереженнями, налагодження співпраці і координації здійснюваних заходів;
 - д) розміщення неурядовими організаціями, що отримують дотації на реалізацію публічних завдань, у всіх рекламно-інформаційних матеріалах запису про фінансування чи дофінансування завдань міською адміністрацією;
- 2) організаційних заходах, які реалізуються шляхом:
 - а) ведення й оновлення бази даних неурядових організацій, публікація і промоція їх на сайті міської ради міста;
 - б) ініціювання реалізації публічних завдань з громадськими організаціями;
 - в) надання міською адміністрацією м.Одеси патронату, оцінок, рекомендацій і т. п.;
 - г) укладення договорів про реалізацію місцевої ініціативи;
 - д) в міру можливостей задоволення потреб неурядових організацій у приміщеннях, у тому числі також у сфері організації тренінгів, конференцій, зустрічей та інших ініціатив на безкоштовній основі;

- е) різноманітної допомоги у реалізації завдань або акцій, які доручено і які здійснюються організаціями, зокрема, шляхом: тимчасового надання приміщень, території, апаратури й обладнання, що належить міській адміністрації міста, та використання сил і ресурсів підрозділів, що підпорядковуються міському голові;
- 3) навчальних заходах, які реалізуються шляхом:
- а) запуску або співорганізації тренінгів, скерованих на підвищення якості роботи неурядових організацій у сфері публічних завдань чи підвищення якості роботи органів міського самоврядування;
 - б) залучення неурядових організацій до обміну досвідом та презентації досягнень.

Розділ 6

Пріоритети у реалізації публічних завдань

§ 6.

1. Міська адміністрація м.Одеси співпрацює з неурядовими організаціями у сфері виконання публічних завдань.
2. На 2017 рік як пріоритетні були визначені такі завдання:
 - 1) Поширення фізичної культури серед дітей, молоді і дорослих осіб.
 - 2) Поширення активної участі у різних спортивних дисциплінах міста шляхом участі у спортивних змаганнях молоді і дорослих осіб.
 - 3) Ведення діяльності і забезпечення місць в навчально-виховних закладах денної підтримки.
 - 4) Ведення діяльності на користь неповносправних осіб та їхніх сімей.
 - 5) Підтримка ініціатив і творчих заходів у сфері реалізації художніх і культурних заходів.
 - 6) Підтримка діяльності у сфері збереження і поширення патріотичних і національних традицій і місцевої ідентичності мешканців.
 - 7) Ведення діяльності на користь популяризації здорового способу життя і покращення якості життя літніх людей.
 - 8) Підтримка діяльності соціальних клубів для дітей і молоді у профілактично-опікунській сфері.
 - 9) Організація стаціонарних навчально-відпочинкових таборів і навчально-відпочинкових поїздок для дітей і молоді під час канікул.
 - 10) Організація спортивних занять для дітей і молоді з наступних дисциплін: футбол, дзюдо, плавання, бойові мистецтва, настільний теніс, регбі, волейбол, бадмінтон, баскетбол, рятування на воді із застосуванням профілактичної програми.
 - 11) Підтримка діяльності, що слугує профілактиці і протидії наркоманії.
 - 12) Підтримка соціальних клубів, що здійснюють завдання, спрямовані на протидію наркоманії.
 - 13) Організація спортивних занять для дітей і молоді у рамках програми протидії наркоманії.
 - 14) Підтримка заходів у сфері охорони і популяризації здоров'я, що стосуються протидії алкоголізму і насиллю у сім'ї.

15) Організаційний розвиток громадських організацій міста.

Розділ 7
Фінансування Програми

§ 7.

1. Програма буде фінансуватися з власних коштів міської адміністрації.
2. На реалізацію програми у частині, що стосується доручення реалізації публічних завдань, заплановано суму з міського бюджету складає.....
3. Основною процедурою передачі фінансових коштів неурядовим організаціям є конкурс. У рамках міського бюджету створюється резерв для завдань, що здійснюються в рамках інших процедур, відмінних від відкритого конкурсу пропозицій.
4. Конкурси на реалізацію публічних завдань будуть оголошуватися не раніше, ніж після подачі раді проекту бюджету на 2017 р.
5. Передача коштів відбудеться після укладення договору на реалізацію публічного завдання.

Розділ 8
Строк і спосіб реалізації Програми

§ 8.

1. Програма співробітництва міста Одеси з неурядовими організаціями та суб'єктами, що ведуть суспільно-корисну діяльність, на 2017 рік діє від 01.01.2017 р. до 31.12.2017 р.
2. Суб'єктами, які реалізують Програму, є: Міська рада м.Одеси, міський голова міста Одеси, Уповноважена особа міського голови з питань співпраці з неурядовими організаціями, неурядові організації, що діють на користь міста.

Розділ 9
Спосіб і оцінка реалізації Програми

§ 9.

1. Відповідний відділ Міської адміністрації веде безпосереднє співробітництво з неурядовими організаціями, яке, зокрема, полягає у:
 - 1) налагодженні і веденні поточного співробітництва з неурядовими організаціями, що ведуть суспільно-корисну діяльність на підставі статуту;
 - 2) участі своїх представників у зустрічах і тренінгах адміністрації, що стосуються співробітництва з організаціями;
 - 3) координації справ у сфері співробітництва з неурядовими організаціями;

- 4) підготовці звіту по реалізації програми за 2017 рік;
 - 5) координації питань, пов'язаних з підготовкою конкурсів;
 - 6) підготовці звіту за 2017 р. по діяльності у рамках позафінансової співпраці.
2. Мірилами оцінки реалізації Програми за даний рік будуть дані, які зокрема стосуватимуться:
- 1) кількості пропозицій і заявок, які надійшли від організацій;
 - 2) кількості договорів, укладених з організаціями на реалізацію публічних завдань;
 - 3) розміру фінансових коштів, призначених з міського бюджету Одеси на реалізацію організаціями публічних завдань;
 - 4) кількості осіб, які були адресатами і вигодонабувачами публічних заходів, які здійснювалися організаціями;
 - 5) ступеня відповідності реалізованих організаціями публічних завдань пріоритетам, прийнятим у Програмі;
 - 6) рівня використання коштів, призначених з міського бюджету Одеси на реалізацію організаціями публічних завдань
3. Неурядові організації можуть подавати свої зауваження, побажання і пропозиції, що стосуються реалізації програми, під час зустрічей, організованих з представниками міста, і безпосередньо до відповідного підрозділу міської адміністрації з питань неурядових організацій. Отримані таким чином дані будуть використовуватися для покращення поточного і майбутнього співробітництва міської адміністрації з неурядовими організаціями.

Розділ 10

Спосіб створення Програми і хід консультацій

§ 10.

1. Роботи щодо підготовки Програми виконує департамент внутрішньої політики Одеської міської ради.
2. Графік робіт щодо підготовки проекту ухвали Річної програми співробітництва міської адміністрації Одеси на 2017 рік з неурядовими організаціями міста був таким:
 - 1) збір пропозицій завдань та заявок, що стосуються річної програми співробітництва;
 - 2) розробка проекту ухвали річної програми співробітництва (до 30 листопада 2016 р.);
 - 3) оприлюднення проекту річної програми співробітництва на інтернет-сторінці міста для проведення консультацій з громадськістю.
 - 4) результати консультацій міський голова представить міській раді як обґрунтування до ухвали щодо схвалення Програми на 2017 рік.
 - 5) подача проекту ухвали щодо річної програми співробітництва на 2017 рік Одеській міській раді (до 15 грудня 2016 р.).
3. Річна програма співробітництва після схвалення Міською радою буде опублікована на інтернет-сторінці міста.

Розділ 11

Режим створення і принципи діяльності конкурсних комісій для оцінки пропозицій у відкритих конкурсах пропозицій

§ 11.

1. Міський голова шляхом указу створює конкурсну комісію для проведення конкурсу і подачі рекомендацій щодо вибору пропозицій, на які пропонується виділення дотацій.

2. В оцінці поданої у конкурсі пропозиції не можуть брати участь особи, пов'язані із суб'єктом, що подає заявку, щодо яких можуть існувати застереження щодо дотримання принципу безсторонності.

3. На першому засіданні конкурсної комісії усі члени підписують зобов'язання, що у випадку виникнення зв'язків, про які йдеться у пар. 2, член конкурсної комісії повідомляє про цей факт і його негайно усувають від оцінки суб'єкта, з яким є зв'язок.

4. Роботою конкурсної комісії керує голова.

5. Комісія засідає на закритих засіданнях, без участі авторів пропозицій. Час і місце засідань комісії визначає голова.

6. Комісія приймає рішення шляхом відкритого голосування, звичайною більшістю голосів, за присутності як мінімум половини повного особового складу. У випадку рівної кількості голосів вирішальним є голос голови.

7. Участь у роботі конкурсної комісії є безплатною.

8. До завдань конкурсної комісії зокрема належить:

а) формальна перевірка проданих заявок,

б) оцінка змісту заявок, що відповідають формальним вимогам,

в) пропозиція розподілу фінансових коштів по конкретних заявках.

9. Конкурсна комісія проводить оцінку за змістом заявки на офіційному бланку міста.

10. У роботі комісії можуть також брати участь з дорадчим голосом особи, що володіють спеціалізованими знаннями у сфері, що охоплює ті публічні завдання, яких стосується конкурс.

11. За результатами роботи конкурсної комісії укладається протокол.

Розділ 12

Заключні положення

§ 12.

1. Програма буде реалізовуватися у 2017 бюджетному році.

2. Звіт по реалізації програми буде оголошено на інтернет-сторінці міської адміністрації впродовж 30 днів, рахуючи від дня його подачі Міській раді.

3. У неврегульованій даною програмою сфері до співробітництва міської адміністрації міста з неурядовими організаціями застосовуються положення закону.

4. Зміни у „Програмі” можна здійснювати шляхом прийняття ухвали Одеської міської ради.

ДОДАТОК №1

План Дій у сфері підвищення компетенцій НУО

ЗМІСТ

Вступ	2
1. Аналіз потенціалу одеських НУО	8
1.1 Сильні та слабка сторони одеських НУО.....	15
1.2 Сфери, що вимагають набуття нових компетенцій або підвищення наявних компетенцій	
2. Досвід НУО у співпраці з міською владою	16
3. Сфери, що вимагають поправи і діяльність, можлива до реалізації	19
3.1 Сфери, що вимагають направи.....	19
3.2 Визначення пріоритетів у сфері, що вимагають направи	21
3.3 Діяльність, що уможлиблює ефективне втручання	23
3.4 Справи, що можна буде виконати під час тривання проекту.....	25

Вступ

„План Дій у справі підвищення компетенцій НУО” є одним з результатів проекту під назвою **“Добре керування в Одесі. Будова співпраці між НУО та адміністрацією міста”**, що реалізується з 01.04.2016 р. по 30.11.2016 р. у партнерстві між Польсько-Українською Господарчою Палатою, Фундацією ‘Інститут Досліджень Демократії та Приватного Підприємства’ та Радою Підприємців Одеси.

Проект становить відповідь на несприятливу ситуацію, в якій знаходяться неурядові організації в Україні в одеській області. Діяльність цих організацій до цього часу тільки в невеликій мірі мала ефективний вплив на будівництво локальної політики через пропозиції позитивних змін місцевої громадськості. Одеські НУО зосереджені у трьох сферах діяльності – боротьба з корупцією, представництво інтересів бізнесу та опіка над особами, що знаходяться у важкій ситуації. З аналізу інформації, отриманої під час фокус-зустрічі і зустрічі з місцевими НУО, без сумніву, на перший план висувається безсилість в ефективності впливання цих організацій на суспільно-політичну систему Одеси. На думку представників місцевих НУО, їх вплив на громадськість не привертає достатньо уваги суспільства і ЗМІ, обернено пропорційно до активності окремих організацій та їх членів.

Антикорупційна діяльність, що проводиться урядом та адміністрацією України, не буде ефективною без активної участі неурядових організацій, які мають можливість моніторингу ситуації на низовому рівні й подолання корупції у місцях її зародження. Тільки через діяльність НУО і активізацію антикорупційних суспільних положень, боротьба з цією патологією дасть позитивні результати. Водночас підтримка для недостатньо розвиненого сектора МСП, що є надзвичайно важливою складовою економічної трансформації в Україні, є необхідним елементом роботи з громадськістю, якої носіями є саме неурядові організації в одеському регіоні. НУО являють собою необхідну складову діяльності, скерованої на бізнес-середовище, що має на меті економічне пожвавлення і оптимальне використання економічного потенціалу регіону. Такі організації не мають достатніх можливостей впливу на рішення, що приймаються місцевою владою, через низькі професійні та етичні стандарти, а також через відсутність

прозорості діяльності та достатніх зв'язків з місцевими ресурсами і потребами. Маючи на увазі досвід Польщі, й, аналізуючи процеси, які формували громадянське суспільство, а також темп системних та суспільних змін після 1989 року, варто підкреслити, що приклад Одеси, а слідом за ним, і цілої України є дуже віддалений від громадської свідомості і рівня активності в про-громадському житті, який існує в Польщі.

Аналізуючи ситуацію Одеської області, у першу чергу помітити можна наступні загальні проблеми:

1. Відсутність поточної інформації та координації співпраці між НУО та владою міста Одеса.
2. Трактування місцевою владою співпраці з неурядовими організаціями як формальності, що виникає з трансформації, але, яка не має жодного значення та впливу.
3. Недосконалість чи відсутність правових норм, які б одночасно регулювали рами співпраці публічного та неурядового сектору.
4. Відсутність вдалих прикладів співпраці, що відображається на відсутності довіри між партнерами співпраці.

Не дивлячись на політичну трансформацію, яка зараз відбувається в Україні, не напрацьовано загальних процедур та механізмів громадських консультацій і діалогу з місцевою владою, які дозволили б українським НУО реально впливати на рішення, що приймаються державними органами та органами місцевого самоврядування. Ситуація у цій сфері, у різних областях України формується по-різному, у залежності від реального бажання влади до діалогу і кількості та рангу організацій, що там функціонують. Під час фокус-зустрічі, що відбулася 2 червня 2016 року, помічено, що ситуацію в Одеській області не можна назвати найкращою. Представники місцевих неурядових організацій скаржилися на небажання з боку місцевої влади брати участь в консультаціях, що стосуються прийняття рішень на локальному рівні. Часто спостерігається явище відсутності відповіді з боку влади на пропозиції та запитання локальних НУО, що направляються електронним шляхом чи кореспонденцією.

У зв'язку з вище зазначеним, підтримка цього діалогу в рамках реалізованого проекту, що має на меті визначення місцевою владою чиновника, який координував би співпрацю з неурядовими організаціями, є необхідним елементом успішної реалізації проекту.

Необхідною є також виразніша наявність неурядових організацій у місцевих медіа. Поточна співпраця поміж ЗМІ і НУО зміцнить сприйняття суспільством інформації, що передається ними, збільшить свідомість локальної громадськості, а також уґрунтує відчуття, що через неурядові організації мешканці Одеси мають шанс впливати на оточуюче їх середовище.

Ціллю проекту є включення локальних неурядових організацій у процес планування та реалізації політики місцевої влади в Одесі. Проект передбачає підвищення стандартів діяльності НУО через підготування їх лідерів і працівників до професійного задіяння в процес створення локальної політики і реалізації публічних завдань. Таким чином, проект полегшить побудову зв'язків з місцевою громадськістю, заохотить громадян до участі в діяльності НУО, демонструючи можливості впровадження позитивних змін на локальному рівні, а тим самим полегшить виживання організації без підтримки благодійних фондів. Професійні кадри НУО почнуть ефективніше включатися у вирішення актуальних проблем регіону, створення активно задіяного суспільства, низову боротьбу з корупцією, підтримку для локального підприємництва, особливо малих та середніх підприємств. Потенціал одеських неурядових організацій поде позитивні сигнали про можливість поширення тематичних сфер в майбутньому і не їх залучення в будову нового соціально-економічного ладу в цьому регіоні. Але сьогодні, вищі зазначені галузі діяльності, з огляду на необхідність термінових змін, є пріоритетними напрямки діяльності місцевих неурядових організацій. Ефективна антикорупційна діяльність та підтримка для малого та середнього бізнесу мають ключовне значення для оздоровлення соціальної та економічної ситуації в регіоні та для його подальшого розвитку.

Поняття можливості спів-рішення про справи спільноти і найближчого оточення тільки від недавно намагається бути визначеним різними групами в Україні. Середовища

університетів, політичні партії, а також громадські рухи, які активізувалися після Майдану, неохоче публічно згадують про потребу створення „низових” громадських рухів, які б переймали ініціативу і були б допущені до спів-рішення над створенням образу на рівні самоврядування, а також ширше – на рівні країни.

Цей розголос особливо видно, коли йдеться про організації, що були створені недавно, в яких ідеологічно-організаційну основу становлять молоді люди.

На прикладі зустрічі з НУО з Одеси можна помітити, що молоде покоління охоче прагне спільного діалогу і не боїться брати участь у створенні місцевого права. З іншої сторони, видно різниці в поколіннях, адже старша частина суспільства, яка консервативно підходить до динамічних суспільно-економічних змін. Обидві групи представляють загалом, різний підхід до ключових справ.

Відсутність віри в можливість змін, яка характеризує старшу частину населення, негативно впливає на ініціативи молодого покоління. Це виникає також часом із фінансової залежності однієї групи від іншої. Більша частина ринку праці в Україні знаходиться в руках групи, що не бажає змін в структурі суспільно-економічно порядку, що існує.

„План Дій у справі підвищення компетенцій НУО” („План Дій”) значною мірою створено, опираючись на інформацію зібрану під час фокус-зустрічі, організованої в Одесі 2 червня 2016 року, за участі представників 19 одеських неурядових організацій. Зустріч відбулася згідно з раніше визначеним сценарієм і була поділена на три сесії.

Сесія I: „Аналіз потенціалу одеських НУО”, у ході якої кожен учасник представив свою організацію, цілі й місію її діяльності, визначив цільову аудиторію, а також поділився думками про сильні та слабкі сторони попередньої діяльності його організації.

Сесія II: „Досвід співпраці НУО з локальною владою” мала на меті ідентифікацію діяльності місцевих НУО у співпраці з місцевою владою, проблем, що виникають під час такої співпраці та можливості їх вирішення.

Сесія III: „Сфери, що вимагають налагодження, і зміни можливі до реалізації” – після короткої презентації під назвою “Можливості і принципи ведення соціального діалогу”, на основі раніше зібраних відповідей учасників та їх відповідей під час третьої сесії, зібрано інформацію на тему найпильніших дій, які місцеві НУО повинні вчинити в першу чергу, аби зміцнити свою роль в соціальному діалозі і співпраці з місцевою владою, громадськістю та ЗМІ.

Приклад програми, реалізованої під назвою „Добре керування в Одесі” є доводом того, що без зовнішньої підтримки і допомоги НУО, тяжко буде дійти до взаємної консолідації цих середовищ.

На основі зустрічей з 2 і 3 червня, під час першого навчального візиту, однією з головних справ, яких торкались НУО була відсутність фінансових ресурсів, які б гарантували їх функціонування, незалежність від політики, реалізованої місцевою владою, від різних лоббі-груп, які часом використовуючи свій фінансовий статус, можуть реалізувати власні інтереси та цілі.

Роллю таких програм, як цей, є посередництво в діалозі між організаціями, створення їх спільної медіа-політики і представлення гарних прикладів моделей розвинутого громадського суспільства.

Окрім того, „План Дій” створювався під час консультацій між представниками Польсько-Української Господарчої Палати, Фундації ‘Інститут Досліджень Демократії та Приватного Підприємництва’ і Ради Підприємців Одеси, які дозволили оцінити результати зустрічі, зібрати додаткові матеріали й інформацію, що стосується сфер, що потребують інтервенції, і можливих інтервенційних дій, визначення пріоритетів, а також визначили напрямки подальших дій.

„План Дій у справі підвищення компетенцій НУО” охоплює завдання і дії, що виходить за строки відведені на реалізацію проекту, однак вирішено, що до 30 листопада 2016 року буде реалізовано хоча б один пункт із запланованої програми проекту, а саме – створення формальної коаліції організацій, що брали участь у фокус-зустрічі, а також звернення до влади міста Одеса з пропозицією співпраці, опираючись на формальній

програмі співпраці, яка також буде опрацьована в рамках проекту “Добре керування в Одесі. Будова співпраці між НУО та адміністрацією міста”.

Авторський колектив

1. Аналіз потенціалу одеських НУО

1.1. Сильні і слабкі сторони одеських НУО

В Одеській області діє маса неурядових організацій. Більшість з них це молоді організації, що діють від 2013 року, які становлять плодом громадських рухів на київському Майдані. Крім, видавалося б, різних сфер діяльності, одеські НУО зосереджені на трьох напрямках розвитку: боротьби з корупцією, захисту громадянських прав і осіб, що знаходяться в тяжкому становищі, а також представлення інтересів місцевого бізнесу. Представлений опис одеських неурядових організацій стосується також до НУО, що брали участь у фокус-зустрічі. Їх список разом з коротким описом діяльності представлено в Таблиці 1.

Таблиця 1. Організації, представлені під час фокус-зустрічі в Одесі 2 червня 2016 року, і їх сфери діяльності:

Лр.	Назва організації	Сфери діяльності:
1.	Профспілка підприємців	Ринки, само влаштування
2.	ГО "Союз юристів Одеської області"	Вплив на чиновників з метою проведення реформ, тренінги
3.	ГО "Люстраційний комітет Одеської області"	Антикорупція, люстрація, арешти за хабарі
4.	ГО "Одеські ініціативи"	Допомога переселенцям, волонтерство в зоні АТО, „прокурорський" Майдан
5.	ГО „Самооборона Одеси"	Патріотична організація, мітинги, протести, публічний порядок
6.	ГО "Кадровий ресурс України" (Одеська філія)	Актуалізація кадрів, зміни еліт у суспільстві, реабілітація
7.	„Відкрите суспільство"	Реформи, контроль за розходами бюджету, діяльність, що підвищує свідомість населення

8.	Об'єднання „Відродження”	Екологія, громадська активність
9.	ГО “Інститут політичної інформації”	Моніторинг і аналітика, юридична практика “під контролем”, журналістські розслідування
10.	ГО "Самопоміч"	Захист прав людини
11.	ГО "Фортеця"	Участь в протестах, захист прав людини, “Акт 53”, ринки і підприємців
12.	ГО “Варта” Комінтерського району	
13.	Громадська рада при Державній Фіскальній Службі України в одеській області	
14.	ГО “Самодопомога – Білогород-Дністровський”	
15.	ГО „Під контролем”	

З отриманої інформації виникає, що **до сильних сторін одеських неурядових організацій можна віднести:**

- вплив на владу згідно з правом,
- активність,
- сильну мотивацію до ведення діяльності,
- інтенсивну співпрацю зі ЗМІ,
- міцний колектив,
- експертську підтримку,
- співпрацю з тематичними комісіями місцевих адміністрацій,
- ефективність,
- позитивний образ у місцевої влади.

На особливу увагу заслуговують три сильні сторони:

- вплив на владу згідно з правом,
- активність,
- сильна мотивація до ведення діяльності.

Вплив одеськими організаціями на владу в межах законодавства характеризує їх з найкращої сторони і дає моральне право очікувати, а навіть вимагати, щоб публічна влада також діяла згідно із законодавством. Це необхідна вимога для реалізації очікувань українського населення та декларованих українським урядом прагнень вступити до Європейського Союзу.

Окрім щоденних приватних та службових обов'язків осіб, що задіяні в роботу організацій, вони знаходять час на ведення активної діяльності, не дивлячись на ряд викликів, про які йдеться в далі. Завдяки цій активності, їм вдається передавати різноманітні петиції та виражати свою позицію щодо діяльності міської влади, мобілізувати різні групи населення Одеси, щоб виразити явні протести проти дій, що їх не задовольняють, і вести іншу діяльність, що вінчається успіхом.

Сильну мотивацію до ведення діяльності можна було не тільки почути під час відповідей представників одеських організацій, але теж спостерігати. Проявом такої мотивації була, між іншим, активна участь у шестигдинній зустрічі і декларація участі в наступній зустрічах, передбачених проектом „Добре керування в Одесі”. Неурядові організації сильно детерміновані, тому послідовно продовжують свою діяльність, не дивлячись на невдачі та перешкоди, що зустрічаються на їх шляху.

До перелічених найважливіших сильних сторін одеських НУО варто також додати ентузіазм, який супроводжує їх представників. Серед них переважають молоді (до 40 років)люди, які характеризуються теж відвагою, різноманітними здобутками і які не падають духом через недостатню підтримку з боку населення, особливо старшого покоління. Вони вбачають шанси на те, щоб змінити теперішню ситуацію і вірять, що це станеться.

Список сильних сторін одеських НУО, на думку їх представників, що брали участь у фокус-зустрічі:

1. надійний адвокатський захист
2. підтримка органів влади
3. діяльність в рамках чинного законодавства
4. представництво інтересів
5. навчальні проекти
6. відносини зі ЗМІ
7. співпраця зі ЗМІ
8. підтримка прокурорів і МВС
9. позитивні результати протестів
10. громадські протести
11. мітинги
12. активна позиція
13. люди
14. напрацьована система захисту
15. організація
16. психологічна реабілітація
17. розвиток нових працівників
18. активісти організацій
19. аналіз і контроль за розходами бюджету
20. маніфестації
21. професійні кадри
22. досвід адвокатських канцелярій
23. ЗМІ
24. Власний сайт
25. аналітичні експерти
26. антикорупційні проекти
27. членські організації
28. зв'язок зі ЗМІ
29. громадські рухи

30. участь в радах публічних органів

31. досвідчені працівники

32. контакти

З інформації, отриманої від представників неурядових організацій, що діють в Одеській області виникає, що список слабких сторін є значно коротшим ніж сильних.

До найчастіше згадуваних слабких сторін належать:

- низька ефективність діяльності,
- розчарування волонтерів через низьку ефективність діяльності, проблеми з фінансуванням діяльності,
- відсутність досвіду і погана підготовка людських ресурсів,
- невтішний рівень співпраці зі ЗМІ і незадовільна реклама своєї діяльності.

На думку представників одеських НУО, в основі їх неефективності лежить відсутність юридичного регулювання, як змушувало б міську владу до співпраці з неурядовими організаціями. Звідси й виникають невдачі НУО при просуванні бажаних репрезентованими групами вирішень завдань і вказані справ, якими повинна зайнятись міська влада. Навіть, якщо організація має певні успіхи, журналісти неохоче пишуть на цю тему, а організація має проблеми з розповсюдженням позитивних новин іншими каналами. Як результат, мешканці вважають, що немає жодних результатів від ведення такої діяльності, що нічого не змінюється і не варто бути суспільно задіяним. Відбивається то на відсутності зацікавлення активністю НУО з боку суспільства і, як наслідок, на недостатній кількості осіб, готових до співпраці з НУО. Невисокий розвиток і слабкість локальних неурядових організацій, а також їх недостатня наявність в медіа спричиняє, що влада міста Одеса не вбачає в них потенціалу впливати на суспільство, а відтак на своїх власних виборців. Відсутність розуміння цього механізму відображається у предметному ставленні до неурядових організацій і максимальному обмеженні зв'язків із ними, особливо в процесі прийняття рішень, що стосується правотворчої діяльності та планів подальшого розвитку міста і регіону. З одного боку, це є, звісно, результатом відсутності системних рішень, які мають становити основу тієї

ж таки співпраці, з іншого боку, це наслідок відсутності демократичних традицій і все ще наявного в ментальності чиновницького апарату схеми ієрархії, в якій владі належить вирішальна роль, без необхідності консультації своїх рішень. Парадоксально, що такий тип мислення, що є спадщиною радянських часів, стосується також самоврядування, яке у першу чергу повинно було б дбати про регулярний та плідний діалог з власним суспільством, а відтак – потенційними виборцями. Варто звернути увагу на факт, що незалежно від політичних змін та чергових революційних хвиль, яку розпочала “Помаранчева революція”, а на сьогоднішній день закінчив київський Майдан, велика частина українського суспільства, включаючи представників Одеської області, характеризується пасивністю у своїй щоденній демократизаційній діяльності, а також відсутністю віри в їх ефективність. Це амбівалентне ставлення до самовизначення свого навколишнього середовища являє собою загрозу і, одночасно, виклик для одеських неурядових організацій, які в першу чергу мусять зосередити свої дії на боротьбі з суспільними стереотипами і активізації якнайбільшої групи населення. Тільки у такий спосіб вони будуть у змозі будувати стійкі інститути демократичного суспільства, при чому процес демократизації у цьому випадку стосується діяльності “низів”, а не “верхів”, яку локальна влада через силу змушена буде взяти під увагу. Звичайно, кожна одеська НУО має свій профіль діяльності і своїх прихильників, але дані організації повинні якомога ближче співпрацювати між собою, з метою напрацювання загальної політики. Партикулярне мислення в контексті українських реалій, значною мірою, гальмує демократизацію, хоча, звісно, пам’ятати варто, що сума такої діяльності становить образ цілісності змін в регіоні.

Представники одеських НУО водночас визнали, що не вистачає їм досвіду, як ефективно впливати на представників органів самоврядування, а також, що їх працівники недостатньо підготовані до роботи в неурядових організаціях, адже більшість з них базується на роботі волонтерів, що є необхідністю в умовах недостатнього фінансування. Лише деякі з них ведуть комерційну діяльність, що, без сумніву, вирізняє їх серед інших. Характерним було також ствердження, що в пошуках ефективної діяльності, розсіюється на різні справи, що зазвичай протилежний до бажаного результат. До недостатнього фінансування і недостатньо підготовлених

кадрів, додається також відсутність матеріальних ресурсів організації, що в ефекті проявляється в розчаруванні волонтерів і небажанні далі продовжувати роботу.

Окрім того, до слабких сторін одеських НУО віднести треба **відсутність співпраці** між ними, хоча й були спроби її встановити. Організації, присутні на фокус-зустрічі, раніше не знали про існування одне одної, і ця зустріч стала можливістю встановити відповідні контакти. Відсутність співпраці між НУО – це відсутність обміну інформації – про наявні ресурси та можливі форми взаємної підтримки, це також відсутність спільного фронту щодо дій міської влади, що чинить діяльність одеських НУО менш ефективною і зменшує її позитивні ефекти.

Одеські неурядові організації часто жаліються, що їм бракує медіа-інструментів для рекламування своєї діяльності, достатніх юридичних знань та зв'язків з журналістами, а водночас серед них знаходяться такі об'єднання, що займаються власне такими сферами, як союз юристів чи журналістів, що мають професійні знання та, наприклад, інтернет-портали. Близька співпраця означала б, між іншим, надання доступу до цього потенціалу іншим організаціям, взаємне надання порад, а також спільне звернення до міської влади та привернення її уваги до конкретних проблем, що стосуються не тільки однієї з них, але всіх. Це, однак, вимагає постійних консультацій між організаціями, а також виокремлення з-поміж них координатор таких дій, що володів би базою даних та гарантував би постійний та ефективний обмін інформацією. При сьогоденній доступності різноманітних каналів кооперацій, ця співпраця залежить перед усім від ініціативи і бажання творців і бенефіціарів, а не від влади міста чи інших зовнішніх чинників.

Список слабких сторін одеських НУО, на думку їх представників, що брали участь у фокус-зустрічі:

1. відсутність правового регулювання,
2. замало ресурсів на реалізацію суспільних проектів,
3. слабе фінансування,
4. дефіцит людських ресурсів,

5. систематичний тиск на органи місцевого самоврядування,
6. людські ресурси,
7. важкий діалог з місцевою владою,
8. людські ресурси,
9. фінансування,
10. розчарування,
11. фінансування,
12. людські ресурси,
13. взаємодія зі ЗМІ,
14. відсутність джерел фінансування,
15. мало досвіду,
16. недосконале законодавство,
17. людські ресурси,
18. фінансові ресурси,
19. відсутність порозуміння між локальною владою,
20. відсутність юристів,
21. відсутність зв'язків з локальною владою,
22. відсутність реакції з боку суспільства,
23. відсутність правової основи,
24. відсутність зв'язків з органами влади.

1.2. Сфери, що вимагають набуття нових вмінь або підвищення компетентності НУО

Перегляд і аналіз поля діяльності, а також сильних та слабких сторін одеських неурядових організацій дозволили ідентифікувати сфери, в яких люди, що працюють в НУО повинні поширити або підвищити свою компетентність. П'ять визначених сфер діяльності представляємо нижче:

- I. Підвищення потенціалу НУО:
 - міцна база для діяльності,
 - правильне керування організацією – програма діяльності,

- забезпечення фінансування діяльності, визначення потенційних джерел фінансування діяльності,
 - співпраця з партнерами,
 - надійність – образ солідної фірми,
 - активність в місцевому середовищі.
- II. Способи ведення діяльності – відгуки на пропозиції і\або представлення власних пропозицій.
- III. Створення коаліції і принципів співпраці партнерів.
- IV. PR і просування НУО:
- активізація мешканців Одеси,
 - взаємодія із суспільством – способи налагодження зв'язків із суспільством і повідомлення про успіхи,
 - співпраця зі ЗМІ, формування звернень до ЗМІ.
- V. Створення принципів співпраці НУО і міської влади – можливі рішення.

2. Досвід співпраці НУО з міською владою

В Україні органи самоврядування діють, головним чином, опираючись на законі „Про місцеве самоврядування в Україні”, що регулює їх повноваження. Цей закон не передбачає обов'язку органів самоврядування співпрацювати з громадськими організаціями. У свою чергу, закон „Про громадські об'єднання” говорить про можливість залучення таких об'єднань органами місцевого самоврядування в процес будування і реалізації державної політики, вирішення локальних проблем шляхом ведення консультацій з об'єднаннями щодо справ громадського життя, розвитку відповідних проектів, створення нормативно-правових актів. Самоврядування може користатися допомогою громадських організацій у вигляді консультацій, але теж може встановлювати інші форми співпраці з ними, якщо така співпраця сприятиме діяльності органів влади. Проведення консультацій з об'єднаннями щодо проектів нормативно-правових актів, які стосуються юридичного статусу неурядових організацій, їх фінансування і діяльності, не є обов'язковим. Згідно з правом об'єднання можуть брати

участь у вирішенні локальних проблем, співпрацюючи з самоврядуванням. Їх представники можуть бути присутні на сесіях міської ради, виконкомів, на зборах громадян, проводити спільні сесії з органами місцевого самоврядування.

Така можливість, а не необхідність громадських консультацій і діалогу поміж НУО та локальною владою, залишає велике поле для інтерпретації, що часто діє не на користь перших. Багато вказує на те, що влада допускає до діалогу ті організації, які тою чи іншою мірою їм вигідні, незважаючи на ті, позиція яких могла бути б для влади не вигідною. Вибірковість в доборі громадських партнерів призводить часом до поділу їх на кращих та гірших, більш принципових. Це являє собою поле для можливих патологій та небезпеки для низової демократії.

Мірою оцінювання організації владою в цьому випадку є не їх задіяність, ефективність та реальний вплив на суспільство, а безкритичність щодо рішень “верхів” і участь у свого роду системі – влада-суспільство. Противагою для такої схеми повинно бути просування активних суб’єктів, що діють незалежно, а також їх підтримка з боку громадськості.

Аналіз попереднього досвіду діяльності НУО у галузі діагностики локальних проблем, участі у приготуванні локальних нормативно-правових актів, громадських консультацій і реалізації місцевої політики, а також у сфері спільної діяльності, будівництва коаліції і створення ефективної стратегії локального суспільно-економічного розвитку показав, що організації мають більше негативного, аніж позитивного досвіду.

Наявний досвід НУО, що виникає із співпраці з місцевою владою є наступним:

- участь у сесіях міської ради і тематичних комісіях ради міста (між іншим для того, щоб виразити свою думку, але також, щоб визначити, чиї інтереси репрезентує влада і протидіяти корупції),
- організація зустрічей з міською владою,
- створення спільних комісій,
- подання петицій до міської влади традиційним та електронним шляхом у рамках системи e-government,

- проведення громадських перевірок і передача зібраних матеріалів, що посвідчували факт корупції до відповідних органів,
- інтервенції до міського голови у справі порушень при розподілі місць у санаторіях для дітей з багатодітних і незаможних сімей,
- контроль за витратами з міського бюджету і спроби визначення ефективніших методів використання публічних грошей.

На основі зібраної інформації можна стверджувати, що до цього часу одеські неурядові організації зустрічались з рядом проблем у співпраці з місцевою владою, а саме:

- негативне ставлення влади до НУО або ігнорування їх,
- відсутність визначених принципів співпраці між місцевим самоврядування і НУО,
- недостатній рівень взаємодії – повна відсутність відповідей на направлені петиції та пропозиції, приховування інформації про терміни та місця засідань органів місцевої влади, занадто пізні інформування про терміни засідань місцевої влади і запізніла передача великих за обсягом матеріалів, які слід взяти під увагу,
- легковажне ставлення до діючого права (наприклад, система e-government теоретично існує, але практично не діє, громадяни і організації можуть направляти петиції, але влада не надає них відповідей),
- недостатньо кваліфіковані працівники самоврядування (відсутність спеціалістів, з якими можна вести діалог на професійному рівні) і щораз гірша підготовка громадських служб. Можна стверджувати, що влада закріпилася на своїх позиціях і не допускає зміни кадрів, що певною мірою виникає з небажанням осіб, непов'язаних з оточенням теперішньої влади (але, наприклад, задіяних в неурядових організаціях) висувати свою кандидатуру на місцевих виборах.

До значних бар'єрів бажаної співпраці між НУО та міської влади відноситься також:

- ментальність українського суспільства, яке застрягло в попередньому системі, чого проявом є відсутність свідомості, що гроші в бюджеті міста належать його мешканцям, тому вони повинні цікавитись тим, на що ці гроші витрачаються

і домагатися, аби вони використовувались якомога ефективніше з користю для найширших груп населення;

- велике потурання корупції з боку населення (зосередження людей на щоденних проблемах і надання боротьбі з корупцією другорядної ролі);
- відсутність переконання у суспільстві, особливо серед людей старшого покоління, що можна що-небудь змінити, що можна провести значні реформи;
- незадовільна та неефективна система правосуддя, яка вимагає реформування – напрочуд рідко доходить до покарання працівників, представників органів самоврядування чи інших громадських інституцій, що могло б становити ефективний інструмент у боротьбі з корупцією;
- централізоване правотворчість у Києві, що з фінансової та технічної точки зору значно ускладнює участь у цьому процесі.

Одеські неурядові організації бажали б отримати статус партнера місцевого самоврядування, що зобов'язувало б владу до реальної співпраці з ними. У наявній ситуації влада „співпрацює” з вибраними організаціями, які підтримують усю її діяльність, виконуючи цим самим положення про взяття до уваги дорадчого голосу НУО. На жаль, ці організації не представляють ані інтересу більшості мешканців Одеси, ані діють загального добра.

3. Сфери, що вимагають налагодження, і дії, можливі до реалізації

3.1. Сфери, що потребують налагодження

На основі зібраної інформації можна стверджувати, що всі сфери співпраці між неурядовими організаціями з локальним самоврядуванням³⁴ вимагають налагодження. Проблеми ідентифіковано на всіх трьох полях співпраці, тобто 1) створення громадської політики, 2) реалізації громадських завдань, 3) інфраструктури співпраці.

³⁴ На основі.: *Poradnik modelowej współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLLOT, Варшава 2012.*

- Співпраця локальної влади з НУО у сфері створення громадської політики:
 - Аналіз локальних проблем і викликів – відсутність співпраці при діагностиці проблем; влада незначною мірою користаються знаннями НУО у сфері аналізування проблем, часто ігнорують повідомлення від організацій про необхідність втручання в якусь справу.
 - Взаємне інформування про плани – низький рівень взаємодії між самоврядуванням і НУО – влада ускладнює доступ до документів, а також доступ до інформації про роботу органів самоврядування.
 - Спільне створення стратегії і програм – практично немає співпраці при опрацюванні програм і стратегій, не існує програма співпраці самоврядування і НУО.
 - Консультацій з приводу намірів і проектів – самоврядування незначною мірою цікавиться думкою одеських НУО, що діють з ціллю покращення громадського життя і дотримання чинного законодавства. НУО готують свою позицію і охоче нею залучалися б у створення місцевого регулювання, однак самоврядування цим не зацікавлене.
 - Реалізація громадської політики – відсутність співпраці при реалізації громадської політики.
 - Оцінювання реалізації політики і програм - відсутність співпраці при оцінюванні реалізації політики та програм.

- Співпраця місцевої влади і НУО у сфері реалізації громадських завдань:
 - Реалізація завдань з використанням фінансування – самоврядування співпрацює лише з вибраними організаціями, що не репрезентують більшості мешканців Одеси і не діють для загального добра.
 - Співпраця без фінансування при реалізації завдань.
 - Партнерство в межах проектів при реалізації завдань – незначною мірою одеські НУО беруть участь в реалізації громадських завдань.

- Інфраструктура співпраці:
 - Система підтримки громадських ініціатив і НУО – не існує. Самоврядування не надає НУО комунальних приміщень.

- Підтримка процесів інтеграції сектору НУО – самоврядування не зацікавлене інтеграцією сектору НУО . У структурі міської ради немає особи, визначеної до співпраці з неурядовими організаціями.

3.2. Визначення пріоритетів у сферах, що вимагають налагодження:

Як виникає з вище зазначеного, проблем у співпраці між одеськими неурядовими організаціями та локальним самоврядуванням є багато. У рамках проекту „Добре керування в Одесі” можливою є концентрація на вибраних, найважливіших полях і одночасно таких, в яких партнери і бенефіціари будуть в змозі реалізувати заплановану діяльність, розраховуючи на позитивну реакцію з боку органів місцевого самоврядування. Беручи під увагу ці обмеження, а також місцеві умови і на основі узгоджень колективу проекту під час фокус-зустрічі, за найважливіші сфери, якими необхідно зайнятись у першу чергу визначено:

- **У сфері створення громадської політики:**

- Урегулювання співпраці поміж самоврядуванням і НУО як основи подальшої діяльності через створення пропозицій програми\принципів співпраці між самоврядуванням та НУО;
- Налагодження взаємодії поміж самоврядуванням і НУО, включаючи надання можливості відвідування засідань міської ради представникам організаційю

З польського досвіду виникає, що нічого так не об'єднує і не налагоджує взаємних зв'язків, як можливість краще познайомитися, тому організація зустрічі представників НУО і місцевого самоврядування на нейтральній території була б дуже корисною. Фундаментом для розвитку співпраці було б перед усім навчання, адже ані сторона самоврядування, ані тим більше неурядова сторона не підготовлені до ефективної взаємодії. Навчання повинно стосуватися перед усім істоти соціального діалогу, а теж

форм, технік й інструментів співпраці між органами територіального самоврядування і неурядовими організаціями, як також користі, що виникає для обох сторін і мешканців Одеси від ведення діалогу. Наступним кроком було створення програми\принципів співпраці між самоврядуванням і НУО, що було б вихідним положенням для співпраці в інших аспектах і безсумнівно налагодило б зв'язки та обмін інформації між самоврядуванням і неурядовими організаціями. Щодо налагодження зв'язків, то йдеться не тільки про створення нових каналів комунікації, але також про краще використання існуючих, особливо мотивування самоврядування до надання НУО зворотної інформації і забезпечення доступу до основної інформації про роботу та плани влади.

- **У сфері реалізації громадських завдань:**

- Забезпечення участі неурядових організацій в реалізації публічних завдань, оснований на принципах партнерства і прозорості;
- Забезпечення оцінювання реалізації публічних завдань, виходячи з реального вкладу в загально виконану роботу.

Окрім того, бракує системи ретельної перевірки виконання громадських завдань. Не ведеться систематичне оцінювання якості реалізації громадських завдань і дуже важко виміряти їх якість в сегментах, реалізованих НУО, сектором приватним і одиницями територіального самоврядування. Таким чином, важко приймати рішення про передачу громадських завдань без чіткої оцінки їх якості. НУО, у свою чергу, очікують на гідне оцінювання їх вкладу в розвитку міста.

- **У сфері інфраструктури співпраці:**

- напрацювання можливих форм підтримки громадських ініціатив і НУО органами самоврядування;

- напрацювання можливих форм підтримки інтеграційних процесів сектору НУО органами самоврядування.

Одеські НУО потребують підтримки їх діяльності через надання можливості користуватися комунальним майном, яке могло б частіше призначатися на суспільно-корисну діяльність. Розвиток постійної, легкої та прозорої інфраструктури співпраці, зі зрозумілими для всіх правилами користування комунальним майном, було б дуже корисним. Самоврядування мусить також підтримувати діяльність, яке допомогло б організаціями краще комунікуватися між собою, наприклад, надаючи зали та технічне обладнання на щорічні зустрічі неурядових організацій. При цьому роль самоврядування повинна полягати лише на заохочуванні НУО до активності в організації форуму та участі в цьому. Вагомим пунктом було б також спільне напрацювання принципів та умов співпраці, як у нефінансовій сфері, так і у фінансовій, які б визначали права та обов'язки обох сторін. Таке напрацювання має бути ефектом спільної співпраці і дискусії організацій з представниками органів самоврядування.

3.3. Діяльність, що уможливорює ефективне втручання

Представники одеських НУО визнали, що чим сильніша організація, чим більша група та чим сильніший тиск чиниться на локальну владу, тим більше до них прослуховується ця влада. Одеські НУО, що взяли участь у фокус-зустрічі, свідомі того, що самоврядування прислуховується до голосу організації, якщо вона сильна і має значну підтримку з боку суспільства. Тому встановлення постійної співпраці хоча б між частиною одеських НУО є пріоритетним і можливим до зреалізування завданням. Варто використати ентузіазм і задеклароване бажання створити коаліцію організацій, які брали участь у фокус-зустрічі, що дозволить вести діалог з владою одним сильним фронтом.

Припускаємо, що реалізація сформованих нижче дій вимагає щирих намірів і активності, знань в області соціального розвитку, вмінь ідентифікації потреб, а також адресації їх за допомогою переконування людей до їх задіяння. Ці елементи можна реалізувати за допомогою представлених нижче, зрозумілих дій:

- 1) **Створення коаліції одеських НУО**, підтверджене підписаним їх представниками формальним документом.
- 2) **Виявлення ресурсів та компетенцій НУО** у сфері використання їх творчого внеску у створення громадської політики, а також визначення потенціалу.
- 3) **Визначення репрезентативності НУО** під кутом включення в процес вивлення їх потреб і переваг мешканців Одеси.
- 4) **Збір гарних прикладів і інформації про успіхи одеських НУО** під кутом інформаційної та рекламної діяльності, а також для визначення потенціалу організацій.
- 5) **Визначення принципів співпраці партнерів** в рамках коаліції та вибір організації або конкретної особи, відповідальної за поточну координацію дій коаліції, й оперативний зв'язок між учасниками такої коаліції.
- 6) **Публічне та відкрите звернення до міської влади коаліції одеських НУО з декларацією співпраці і запрошенням до роботи над створенням програми\принципів співпраці між самоврядуванням та НУО.** Це буде публічна декларація з боку НУО до місцевої влади в області створення кращих регуляцій для мешканців та підприємців Одеси.
- 7) **Підготування пропозицій програми\принципів співпраці самоврядування та НУО**, і публічна передача її владі міста, що передбачатиме між іншим:
 - a. Забезпечення міською владою Одеси участі, об'єднаних в коаліції, організацій на сесіях міської ради, а також можливість представлення позиції НУО щодо конкретних справ, що обговорюються радою.
 - b. Опрацювання порозуміння між владою та коаліцією НУО щодо її участі в бюджеті міста, який забезпечував би їм можливість реалізації статутних завдань й участі в подіях організованих містом.
 - c. Визначення міською владою способу розгляду справ і відповіді на скерованих до них звернень організацій коаліції.
- 8) **Початок співпраці, основаної на програмі\принципах співпраці самоврядування та НУО.**

- 9) **Призначення Групи чи Уповноваженого Міського Голови із Співпраці з Неурядовими Організаціями** для кращого знайомства одне з одним та встановлення контактів.
- 10) **Використання знань та вмінь діячів НУО** через залучення їх до робочих колективів, що працюють в галузях окремих політик та регуляцій.
- 11) **Створення концепції інформаційно-активізаційних кампаній, скерованих до мешканців Одеси**, які усвідомлюють значення соціального діалогу, протидії корупції та спільних суспільно-корисних дій громадськості.
- 12) **Опрацювання інформаційних та рекламних матеріалів на тему створеної коаліції**, її потенціалу й успіхів, для використання в контактах зі ЗМІ і локальною громадськістю.
- 13) **Систематична організації брифінгів за участі представників преси й інших медіа**, які б служили представленню позиції та думки НУО щодо конкретних справ.

На думку авторського колективу, діяльність, передбачена в проекті „Добре керування в Одесі” можна буде значною мірою використати для підтримки одеських НУО і органів самоврядування в реалізації більшої частини представленої роботи. Виконання цього проекту і співпраця з місцевими НУО „уміжнароднює” їх позицію, що становить сильний аргумент у будіванні діалогу з міською владою. Місцева адміністрація не може ігнорувати дій, що відбуваються за участі міжнародних структур, що у результаті зміцнює позицію тих таки організацій і уможлиблює їм більш ефективну, основу на європейських стандартах діяльність.

3.4. Справи, що можна буде вирішити під час реалізації проекту

Щоб продемонструвати ефективність співпраці між НУО та міської влади, а також показати обом сторонам користь, що випливає з такої співпраці, вирішено, що протягом кількох місяців реалізації проекту „Добре керування в Одесі” буде щонайменш утворена коаліція одеських НУО, яка публічно звернеться до міської влади з готовністю

співпрацювати та запрошенням до роботи над створенням програми\принципі співпраці самоврядування і НУО як основи спільної суспільно-корисної роботи.

Визначення Уповноваженого Міського Голови Одеси зі співпраці з неурядовими організаціями, з одного боку, і організації чи особи відповідальної за координацію дії з іншої боку, залежить оперативний обіг інформації і схилить владу міста до швидшої і повнішої реакції на скеровані до влади звернення і пропозиції співпраці.

Умовою вдалої співпраці є також запевнення постійного моніторингу сесій міської ради представниками неурядових організацій, під час яких вони могли б поділитися своїми думками і представити свою позицію.

Заплановані в рамках проекту окремі навчання для НУО і працівників органів самоврядування, після чого спільні навчання за участі обох груп сприятимуть безпосередньому ознайомленню одне з одним і встановленню приятельських контактів. Це повинно полегшити реалізацію передбачених в цьому “Плані дій” завдань і посприяти покращенню стосунків.

Основою для правильного функціонування НУО є зміна українського законодавства. Це є ключем до побудови підстав громадського суспільства, без якого не може йтися про подальший розвиток місцевої демократії.

На жаль, вплив локальних неурядових організацій на створення загальноукраїнських законів, що приймаються Верховною Радою, є незначним. Натомість, систематичне сигналізування легісляційних проблем не може залишатися без відгуку в процесі трансформації цієї держави.

Україна, яка прагне до членства в ЄС і знаходиться в процесі узгодження чинного законодавства, мусить якомога швидше угодити своє прав з європейськими стандартами. Не дивлячись на це, сума дій неурядових організацій на локальному рівні і їх успіх у боротьбі за демократизацію і протидія політичним, суспільним і фінансовим патологіям, зміцнює їх голос у місці їх функціонування, а також відіб`ється широким резонансом серед еліт в Києві. Одеса завдяки реалізації даного програму має шанс стати лідером демократичних змін, структури, що беруть участь в проекті, можуть стати

прикладом для інших організацій в Україні. Досвід першої фокус-зустрічі 2-3 червня допомогло усвідомити потребу підтримку з-зовні і представлення європейського досвіду, а визначені напрямки діяльності без сумніву допоможуть посилити соціальний діалог і об'єднати демократичні сили в регіоні.

Не менш важливим фактором є допомога в усвідомленні представниками місцевої влади і адміністрації необхідності більш близької співпраці з неурядовими організаціями і сприйняття їх як активного носія громадської енергії і представника, що виражає очікування і потреби мешканців регіону.

Компоненти програму уможливають розбудову етапів діалогу, взаєморозуміння і спільну активність у сфері розвитку демократії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Порадник модельної співпраці публічної адміністрації і неурядових організацій, порадник з'явився в результаті реалізації системного проекту під назвою „Модель співпраці публічної адміністрації і неурядових організацій – напрацювання і розповсюдження стандартів співпраці”, співфінансованого ЄС з Європейського Соціального Фонду в рамках Операційної Програми Людський Капітал, Варшава 2012.
2. Закон України „Про громадські об'єднання” на:
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>, доступ: вересень 2016.
3. Закон України „Про благодійну діяльність та благодійні організації” на:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>, доступ: вересень 2016.
4. Закон “Про суспільно-корисну діяльність і волонтерство”
<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140001118>, доступ: вересень 2016
5. Томаш Шіманек, *Співпраця з місцевим самоврядуванням. Навчальні матеріали для майстерні спільного добра*
6. Катажина Патерен, *Добрі практики співпраці неурядових організацій та органів місцевого самоврядування* на <http://www.premd.org.pl/>,

СПИСОК WWW

<http://www.katowice.eu/konsultacje>

<http://ngo.um.warszawa.pl>

www.ngo.dabrowa-gornicza.pl

www.gdynia.pl

www.plecionkarze.pl

www.cop.zory.pl

www.gcop.gliwice.pl

www.ocop.olsztyn.pl

www.mowis.krakow.pl

www.mskip.org.pl

www.krafos.ngo.org.pl

<http://partnerstwo-ilawa.pl>

www.kaczawskie.eko.org.pl

www.przemysl.pl

www.pkps.org.pl

<http://bip.police.pl>

<http://ngo.powiat.tczew.pl>

<http://uml.lodz.pl>

<http://um.darlowo.ibip.pl>

www.dialogspoleczny.krakow.pl

www.gniew.pl

www.zabierzow.org.pl

<http://ps2012.pl>

<http://bip.warszawa.pl>

www.umtychy.pl

<http://www.funduszgrantowy.pl>

www.jastrzebie.pl

www.pulawy.powiat.pl

<http://korzecznik.eu>

<http://www.stowarzyszeniegniazdo.pl>

Проект "Добре керування в Одесі. Побудова співпраці НУО з міською владою"
Проект реалізується:

Polsko-Ukraińska Izba Gospodarcza

ul. Legionowa 9/2, 01-343 Warszawa
tel.: +48 22 827 00 81
fax: +48 22 827 10 79
e-mail: info@pol-ukr.com
www.pol-ukr.com

**Fundacja „Instytut Badań nad Demokracją
i Przedsiębiorstwem Prywatnym**

ul. Trębacka 4, 00-074 Warszawa
tel.: +48 22 630 98 01-03
fax: +48 22 434 60 49
email: iped@kig.pl
www.iped.pl

Рада підприємців Одеси

Україна, м.Одесі,
вул. Тираспольська 11, 65045 Одеса